

**ПРОГРАМА СТИМУЛЮВАННЯ
ЕКОНОМІКИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ
НАСЛІДКІВ COVID-19:
«ЕКОНОМІЧНЕ ВІДНОВЛЕННЯ»***

2020

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ

*Додаток до Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) на 2020-2022 роки

ЗМІСТ

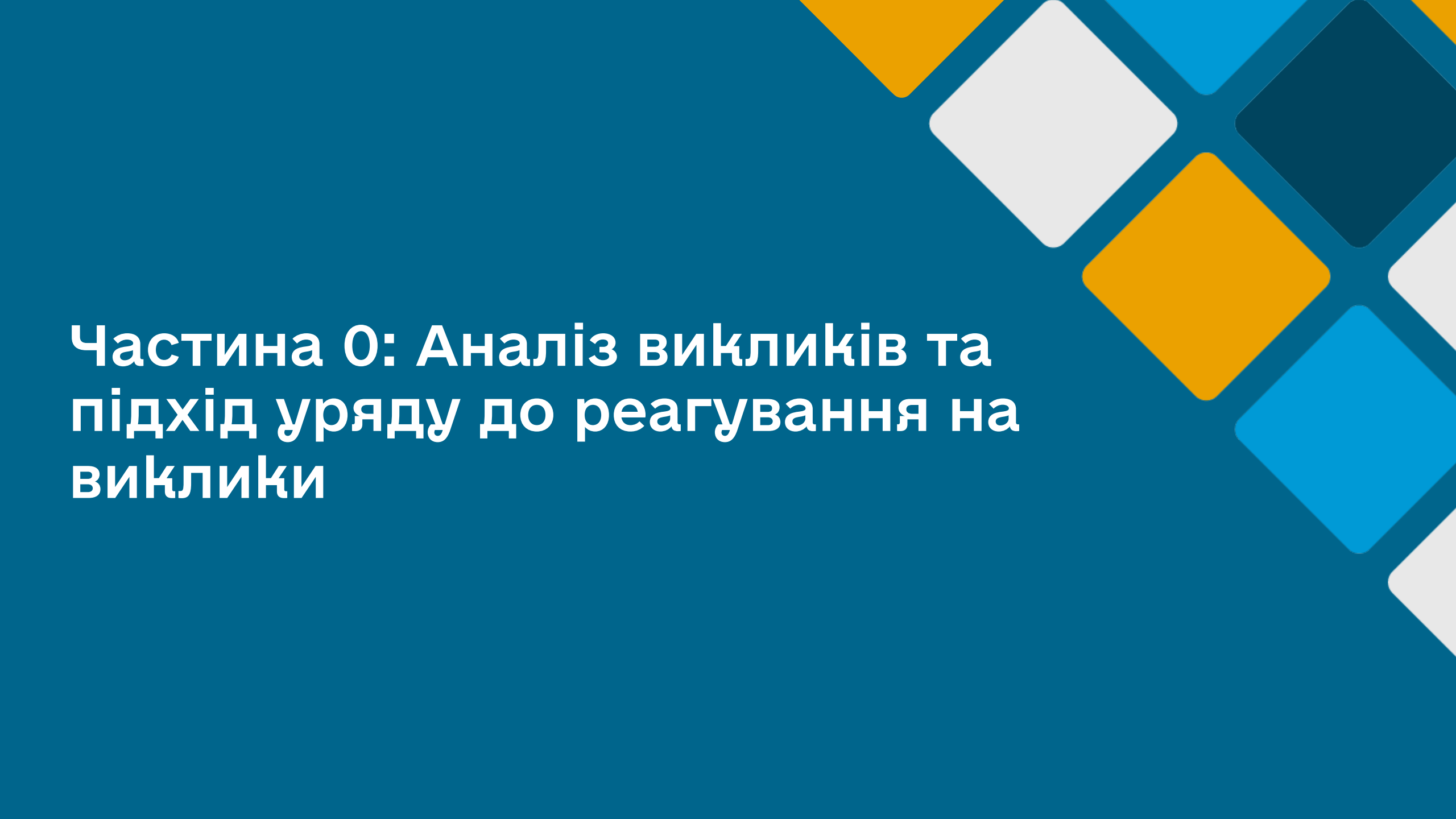
- 0. Аналіз викликів та підхід Уряду до реагування на виклики
- 1. Короткострокові ініціативи у відповідь на COVID-19
- 2. Заходи секторального напрямку стимулювання економіки
- 3. Підтримка економіки за функціональними напрямками

3

12

19

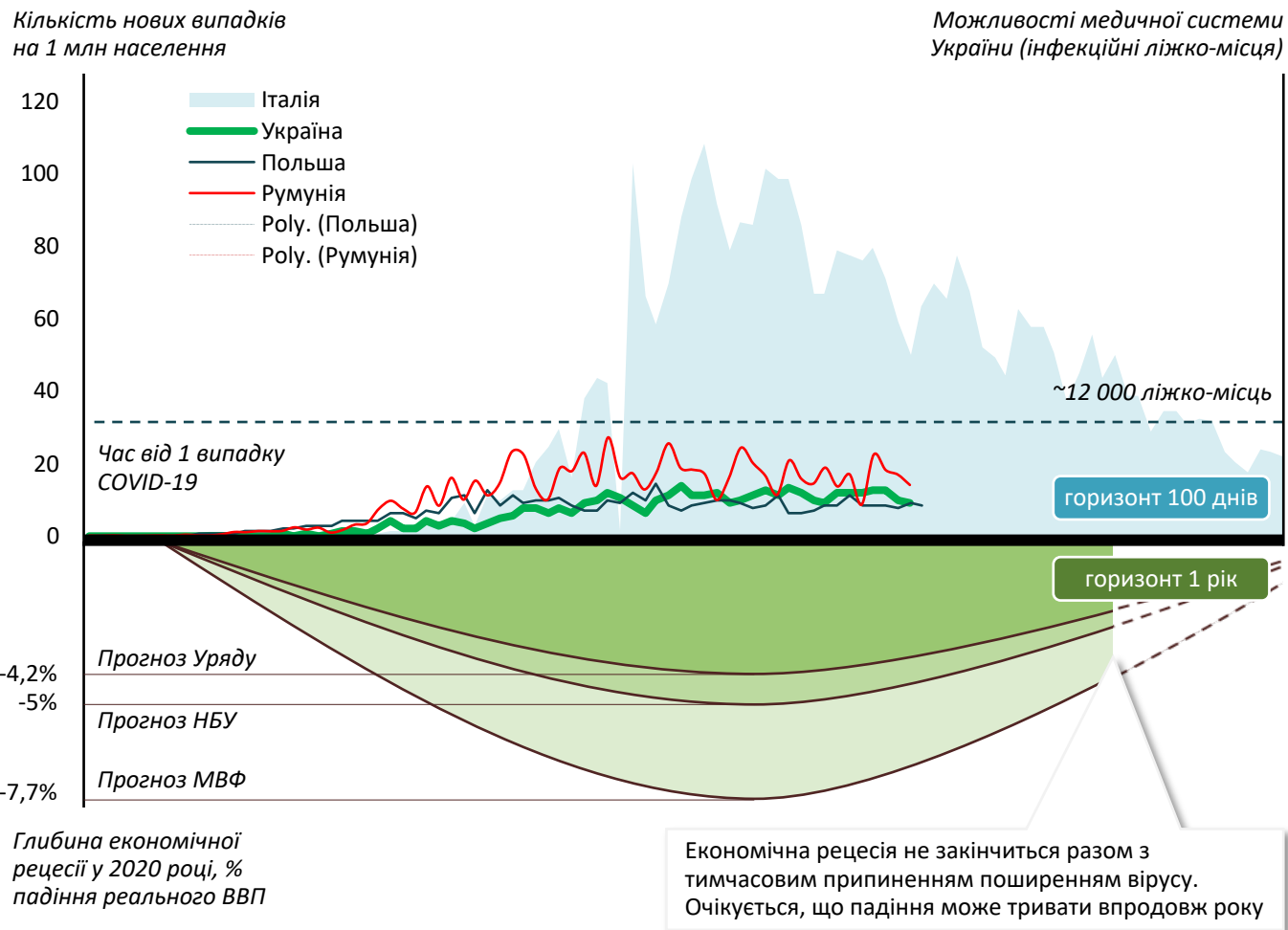
66

Частина 0: Аналіз викликів та підхід уряду до реагування на виклики

У 2020 РОЦІ УКРАЇНА ТА ВЕСЬ СВІТ СТИКНУЛИСЯ ІЗ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19 ТА ЕКОНОМІЧНОЮ РЕЦЕСІЄЮ, ЩО ВПЛИНУЛИ НА ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ТА ЕКОНОМІКУ

ДИНАМІКА ПОШИРЕННЯ COVID-19 ТА ПРОГНОЗ ПАДІННЯ РЕАЛЬНОГО ВВП

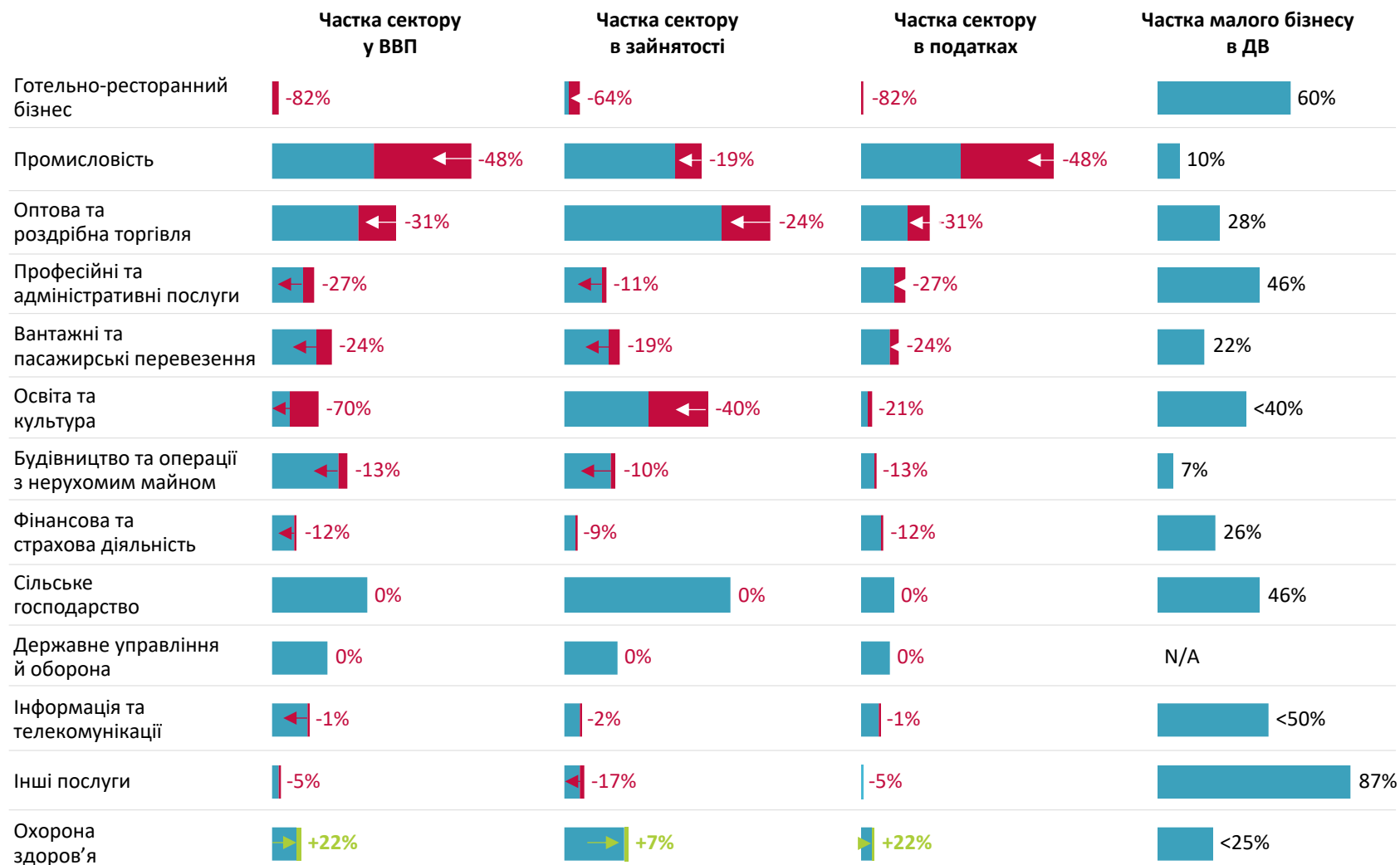
ПАНДЕМІЯ COVID-19

- В Україні активна фаза пандемії COVID-19 розпочалася 25 березня
- Уряд вважає, що найбільшою соціальною цінністю є людське життя. Саме тому в першу чергу було вжито ряд швидких заходів, які дозволили стримати розповсюдження вірусу, збільшити обсяги тестування та підготувати медичну систему до ефективного реагування на зростання кількості інфікованих
- Наразі¹, медичних потужностей в більшості регіонів України достатньо для того, щоб забезпечити одночасне лікування прогнозованої пікової кількості інфікованих. Уряд активно працює над тим, аби рівень спроможності медичної системи був достатнім у всіх регіонах

ЕКОНОМІЧНА РЕЦЕСІЯ

- За прогнозами МВФ, очікується падіння світової економіки на 3%
- В свою чергу, Україна традиційно є більш вразливою до економічних шоків: ВВП може впасти на 4-8% порівняно з 2019 роком
- Прогнозоване падіння економіки України є наслідком глобальних шоків: несприятлива ситуація на важливих для України сировинних ринках, закриття товарних ринків для українських експортерів, зміна глобальних виробничих ланцюжків
- У підсумку, за прогнозами НБУ, Україна у 2020 році може зіткнутися з падінням експорту (-10%), імпорту (-14.5%), розширенням дефіциту бюджету (8% ВВП) і зростанням рівня безробіття (до 9.5%)

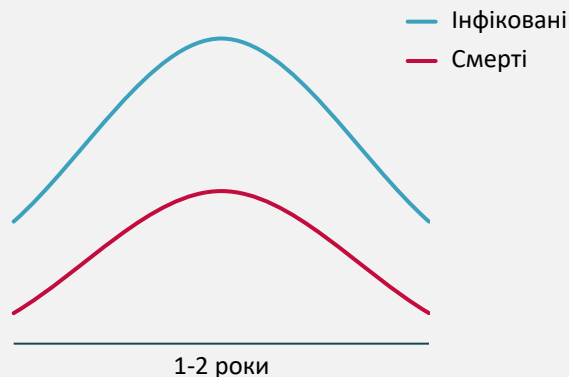
НЕЗВАЖАЮЧИ НА СПОВІЛЬНЕННЯ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ, ВПРОВАДЖЕНІ ЗАХОДИ МАЛИ НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

- З точки зору важливості для економіки, промисловість, оптова та роздрібна торгівля, а також сільське господарство генерують найбільше доданої вартості та створюють найбільше робочих місць
- Роздрібна торгівля непродовольчими товарами, готельно-ресторанний бізнес, сфера обслуговування та розваг, промисловість найбільше страждають від обмежень введених у відповідь на поширення вірусу
- Попри те, що частка готельно-ресторанного бізнесу в економіці є відносно незначною, в цьому секторі сконцентрована велика частка малих підприємств, які потребують підтримки
- Єдиним сектором, який може збільшити свою економічну роль внаслідок кризи, є охорона здоров'я

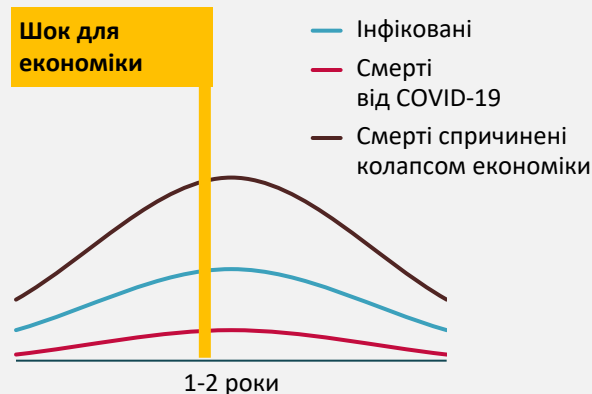
ЖИТТЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТРИВАТИМЕ БІЛЬШЕ РОКУ І Є ЛИШЕ ТРИ МОЖЛИВІ ВАРІАНТИ ДІЙ У ДАНІЙ СИТУАЦІЇ

СТВОРЕННЯ ГРУПОВОГО ІМУНІТЕТУ ЗА РАХУНОК ПОВНОГО СКАСУВАННЯ КАРАНТИНУ («Сценарій Середньовіччя»)

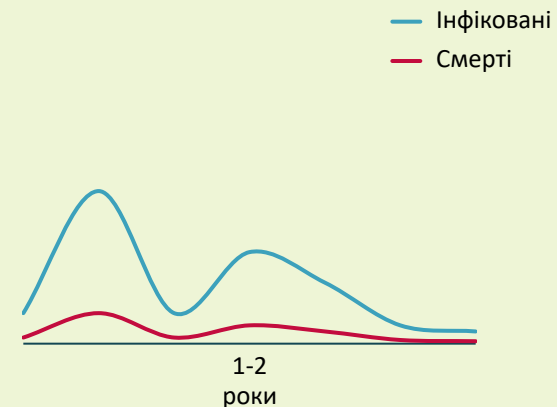
- Відбудеться **запуск економіки** через зняття карантинних обмежень
- При цьому, це призведе до **великої кількості інфікованих**, що **не дозволить великій частині населення** приймати участь у процесі відновлення економіки
- Враховуючи поточний рівень підготовки медичної системи, **кількість смертей може бути критичною**, що **призведе до нестабільності в країні**
- За рахунок обмеження вразливих груп буде можливість скоротити смертність, однак **це не матиме суттєво впливу на загальну ситуацію** та не вирішить проблему повністю

КАРАНТИН ДО ВИЯВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ ЛІКУВАННЯ АБО ВАКЦИНАЦІЇ ВІД COVID-19

- Суттєво обмежена економіка означає **мінімізацію кількості інфікованих та смертей від COVID-19**
- При цьому, продовження тотального карантину до моменту розробки вакцини чи ефективних методів лікування (12-18 міс.) приведе до **критичного падіння економіки, безробіття, важкої соціальної кризи**
- На фоні боротьби з COVID-19 та порятунку людей від даної хвороби, може бути **спровокована більша кількість смертей внаслідок соціальних заворушень, втрати доходу, стресу, росту злочинності**

АДАПТИВНИЙ КАРАНТИН, ЖОРСТКИЙ КОНТРОЛЬ НАД COVID-19 ТА ВІДНОВЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

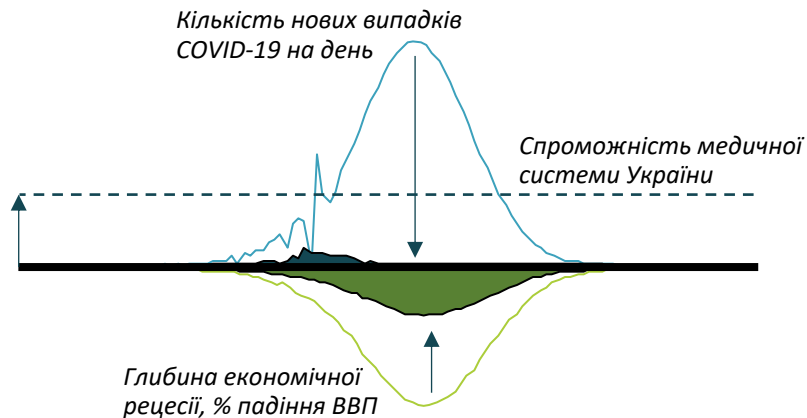
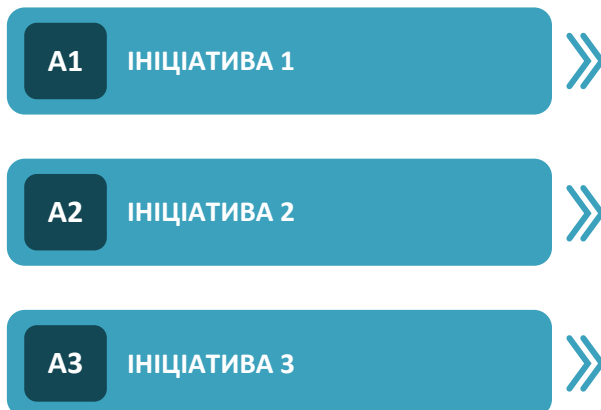

- Уряд усвідомлює ризик альтернативних сценаріїв, тому попередніми рішеннями КМУ було здійснено **перехід до адаптивної моделі карантину** →
- Достатня кількість тестувань та моніторинг ізольованих дозволять **контролювати поширення COVID-19**
- Адаптивний карантин дозволить повністю **підготувати медичну систему** до піку кількості інфікованих та мінімізувати негативні наслідки від поширення COVID-19
- При цьому, поступова оптимізація карантину **сприятиме відновленню економіки** та дозволить **підвищити благополуччя населення**

ЗАГАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО РЕАГУВАННЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ІНІЦІАТИВИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОДОЛАННЯ COVID-19 ТА ПІДТРИМКУ ЕКОНОМІКИ

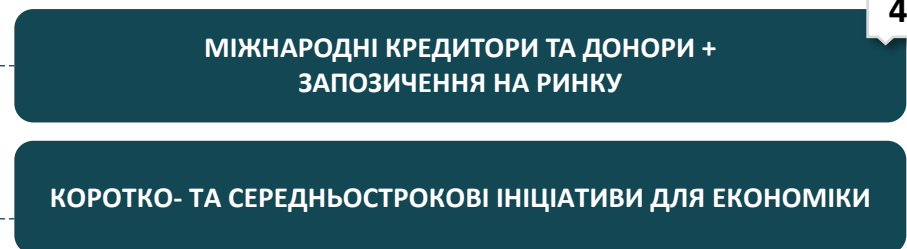
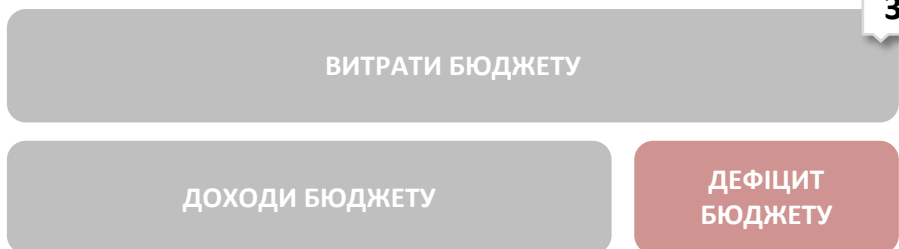
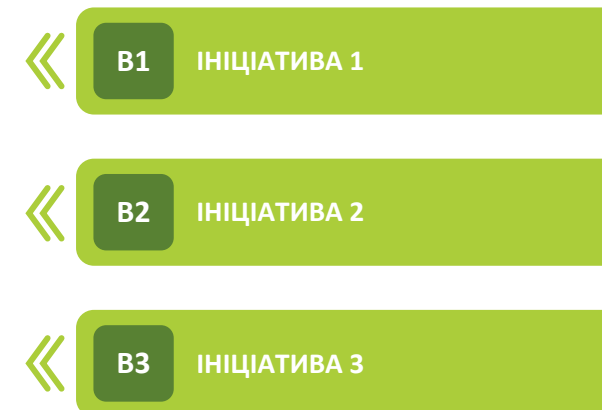
ПОДОЛАННЯ COVID-19

1

2

ПІДТРИМКА ЕКОНОМІКИ

- Ініціативи, спрямовані на подолання вірусу, сприяють **зменшенню кількості інфікованих осіб**, а також **збільшують спроможність медичної системи** для боротьби з COVID-19
- Ініціативи, спрямовані на підтримку економіки, сприяють зниженню негативного впливу пандемії та рецесії на економіку країни, **зменшуючи падіння ВВП**

- Імплементация обох блоків ініціатив передбачає **додаткові витрати бюджету** і, як наслідок, призводить до **розширення бюджетного дефіциту**
- Дефіцит бюджету може бути покритий через **міжнародні кредити, допомогу та запозичення на ринку**, а також через імплементацию коротко- та середньострокових ініціатив, які сприяють **зростанню економіки** і, як наслідок, стимулюють **збільшення надходжень до державного бюджету**

ПІДХІД ДО РОЗРОБКИ ІНІЦІАТИВ Є КОМПЛЕКСНИМ І ПЕРЕДБАЧАЄ ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ

\ ЗБІР ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ДАНИХ В СЕКТОРАЛЬНИХ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ГРУПАХ

СТРУКТУРА РОБОЧИХ ГРУП

СЕКТОРАЛЬНІ ГРУПИ

- Промисловість
- Сільське господарство
- Енергетика
- Транспорт та інфраструктура
- Інформаційно-комунікаційні технології
- Сфера послуг

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ГРУПИ

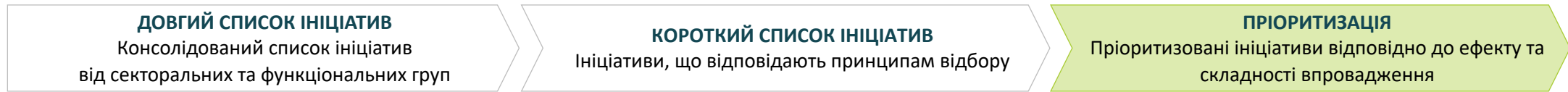
- Малий та середній бізнес
- Міжнародна торгівля, інвестиції та інновації
- Створення робочих місць та розвиток ринку праці
- Розумне регулювання економічної діяльності

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

ОБСЯГ РОБОТИ

ФОРМУЛЮВАННЯ КОРОТКОГО ПЕРЕЛІКУ ІНІЦІАТИВ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ, СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ІНІЦІАТИВ

Загальні принципи відбору ініціатив

- **Не порушують** Конституцію України, норми міжнародного права, права людини та міжнародні зобов'язання України
- **Не допускають** утворення / поширення впливу монополій та відповідають принципам чесної конкуренції
- **Не обмежують** права приватної власності інвесторів
- **Не мають** значних зовнішніх ефектів (вплив на довкілля, добробут тощо)

Підхід до вирішення міжсекторальних невідповідностей

- У випадку, якщо існують суперечності між ініціативами різних груп, перевага віддається ініціативі, яка відповідає загальній стратегії розвитку країни

ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПРІОРИТИЗАЦІЇ ІНІЦІАТИВ

- Розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому
- Для розрахунку ефективності враховуються необхідні витрати/втрати державного бюджету на реалізацію кожної ініціативи

Ініціативи які не розглядаються в подальшому аналізі

8

Ініціативи, які не відповідають принципам

Ефект від впровадження ініціатив	Високий	<p>3</p> <p>Високий ефект та висока складність впровадження – другий пріоритет</p> <p>4</p>	<p>2</p> <p>Високий ефект та низька складність впровадження – перший пріоритет</p> <p>1</p>
	Низький	<p>7</p> <p>Низький економічний ефект та висока складність впровадження – відмова від ініціатив</p>	<p>6</p> <p>5</p> <p>Низький економічний ефект та низька складність впровадження – другий пріоритет</p>
		Висока	Низька

Складність впровадження ініціатив

- На якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів (скасування, зміна чи прийняття нових закону, постанови, тощо)

x Ініціативи з підтримки економіки

ПРОГРАМА СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ДОПОВНЮЄ КОМПЛЕКСНУ ПРОГРАМУ РЕФОРМ В ДЕРЖАВІ

СФЕРА

РЕФОРМИ

ПІОРИТЕТНІ РЕФОРМИ В 2020 РОЦІ

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

- Реформа системи оборони
- Реформа системи внутрішньої безпеки (у т.ч. реінтеграцію та ВПО)
- Реформа системи зовнішніх відносин та інформаційної політики

+ **Боротьба з пандемією COVID-19***

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА

- Антикорупційна реформа
- Реформа системи правосуддя

ЕКОНОМІЧНА СВОБОДА

- Реформа публічних фінансів
 - Поліпшення бізнес-клімату
 - Приватизація та реформа управління держ. підприємствами
 - Реформа агропромислового комплексу
 - Реформа енергетичного сектору
 - Розвиток інфраструктури
 - Реформа фінансового сектору (НБУ)
 - Розвиток інновацій
- + **Розвиток промисловості***

ЕФЕКТИВНЕ ВРЯДУВАННЯ

- Екологія та природні ресурси
 - Реформа державного управління
 - Децентралізація
- + **Діджиталізація***

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК

- Реформа охорони здоров'я
- Реформа освіти
- Реформа системи соціальної підтримки
- Розвиток культурного потенціалу та спорту

1. ДЕЕСКАЛАЦІЯ ВІЙНИ НА СХОДІ КРАЇНИ

- Ефективна протидія військовій агресії
- Реінтеграція тимчасово окупованих територій
- Реформа Державного оборонного замовлення

2. РЕФОРМА СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ

- Реформа судової системи
- Підтримка ефективної роботи антикорупційних інституцій

3. БОРТЬБА З ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

- Впровадження адаптивного карантину (контроль над інфекцією)
- Забезпечення спроможності медичної системи

4. СТВОРЕННЯ КРАЩИХ УМОВ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

- Проведення амністії капіталу
- Податкова реформа
- Doing Business TOP-30
- Розумне регулювання, спрощення умов ведення бізнесу через «регуляторну гільйотину»
- Реформа митниці

5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ

- Забезпечення доступу МСБ до фінансів, ринків та інфраструктури (Агенція розвитку МСБ, регіональні центри)

6. СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

- Впровадження екстериторіальних спеціальних режимів оподаткування (у т.ч. МФЦ)
- Створення передумов для розвитку індустріальних парків
- Спеціальні умови для стратегічних інвесторів, що здійснюють greenfield інвестиції
- Подальший розвиток ринку землі, розблокування приватизації, реформа корпоративного управління

7. СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

- Виділення пріоритетних галузей для підтримки (критичні галузі, найбільш постраждалі галузі, соціальне підприємництво)
- Підтримка підприємств за цільовими напрямками діяльності (sectoral deals)

8. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ЕНЕРГЕТИКИ

- Забезпечення сталого збалансованого функціонування енергетичного сектору
- Забезпечення спроможної транспортної та іншої інфраструктури

9. ПІДТРИМКА УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ

- Створення інституту торгових представництв
- Ефективне функціонування інституцій з підтримки експорту (ОПЕ, ЕКА, Укрексімбанк)

Частина 1: Короткострокові ініціативи у відповідь на COVID-19

- Забезпечення безпечного функціонування економіки
- Захист українських товарів, робіт, послуг від їх імпорتنих альтернатив

1.1. Забезпечення безпечного функціонування економіки

Матеріал підготовлено на основі досліджень Всесвітньої організації охорони здоров'я, Гарвардського університету, компанії McKinsey, та за участі аналітичних центрів CASE Україна, Центр економічних стратегій, Економічна експертна платформа

\ ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИХОДУ КРАЇНИ З КАРАНТИНУ

КОНТРОЛЬ НАД ІНФЕКЦІЄЮ

1

- **Виявлення.** Працює чітка система виявлення інфікованих осіб та їх контактів
- **Ізоляція.** Усі інфіковані особи, контакти до результатів тестування та групи ризику ізольовані
- **Контроль.** Працює система контролю за дотримання правил ізоляції та покарання за порушення правил
- **Нові соціальні стандарти.** Серед населення існує культура поведження в умовах пандемії, перехід до безконтактної економіки
- **Математична модель,** що дозволяє постійно та в динаміці оцінювати готовність медичної системи до можливого пікового навантаження та змінювати формат обмежень.

ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА ПОСТРАЖДАЛИХ

2

- **Достатня кількість тестувань** ПЛР тестом широкого списку груп ризику
- Покращення показників:**
- **Кількість звернень з симптомами.** В медичну систему поступає менше звернень з симптомами ГРВІ
 - **Кількість інфікованих.** Кількість нових інфікованих постійно зменшується, при зростаючому або стабільному обсязі тестувань
 - **Кількість смертей.** Обсяги смертності від COVID-19 зменшуються впродовж тривалого періоду часу

СПРОМОЖНІСТЬ МЕДИЧНОЇ СИСТЕМИ

3

- **Повна інвентаризація медичної системи**
- **Готовність системи.** Лікарні в змозі прийняти пікову кількість хворих відповідно до прогнозу
- **Готовність до мобілізації.** Здатність в разі необхідності швидко реагувати на кризові ситуації у регіонах з недостатньою спроможністю системи
- **Протоколи.** Ефективні клінічні протоколи лікування вірусу та безпеки медичних працівників
- **Система постачання.** Забезпечення медичних закладів ЗІЗ та необхідною медичною технікою на постійній основі

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

УМОВИ ТА КРОКИ ДО ВВЕДЕННЯ АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

1 Інформація. Достовірна статистика та аналітика ситуації

- Забезпечення точної інформації
- Відображення поточної ситуації та модель її розвитку у режимі реального часу.
- Інформація про виявлення, тестування та захворюваність
- Інформація про впроваджені заходи та їх часові терміни
- Забезпеченість закладів охорони здоров'я
- Навантаження на медичну систему

2 Забезпеченість. Готовність медичного персоналу, закладів, лабораторій

- Ефективні закупівлі та постачання закладів для захисту медперсоналу та можливості ефективно боротися з вірусом
- Оптимальний розподіл
- Поділ на типи закладів
- Збільшення потужностей медичних закладів
- Мобілізація людських ресурсів та забезпечення їх готовності
- Матеріальне забезпечення медичних закладів
- Тестування за рахунок тестів ПЦР та ІФА для різних категорій населення
- Забезпечення населення засобами захисту в порядку пріоритетності

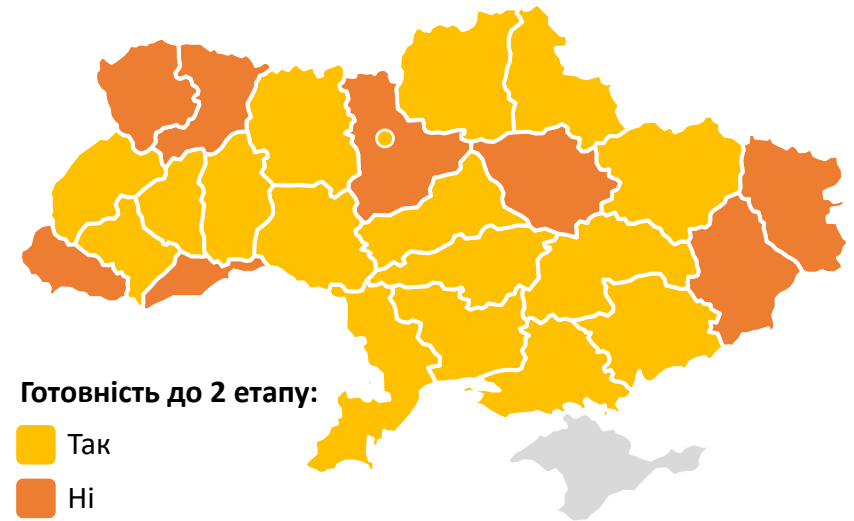
3 Контроль. Чіткі алгоритми та правила взаємодії

- Відстежування та ізоляція для контролю за поширенням COVID-19
- Захист вразливих груп населення за рахунок їх забезпечення всім необхідним, їх ізоляція

4 Комунікація. Роз'яснення та навчання алгоритмам і правилам

- Комунікація з населенням. Забезпечення поінформованості населення та підвищення соціальної свідомості. Масові роз'яснення правил роботи адаптивного карантину

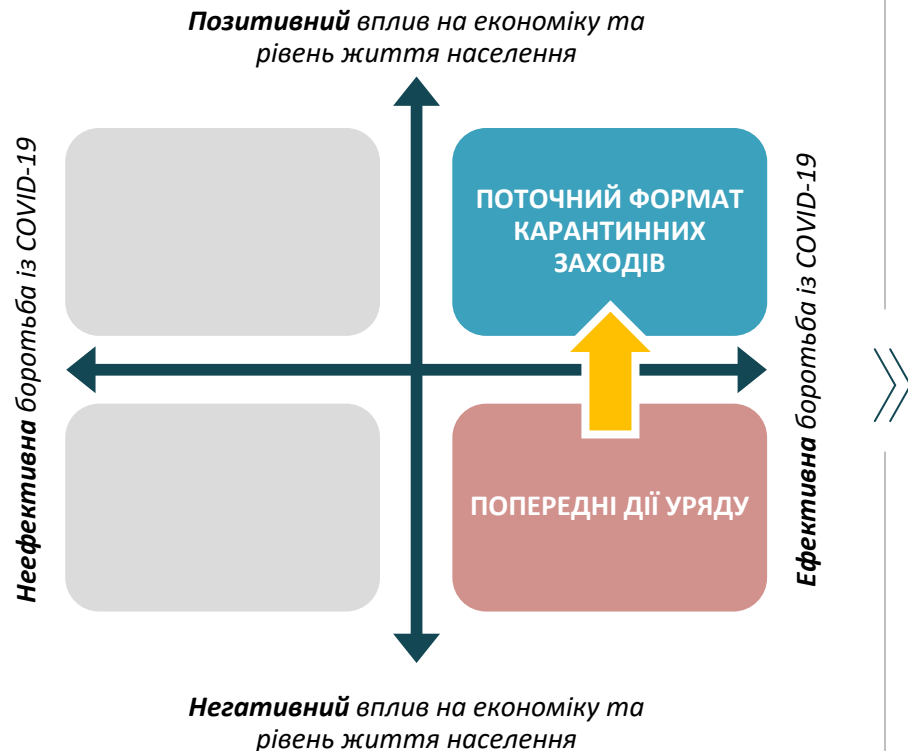
ВІДПОВІДНІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ КРИТЕРІЯМ ПЕРЕХОДУ НА 2 ЕТАП ВИХОДУ З КАРАНТИНУ (СТАНОМ НА 23.05.2020)

Для переходу на 2 етап пом'якшення карантину, були встановлені три критерії відповідності для регіонів: **інцидентність, завантаженість ліжок та охоплення тестуванням.**

Станом на 23 травня, 16 областей України відповідають цим критеріям.

ЕФЕКТИВНА ПРОТИДІЯ ПАНДЕМІЇ ПЕРЕДБАЧАЄ РЕАЛІЗАЦІЮ ТРЬОХ ГРУП ІНІЦІАТИВ

ТЕРМІНОВІ / ОБОВ'ЯЗКОВІ ДЛЯ ПОВНОЦІННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

1. Забезпечення розробки галузевих норм та стандартів ведення господарської діяльності (соціальне дистанціювання, безпечні умови праці, тощо)
2. Забезпечення безперебійного функціонування громадського транспорту з дотриманням безпечних умов
3. Забезпечення контролю над поширенням COVID-19 за рахунок проведення ефективного тестування та забезпечення готовності медичної системи
4. Тимчасове звільнення від оподаткування під час ввезення на митну територію України техніки та засобів для боротьби з COVID-19

СЕРЕДНЬОСТРОКОВІ / СТИМУЛЮЮЧІ

5. Фінансування наукових досліджень, розробок та інноваційних проектів, що спрямовані на запобігання виникненню та поширенню COVID-19
6. Надання державної підтримки для стимулювання створення виробництв товарів подвійного призначення, що можуть бути швидко перепрофільовані для виробництва виробів медичного призначення
7. Забезпечення державного замовлення на медичне обладнання та вироби медичного призначення, засоби індивідуального захисту, матеріали та сировину для їхнього виготовлення для державних лікарень

СТРАТЕГІЧНІ / ПРЕВЕНТИВНІ

8. Створення механізму екстреної взаємодії (МЕВ) з державами-партнерами з метою координації дій, пов'язаних з можливими обмеженнями у сфері двосторонньої торгівлі у зв'язку з епідеміями та іншими катаклізмами
9. Формування спільної дорожньої карти Україна – ЄС щодо подальшого розвитку торговельно-економічних зв'язків та нівелювання негативного впливу від заходів, вжитих для боротьби з COVID-19

1.2. Захист українських товарів, робіт, послуг від їх імпорتنих альтернатив

Підготовлено за участі аналітичних центрів ДП «Укрпромзовнішекспертиза», ГМК Центр, «Коло»; асоціацій ТПП України, УСПП, АППАУ; компаній Інтерпайп, Енергомашпецсталь

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ЗАЗНАЄ ЗНАЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ НОВІ ВИКЛИКИ ТА СТВОРЮЮТЬ НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

- Ще до початку пандемії COVID-19 в останні роки **у світі спостерігалось посилення протекціоністських тенденцій** в сфері міжнародної торгівлі, що вже привело до суттєвих змін традиційних виробничих ланцюгів, і вплинуло на коливання цін на товари на світових ринках
- Зараз, в період пандемії COVID-19, в різних країнах світу спостерігається **тимчасове повне зупинення або часткове призупинення роботи підприємств в різних галузях**. Крім того, відбувається скорочення світового попиту на некритично необхідні товари, що спричиняє формування аномально великих запасів цих товарів, плани реалізації та споживання яких ніхто не береться передбачити
- Для України, з розвинутою промисловістю, а також зважаючи на значну залежність економіки країни від експортних надходжень, подібний розвиток ситуації є додатковим середньостроковим викликом відразу по кількох напрямках: скорочення попиту і запровадження обмежень на українську продукцію на ринках країн світу та **потенційне збільшення імпорту товарів, попит на які в Україні може бути задоволений за рахунок вітчизняного виробництва**

- 1 Удосконалення законодавства з метою визначення умов для застосування заходів, направлених на забезпечення захисту національних інтересів України в умовах посиленого протекціонізму інших країн, а також у надзвичайних ситуаціях (з урахуванням норм ГАТТ/СОТ)
- 2 Удосконалення правового поля у сфері інструментів торговельного захисту з метою підвищення ефективності та транспарентності проведення торговельних розслідувань (антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні), а також впровадження сучасних технологій обміну даними
- 3 Захист національних виробників від проявів недобросовісного та зростаючого імпорту шляхом використання інструментів торговельного захисту
- 4 Захист національних виробників в торговельно-економічній сфері, в тому числі від заходів протекціоністської політики інших держав шляхом попередження, лібералізації та скасування торговельних бар'єрів щодо українських товарів на зовнішніх ринках
- 5 Захист прав та інтересів України з використанням механізмів СОТ та міжнародних договорів
- 6 Запровадження та проведення моніторингу внутрішнього ринку, експорту та імпорту продукції АПК і харчової промисловості, товарів індивідуального захисту населення, медичного обладнання, виробів медичного призначення, лікарських препаратів

Частина 2: Заходи секторального напрямку стимулювання економіки

- Промисловість
- Агросектор
- Енергетика
- Транспорт та інфраструктура
- Інформаційно-комунікаційні технології
- Сфера послуг

2.1. Промисловість

Підготовлено за участі аналітичних центрів ДП «Укрпромзовнішекспертиза», ГМК Центр, «Коло»; асоціацій ТПП України, АСС, УСПП, АППАУ, Асоціації меблевих виробників, Асоціації легкої промисловості, Асоціації виробників електрокабельної продукції, Асоціації українських виробників лакофарбової промисловості; компаній АрселорМіттал, Феррекспо, Інтерпайп, Group DF, Енергомашспецсталь, Метінвест-Холдинг, Єврокар, ДСН

\ ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ БУДЕ РЕАЛІЗОВАНЕ ЗА РАХУНОК АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ ТА ДОДАТКОВИХ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ З БОКУ УРЯДУ

ОПТИМІЗУВАТИ КАРАНТИН...

ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ КАРАНТИНУ

Для попередження зупинки або зменшення обсягів виробництва необхідно впровадити на період карантину **особливий режим роботи залізниці, морських портів і прикордонних переходів**, що передбачає їх безперервну роботу, та пріоритет перевезень продукції вітчизняного виробництва перед транзитними перевезеннями. Потрібно розширити дозвіл на спецперевезення для мобілізації приватних перевізників для **транспортування робітників на виробничі об'єкти**

...ТА ПОСПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

В умовах кризи промислові підприємства стикається з дефіцитом ліквідності. Заходи, спрямовані на збереження коштів компаній за рахунок **зниження податкового та адміністративного тиску, зменшення витрат на сировину, транспортування та енергетику** дозволять мінімізувати падіння виробництва, зайнятості та експорту у галузі

ДОСТУП ДО РИНКІВ

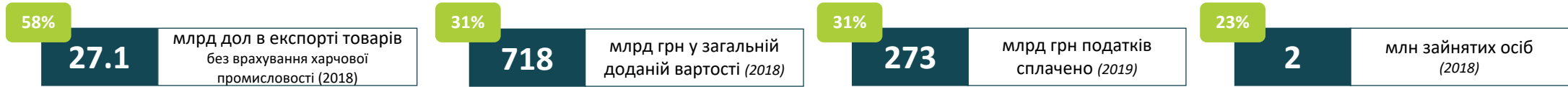
Необхідні ефективні інструменти **просування експорту** та полегшення **доступу для підприємств до ключової сировини**. Водночас, в умовах погіршення кон'юнктури на зовнішніх ринках, важливо стимулювати промислове виробництво шляхом нарощування **внутрішнього попиту** через державні закупівлі та шляхом **захисту локального виробника**

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

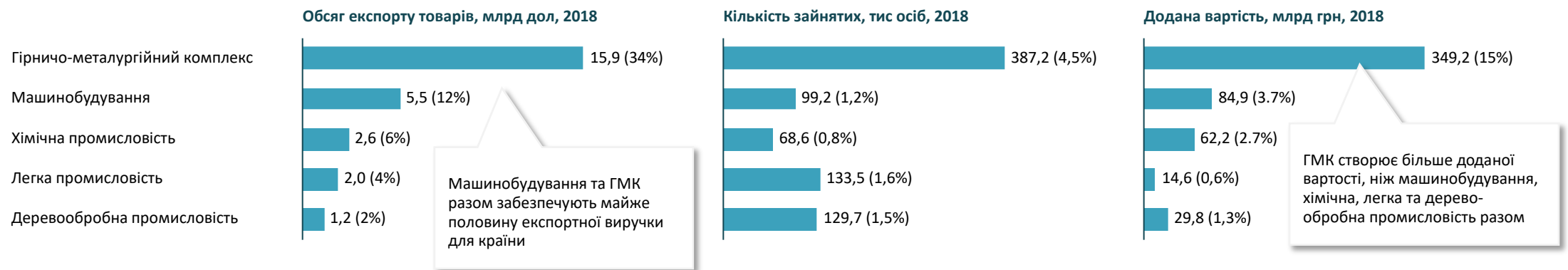
Кризовий час варто використати для підготовки передумов зростання шляхом **насичення сектору обладнанням** для переходу до виробництва з вищою доданою вартістю, проектування та будівництва інфраструктури **індустріальних парків** для залучення інвестицій, сприяння **екологічній модернізації**

ПІДТРИМКА ПРОМИСЛОВОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ Є НЕОБХІДНОЮ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

- 1 Промисловість – системоутворююча галузь економіки.** Промисловість включає гірничо-металургійний комплекс, машинобудування та інші підгалузі, в тому числі хімічну, легку та деревообробну. Галузь є **ключовим роботодавцем та платником податків** (не враховуючи впливу на суміжні галузі, промисловість забезпечує 23% робочих місць та 31% податкових надходжень бюджету), постачальником і споживачем на внутрішньому ринку. **Занепад галузі негативно вплине на всю економіку, в той час як її розвиток міг би прискорити економічне відновлення та зростання**
- 2 Висока експортоорієнтованість галузі створює водночас ризики та можливості.** Промисловість забезпечує **58% товарного експорту** (без урахування харчової промисловості), і, відповідно, значні надходження **валютної виручки** для української економіки. Внутрішній ринок має низьку місткість: 51% промислових продажів здійснюється на зовнішніх ринках; це робить галузь **чутливою до змін світової кон'юнктури** та захисних заходів інших країн
- 3 Криза, пов'язана з пандемією COVID-19, поглибить вже існуючі проблеми галузі.** Зокрема, металургійна галузь ще до початку пандемії переживала падіння через **погіршення світової кон'юнктури** (до прикладу, ціни на сталь впали на близько 30% з 2018). Машинобудування перебувало у стадії відновлення після **втрати традиційних ринків збуту, потужностей на окупованих територіях та економічної кризи** (з 2012 до 2015 обсяги реалізації скоротились втричі), яке було дуже повільним з огляду на застарілі засоби та **недостатній рівень капіталовкладень** для модернізації. Зменшення попиту на внутрішньому та світовому ринках, розрив виробничих ланцюгів внаслідок пандемії та економічної кризи поглибить вже існуючі проблеми

КЛЮЧОВІ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ

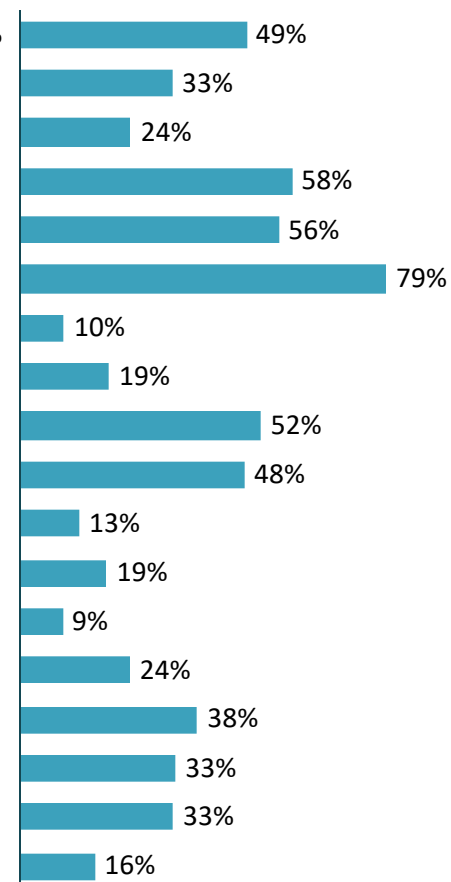
БІЛЬШЕ ПОЛОВИНИ ВНУТРІШНЬОГО ВИРОБНИЦТВА ВІДБУВАЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

ПРОМІЖНЕ СПОЖИВАННЯ – це вартість товарів і послуг, що використовуються в процесі виробництва кінцевого продукту. Наприклад, якщо для вирощування зернових використовуються засоби захисту рослин, вироблені в хімічній промисловості, то вартість цих засобів зараховується до проміжного споживання агросектору

ЧАСТКА СЕКТОРІВ У ЗАГАЛЬНОМУ ПРОМІЖНОМУ СПОЖИВАННІ В ЕКОНОМІЦІ, 2018

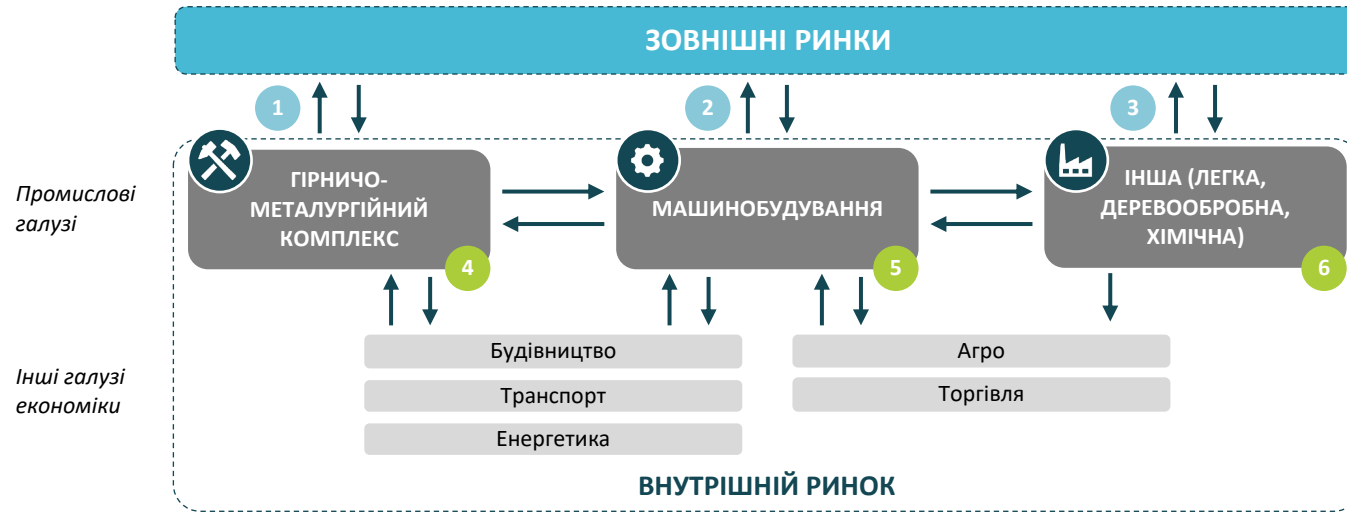
ЧАСТКА ПРОМИСЛОВОСТІ У ПРОМІЖНОМУ СПОЖИВАННІ РІЗНИХ СЕКТОРІВ, 2018

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- **Промислове виробництво створює половину проміжного споживання в країні**
- Промисловість грає важливу роль у **функціонуванні МСБ**, забезпечуючи близько 39% проміжного споживання
- **Деякі галузі пов'язані з промисловістю більше, ніж інші:**
 - Промислове виробництво створює більше половини проміжної вартості для **будівництва, транспорту та енергетики**
 - Виробництво продуктів нафтопереробки та хімічних речовин створює більше 20% проміжної вартості для **сільського господарства** та найбільшу проміжну вартість для секторів **торгівлі, транспорту та поштової діяльності**
 - Добування кам'яного вугілля та бурого вугілля, сирої нафти та природного газу становлять більше половини проміжної вартості продукції для **енергетики**
 - Виробництво фармацевтичних продуктів створює більше 30% проміжної вартості для галузі **охорони здоров'я**
 - Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції створює 20% проміжної вартості для **будівництва**

ЗМІНИ В ГАЛУЗІ МОЖУТЬ ПОГЛИБИТИ КРИЗУ АБО СПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ ВСІЄЇ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ТІСНІ ЗВ'ЯЗКИ ПРОМИСЛОВОСТІ З ІНШИМИ ГАЛУЗЯМИ ТА РИНКАМИ

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- **Промисловість інтегрована у ланцюги вартості на внутрішньому ринку.** Обсяги промислового виробництва формують попит для суміжних галузей, в тому числі хімпром, ГМК; продукція використовується у будівництві, транспорті, енергетиці, АПК
- **Промисловість є залежною від зовнішніх ринків.** Галузь імпортує з інших країн сировину, комплектуючі, кінцеві вироби, необхідні у виробництві. Водночас, виробництво орієнтовано на експорт та залежить від коливань у попиті та цінах
- **Стимулювання виробництва готової продукції може допомогти відновленню усієї економіки.** Наразі в експорті переважає сировина, в імпорті – готова продукція. Стимулювання переходу до виробництва продукції з вищою доданою вартістю дозволить стимулювати низку суміжних галузей

ЗОВНІШНІ ЗВ'ЯЗКИ

- 1 **Експорт металопродукції** забезпечує 26% українського експорту товарів та є одним з основних джерел валютних надходжень. **ГМК імпортує обладнання та сировину**, що не виробляється або недостатньо виробляється в Україні
- 2 **Машинобудування експортує переважно напівфабрикати (67%)**, в тому числі **запчастини для авто, повітряного і залізничного транспорту, обладнання зв'язку**. Найбільші сегменти готової продукції на експорт – побутові прилади, судна, двигуни, генератори. **Для порівняння, імпортується до України переважно готова машинобудівна продукція (70%)** – автотранспорт, с/г техніка, комп'ютери та побутові прилади. При цьому, **вітчизняне машинобудування залежне від імпорту (53% у проміжному споживанні)** запчастин та комплектуючих, металургійної продукції
- 3 **Хімічна промисловість експортує напівфабрикати та залежить від імпорту сировини (фосфорити, сірка, природний газ).** **Деревообробна промисловість експортує як сировину, так і готову продукцію, а імпортує обладнання.** **Легка експортує переважно готову продукцію, а імпортує сировину (бавовна, вовна), матеріали (фурнітура), обладнання**

ВНУТРІШНІ ЗВ'ЯЗКИ

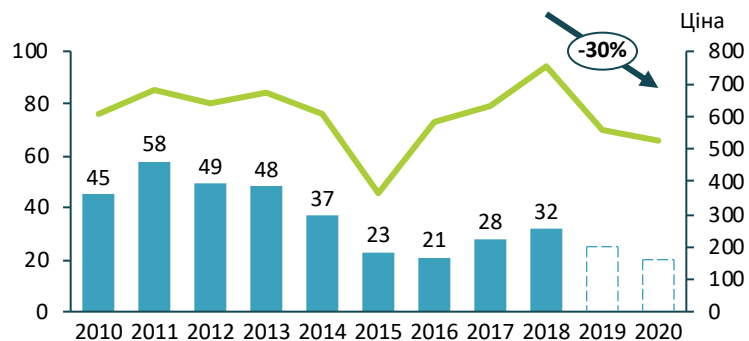
- 4 **ГМК реалізує тільки 15% виробленої продукції на внутрішньому ринку і є постачальником для будівництва (68%), машинобудування (23%), а споживачем для машинобудування (6% внутрішніх замовлень), транспорту (близько 40% усіх перевезених вантажів залізницею та водним транспортом), енергетики (10% електроенергії)**
- 5 **Машинобудування постачає на внутрішній ринок кінцеву продукцію для транспорту (вагони) та енергетики (турбіни, генератори).** Для інших галузей відбувається переважно **виробництво окремих елементів** або збирання із імпортних комплектуючих. Є **споживачем металургійної (прокат, труби) та хімічної продукції (ПВХ, поліетилен)**
- 6 **Хімічна промисловість постачає сировину для ГМК та машинобудівну галузі, а АПК засоби захисту та добрива.** Легка та деревообробна галузі інтегровані з торгівлею споживчими товарами для населення

НОВА КРИЗА МОЖЕ ЗАВДАТИ НИЩІВНОГО УДАРУ ГАЛУЗІ, АДЖЕ УКРАЇНЬСЬКА ПРОМИСЛОВІСТЬ БУЛА У СКРУТНОМУ СТАНОВИЩІ ЩЕ ДО ПОЧАТКУ ПАНДЕМІЇ

ТРЕНДИ ДО КРИЗИ

ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ГМК, МЛРД ДОЛ, 2010-2020

- Ціна на сталь, дол. США
- Обсяг реалізації продукції українського ГМК
- Прогноз зменшення обсягів реалізації

- Експортоорієнтований гірничо-металургійний комплекс **залежить від світових цін** на металопродукцію
- З 2019 відбувалось падіння світових цін на металопродукцію (сталь – показовий приклад), що супроводжувалось значним посиленням протекційних заходів на ключових ринках та може спричинити **падіння обсягів виробництва та реалізації** продукції ГМК

ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ, МЛРД ДОЛ, 2010-2018

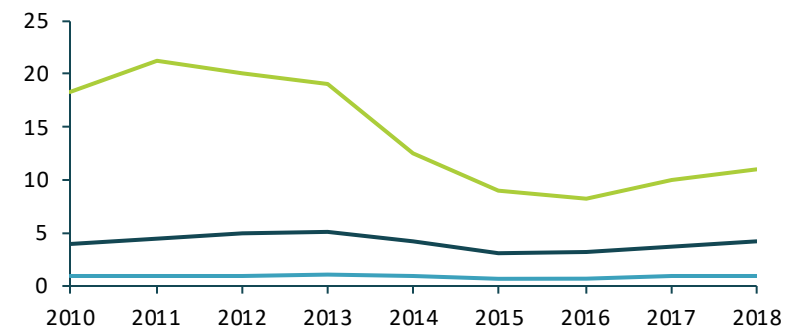

- Обсяги реалізації на внутрішньому ринку
- Обсяги експорту

- Продукція машинобудування в основному **експортується** (79% від обсягів реалізації у 2017 році)
- У 2012-2015 роках відбулося скорочення обсягів реалізації втричі у зв'язку зі **скороченням внутрішнього попиту, зупинкою підприємств** на сході України та **втратою ринків збуту** (в тому числі РФ, яка забезпечувала близько 40% експорту до початку конфлікту)
- **Повільне відновлення** галузі у 2016-2018 зумовлено низьким рівнем капіталовкладень, необхідних для підвищення конкурентоспроможності

ОБСЯГ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ІНШИХ ВИДІВ ПРОМИСЛОВІСТІ, МЛРД ДОЛ, 2010-2018

- Легка промисловість
- Хімічна промисловість
- Деревообробна промисловість

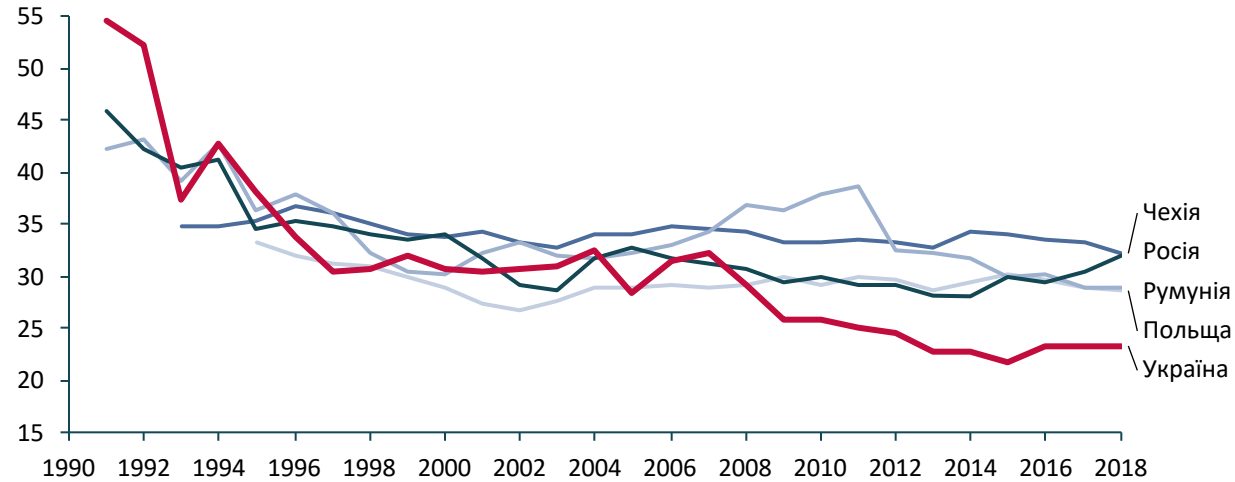
- За виключенням ГМК та машинобудування, найбільшу частку у промисловості займає **хімічна промисловість** (12%), **деревообробна** (6%) та **легка промисловість** (3%)
- Хімічна промисловість постраждала найбільше: обсяг реалізації продукції **скоротився на 57% у 2013-2016 роках**
- Причиною цього стали **зростання ціни на газ**, який є ключовою сировиною зокрема для азотної хімії (~70-80% від собівартості), майже вдвічі, та **простій заводів**, що знаходяться поблизу зони бойових дій

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

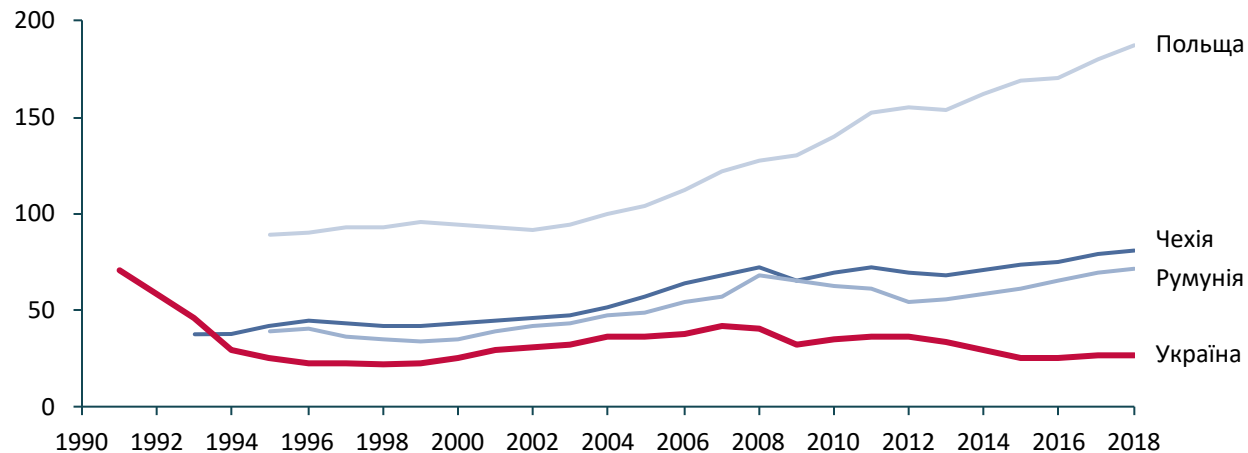
- **Обмеження ринків збуту** відбудеться через сповільнення економіки і відповідне зменшення попиту на промислову продукцію на світових ринках; водночас, імпортери підтримують їх національні економіки через посилення захисних заходів
- **Розриви в ланцюгах поставок**, обмеження транспортування співробітників через карантинні заходи може призвести до порушень виробництва
- **Відсутність ресурсів для інвестицій** в умовах нестачі ліквідності унеможливить капіталовкладення у необхідну модернізацію

ДОВГОСТРОКОВІ ТРЕНДИ СВІДЧАТЬ ПРО СИСТЕМНИЙ ЗАНЕПАД ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ НА ВІДМІНУ ВІД КРАЇН-СУСІДІВ

ЧАСТКА ПРОМИСЛОВОСТІ¹ У ВВП, %

РЕАЛЬНА ДОДАНА ВАРТІСТЬ ПРОМИСЛОВОСТІ¹, МЛРД ДОЛ (CONSTANT 2010)

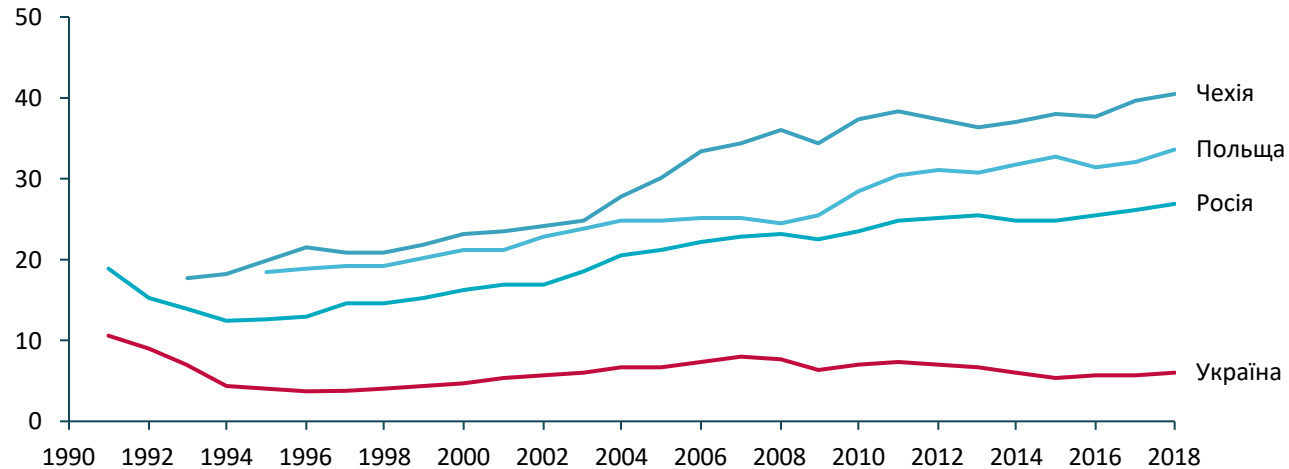

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- На початку 90-их в Україні був сформований комплексний промисловий сектор з великими добувними та металургійними підприємствами, розвиненим машинобудівним, хімічним виробництвом, а також комплексом галузей з виготовлення широкого асортименту продовольчих та непродовольчих споживчих товарів
- Після здобуття незалежності в країні почалися процеси деіндустріалізації – через розрив промислової кооперації та скорочення внутрішнього попиту, що призвело до різкого падіння виробництва та занепаду цілої низки галузей промисловості
- На початку 1990-х років Україна та країни Центрально-Східної Європи знаходилися в **співставних стартових умовах промислового розвитку**
- Однак ці держави почали прискорені реформи за активної підтримки ЄС. Це через певний час призвело до **якісної трансформації їхніх економік у цілому та промисловості зокрема**, через інвестування в освоєння технологій і включення до виробничих ланцюгів ЄС
- Зрештою, це спричинило значний **розрив між промисловістю цих країн та промисловістю України**

ПРОДУКТИВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗНАЧНО НИЖЧА, НІЖ У СУСІДНІХ КРАЇНАХ, ГАЛЬМУЄ ЗРОСТАННЯ

РЕАЛЬНА ДОДАНА ВАРТІСТЬ ПРОМИСЛОВОСТІ НА 1 ПРАЦІВНИКА¹, ТИС ДОЛ, (CONSTANT 2010)

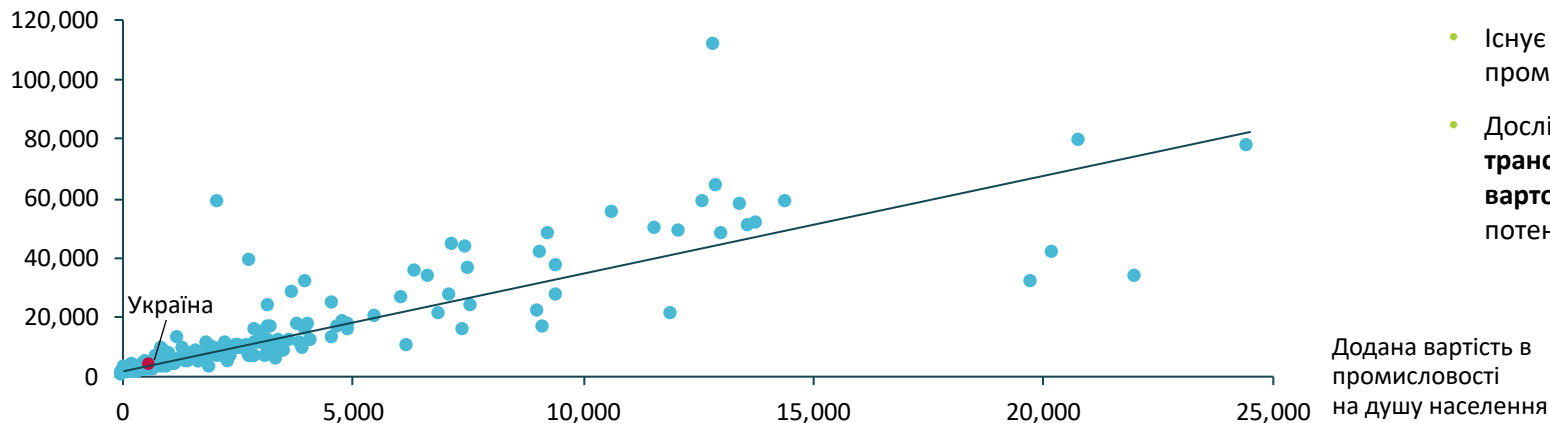

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- Швидкий ріст економіки сусідніх країн був забезпечений значно вищим рівнем продуктивності: **додана вартість промисловості на 1 працівника в Україні є нижчою у 4.5-7 разів** ніж у сусідніх країнах
- Причиною цьому стали **застарілість технології та превалювання секторів промисловості з низькою доданою вартістю**
- Цей розрив лише збільшився з початку 1990-х років: **продуктивність промисловості в Україні у 2018 на 43.5% нижча, ніж у 1991**, тоді як у сусідніх країнах вона зросла у 1,5-2 рази

ВВП І ДОДАНА ВАРТІСТЬ В ПРОМИСЛОВОСТІ НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ, ДОЛАРИВ (CONSTANT 2010) ,2018

ВВП на душу населення

- Існує **пряма залежність** між доданою вартістю створеною в промисловості і розміром ВВП в країні
- Дослідження демонструють, що **економічна трансформація завдяки збільшенню частки доданої вартості промисловості в сукупному виробництві може потенційно прискорити зростання ВВП**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСІВ ТА РИНКІВ, СПРИЯННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДОЗВОЛИТЬ НЕ ТІЛЬКИ ВРЯТУВАТИ, А І ДАТИ ПОШТОВХ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРОМИСЛОВОСТІ

- **Дефіцит ліквідності** внаслідок зменшення замовлень, погіршення цінової кон'юнктури на основні товари експорту, розриви у ланцюгу платежів та затримки з відшкодуванням ПДВ
- **Зростання витрат** на перевезення продукції, виробництво, в тому числі через неефективні імпортні обмеження

- **Зниження попиту і протекціонізм на зовнішніх ринках** через кризу промислового виробництва у світі, поглиблену через пандемію COVID-19
- **Низька місткість внутрішнього ринку**, в тому числі через повільну економіку
- **Нерівні умови** на внутрішньому ринку порівняно з іноземними виробниками, що користуються інструментами підтримки від своїх урядів

- **Виробництво з низькою доданою вартістю**, у тому числі через низький рівень капіталовкладень та відсутність промислової стратегії
- **Необхідність модернізації**, в тому числі екологічної, яка не здійснюється через високу вартість ресурсів у поєднанні з поточною несприятливою ринковою ситуацією, а також неефективну систему екологічного оподаткування

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ РІШЕННЯ

- **Обмеження податкового та адміністративного тиску**
- **Збільшення доступності кредитних ресурсів**
- **Зниження витрат на транспортування, полегшення доступу до дешевшої сировини**
- Створення механізмів сприяння **екологічній модернізації**

- Ефективні інструменти **просування експорту**
- **Уникнення/мінімізація втрат від захисних заходів інших країн**
- Створення внутрішнього попиту через **державні закупівлі** із пріоритетом місцевого виробника

- Заохочення капіталовкладень та **насичення сектору обладнанням** для переходу до виробництва з вищою доданою вартістю
- **Створення сприятливих умов для інвестицій** у нові та існуючі промислові виробництва на території країни
- Сприяння розвитку промисловості разом зі **збереженням довкілля**

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

**ДОСТУП
ДО ФІНАНСІВ**

**ДОСТУП
ДО РИНКІВ**

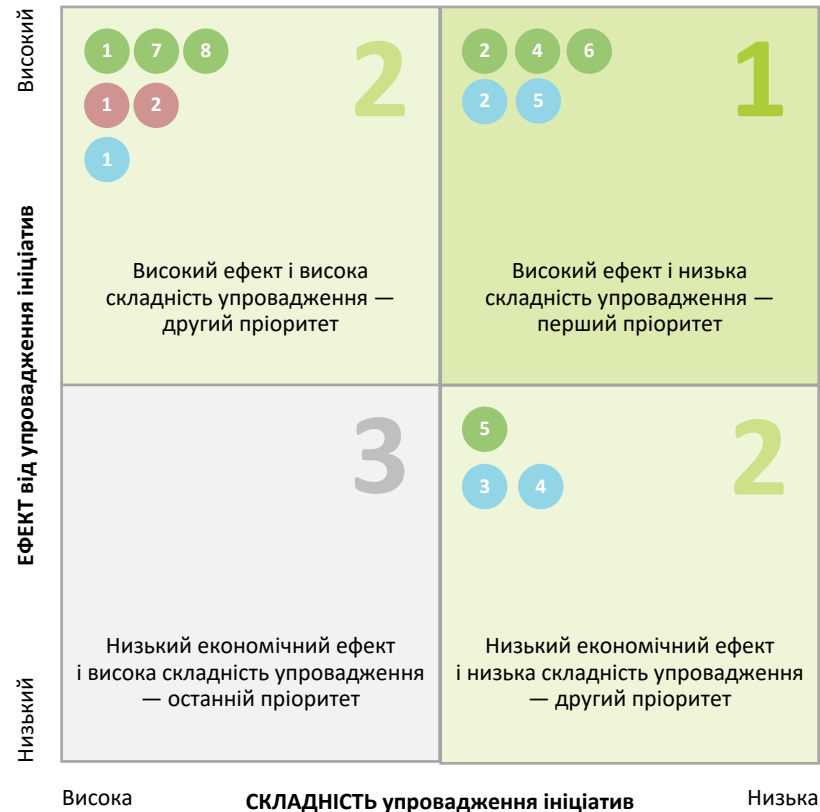

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА
СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

- 1 Мораторій на збільшення податкових ставок
- 2 Відновлення своєчасного автоматичного відшкодування ПДВ
- 3 Сприяння реалізації металобрухту держпідприємствами
- 4 Перегляд вартості нестандартного підключення

ДОСТУП ДО РИНКІВ

- 1 Забезпечення виконання інвестиційних програм державними підприємствами

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

- 1 Стимулювання розвитку індустриальних парків
- 2 Стимулювання інвестицій у виробниче обладнання
- 3 Вторинне використання промислових відходів

- 5 Зменшення обмежень на імпорт сировини
- 6 Державні гарантії для підтримки промисловості
- 7 Сприяння екомодернізації за рахунок оптимізації екологічного податку та доступу до міжнародного фінансування

- 2 Активізація механізму локалізації для продукції машинобудування

- 4 Покращення системи обліку викидів та активізація розробки системи торгівлі квотами
- 5 Недопущення встановлення завищених національних цілей щодо скорочення викидів CO2

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

2.2. Агросектор

Підготовлено за участі Українського клубу аграрного бізнесу, аналітичного центру EasyBusiness, Українського інституту майбутнього, Advanter Group, Європейської бізнес асоціації, Української аграрної конфедерації, компаній ІМК, Нібулон, МХП та незалежних експертів

\ АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ В АГРОСЕКТОРІ ПОВИННІ БУТИ СПРЯМОВАНІ НА ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСІВ, РИНКІВ ТА УДОСКОНАЛЕННІ РЕГУЛЮВАННЯ

НЕОБХІДНИМ Є ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕБІЙНОЇ РОБОТИ СЕКТОРУ...

0

МІНІМІЗАЦІЯ ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ

Пандемія COVID-19 вплинула **не лише на виробництво** продукції, **але й на збут** через обмеження каналів дистрибуції (зокрема відкриті ринки для домогосподарств) та експортних ринків для середнього та великого бізнесу. Наразі важливо **мінімізувати вплив обмежень** на логістику працівників, транспортування товарів та їх продаж через традиційні канали збуту, із дотриманням безпечних умов діяльності

...ТА ДОДАТКОВА ПІДТРИМКА ВИРОБНИКІВ В УМОВАХ КРИЗИ

1

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

Сільськогосподарські виробники страждають від **застарілості та браку потужностей** для переробки та зберігання продукції. Для вирішення цієї проблеми необхідно забезпечити їхній доступ до фінансів шляхом запровадження **(1)** програм по формуванню місцевої доданої вартості та **(2)** підвищення ефективності державних субсидійних програм

2

ДОСТУП ДО РИНКІВ

Для **забезпечення безперебійного збуту сільськогосподарської продукції** необхідно забезпечити доступ виробників до ринків шляхом **(1)** налагодження каналів дистрибуції, **(2)** покращення доступу до знань та інформації щодо підвищення ефективності виробництва та організації продажів, та **(3)** допомоги у виході на експортні ринки

3

РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Для **довгострокового розвитку сектора та покращення інвестиційного клімату**, необхідним є створення сприятливого регуляторного середовища для виробників. Для цього, розроблені антикризові заходи спрямовані на **(1)** зменшення витрат підприємств у агросекторі від неефективного регулювання, **(2)** забезпечення вчасного надання всіх адміністративних послуг в умовах карантину та **(3)** збільшення прозорості ринку

ЗАВДЯКИ СПРИЯТЛИВИМ ПРИРОДНИМ УМОВАМ, АГРОСЕКТОР ВІДІГРАЄ ВАЖЛИВУ РОЛЬ ЯК В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ, ТАК І НА СВІТОВИХ РИНКАХ

9% **358** Мільярдів гривень ВВП створено в агросекторі (2019)

18% **2.9** Мільйонів людей зайняті в агросекторі (2018)

6% **51** Мільярдів гривень податків сплатив агросектор (2019)

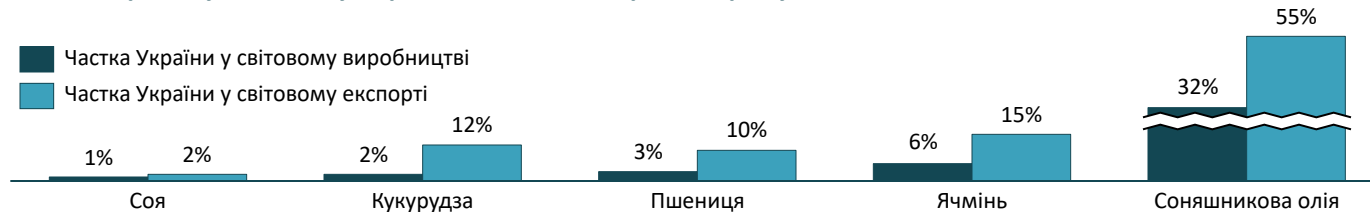
Реальний ВВП України (млрд доларів) та частка сільського господарства у ВВП України у 2007-2019 роках

Експорт України (млрд доларів США) та частка сільського господарства у експорті у 2007-2019 роках¹

Частка України у світовому виробництві та експорті с/г продукції, 2017/2018 МР

- Агросектор займає **ключову роль в економіці України**, забезпечуючи 9% ВВП, 18% зайнятості суб'єктів господарювання та 6% податкових надходжень
- Високий рівень розвитку агросектору в Україні багато в чому є наслідком **сприятливих природних умов**. При цьому, **зміни клімату створюють нові виклики** для галузі і зумовлюють потребу в інвестиціях у підвищення ефективності
- Значення сільського господарства в економіці України зросло за останні 10 років. Найбільші зміни в частці агросектору у ВВП / експорті спостерігаються в роки економічних криз, що означає відносну стійкість галузі до кризових явищ: **в умовах економічної рецесії агросектор падає набагато менше, ніж інші сектори**
- Агросектор відіграє ключову роль не лише у вітчизняній економіці. **Україна є одним із лідерів з виробництва та експорту** багатьох видів сільськогосподарської та харчової продукції у світі
- Попри те, що Україна є лідером в експорті низькомаржинальних продуктів, в країні є кейси **успішного розвитку переробної галузі** (соняшникова олія, курятина)

Джерело: Державна служба статистики, Державна фіскальна служба, ІТС TradeMap

1 – Включає також харчову промисловість

АГРОСЕКТОР МОЖНА РОЗДІЛИТИ НА РОСЛИННИЦТВО, ТВАРИННИЦТВО ТА АКВАКУЛЬТУРУ

1. Галузь **рослинництва** імпортує ~70% добрив (2018), при цьому в 2019 обсяги імпорту знизилися на 30%. Засоби захисту рослин виготовляються міжнародними корпораціями та стабільно імпортуються. Частка імпорту насіння ріпаку - 82%, соняшника - 79%, цукрового буряка - 54%; жито, зернобобові, соя, пшениця, ячмінь - насіння майже не імпортується. Частка імпорту сільськогосподарської техніки - 67%
2. 99% кормів для **тварин** виготовляється на внутрішньому ринку, при цьому кормові добавки, в основному, імпортуються
3. **Рослинництво** включає в себе вирощування низькомаржинальних (зернові, олійні, технічні) та високомаржинальних (фрукти, овочі, ягоди) культур, при цьому площі під вирощування культур з високою маржинальністю складають тільки 11% від площі орних земель
4. **Тваринництво** включає в себе вирощування тварин для виробництва м'яса (птахівництво

- зростає і складає 54%, свинарство і скотарство падають і складають 30% і 16% відповідно), молочної продукції (кількість корів молочних порід падає щорічно) та інших продуктів тваринного походження (яйця, мед, тощо)
5. **Аквакультура** включає в себе вилів та розведення риби (84% і 16% відповідно). Більшість постачальників ресурсів для розведення риб є імпортерами (60% собівартості вирощування складає корм, який не виробляється в Україні)
 6. Сільськогосподарська продукція може **реалізовуватись** на внутрішньому ринку чи експортуватись в сирому чи переробленому (харчова та інша промисловість) вигляді. Обсяги експорту непереробленої с/г продукції та продукції харчової промисловості є майже рівними і складають ~26% від валового випуску

АГРОСЕКТОР СТИКАЄТЬСЯ З КРИЗОВИМИ ТА СИСТЕМНИМИ ВИКЛИКАМИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ ЛАНЦЮГА ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

	Сировина та засоби виробництва	Виробництво	Переробка	Збут
РОСЛИННИЦТВО	<ul style="list-style-type: none"> Зарегульований ринок землі ⚙️ Українські виробники рідко використовують SMART технології ⚙️ Зрошувальні системи та їх регулювання в Україні є не розвинутою ⚙️ 	<ul style="list-style-type: none"> Значна частка виробників сфокусована на низькомаржинальних культурах ⚙️ Значний розрив у продуктивності виробництва між малими та великими виробниками в галузі 	<ul style="list-style-type: none"> Малі виробники не можуть самостійно інвестувати в переробні потужності, при цьому, не кооперуються між собою 	<ul style="list-style-type: none"> Дефіцит та застарілість елеваторів призводять до втрати врожаю Виробники овочів та фруктів пропонують малі партії продукції, які не задовольняють покупців; не мають інформації про попит Переважає неперероблена продукція в експорті ПВЗВТ передбачає одні й ті самі квоти на експорт зернових та деяких продуктів переробки, що обмежує експорт останніх
ТВАРИННИЦТВО	<ul style="list-style-type: none"> Серед малого бізнесу та домогосподарств культура використання кормів є дуже низькою; це призводить до падіння продуктивності, що має негативний вплив на збут Брак послуг та знань щодо розведення тварин → зменшення якості стада → обсяги збуту 	<ul style="list-style-type: none"> Умови утримання тварин часто є неприйнятними (погані умови в приміщеннях, низька культура використання ветеринарних послуг, тощо) через брак фінансових ресурсів та компетентності виробників; це призводить до низької ефективності вирощування, та має негативний вплив на обсяги збуту 	<ul style="list-style-type: none"> Повний цикл (зернові → корми → протеїн) повноцінно працює тільки у виробництві курятини через короткий цикл; аналогічний цикл для ВРХ має довгий період окупності та потребує значних інвестицій Значна частина забійних цехів є підпільними та не сертифікованими 	<ul style="list-style-type: none"> Єдиною розвинутою категорією експорту продукції тваринництва є м'ясо свійської птиці (в основному курки) Більша частина продукції скотарства експортується в живій вазі, а експорт живих тварин та окремих видів м'яса до країн ЄС заборонений, що обмежує можливості збуту Молочна продукція експортується в незначних обсягах, і, як правило, в країні з низьким доходом (через низьку якість продукції)
АКВАКУЛЬТУРА	<ul style="list-style-type: none"> Процедури отримання дозволів на розведення риб та на оренду водних об'єктів є складними та дорогими В Україні відсутня уніфікована база даних водних об'єктів 	<ul style="list-style-type: none"> Знищена база розведення риби та морського риболовства Розведення риби в Україні страждає від надмірного регулювання 	<ul style="list-style-type: none"> Більшість малих та середніх підприємств не мають достатньо коштів для створення технологічної лінії на своїх підприємствах Відсутність стимулів налагодження переробки риби 	<ul style="list-style-type: none"> В Україні відсутні мережі розподілу продукції аквакультури Культура споживання риби в Україні є нижчою, ніж в ЄС
СЕКТОР ЗАГАЛОМ	<ul style="list-style-type: none"> Імпортозалежність українського агросектору Ризики постачання ресурсів внаслідок розірвання міжнародних ланцюгів доданої вартості ⚠️ Висока залежність від курсу валюти Загроза погіршення родючих земель через зміну клімату Неефективність державних програм субсидування агросектору 	<ul style="list-style-type: none"> Застаріле обладнання через низький доступ до фінансових ресурсів та його високу вартість Низький рівень технологічності інфраструктури та обладнання Високі ризики ведення бізнесу призводять до дефіциту іноземних інвестицій в галузь 	<ul style="list-style-type: none"> МСБ та домогосподарства не мають можливості переробляти продукцію на власних потужностях через низький доступ до фінансових ресурсів, а отже втрачають частину потенційного прибутку 	<ul style="list-style-type: none"> Блокування локальних та міжнародних ланцюжків збуту ⚠️ Зниження платоспроможності населення на внутрішньому ринку ⚠️ Падіння цін на світових ринках і зменшення попиту ⚠️ Уповільнення переговорів щодо доступу до ринків ⚠️ Негармонізованість українського законодавства з нормами ЄС ⚙️ Транспортна інфраструктура в Україні слабо розвинута ⚙️ Малі українські виробники реалізують продукцію через посередників, що зменшує їх прибутковість МСБ мають обмежені можливості збуту продукції через низьку якість та відсутність сертифікації (у т.ч. через низьку відстежуваність)
	<ul style="list-style-type: none"> Обмеження надання адміністративних послуг ⚠️ Ризики захворювання персоналу ⚠️ 	<ul style="list-style-type: none"> Високий рівень зарегульованості сектору Низький рівень кваліфікації працівників галузі 	<ul style="list-style-type: none"> Нестача надавачів професійних послуг в секторі, що негативно впливає на ефективність виробників 	

ТРИ ГРУПИ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНІЦІАТИВ БУДУТЬ СПРЯМОВАНІ НА ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ, ЩО СТОЯТЬ ПЕРЕД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ СЕКТОРОМ

ВИКЛИКИ АГРО СЕКТОРУ

- Обладнання та інфраструктура в сільському господарстві є **фізично та технологічно застарілими**
- Існує **брак потужностей** для зберігання та переробки сільськогосподарської продукції

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

- Забезпечення **фінансових ресурсів** для оновлення та придбання/створення нових засобів виробництва

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

**ДОСТУП
ДО ФІНАНСІВ**

- Внаслідок пандемії **руйнуються ланцюги постачання, втрачається доступ виробників до ринків** та падає попит на продукцію
- Можливість експортувати продукцію є обмеженою через **тарифні та нетарифні обмеження**
- Доступ до ринків ускладнюється також **недостатнім рівнем знань виробників**, у т.ч. знань щодо організації збуту

- Забезпечення безперебійної **можливості реалізувати продукцію**
- Забезпечення виробників доступом до необхідних **знань та інформації**

**ДОСТУП
ДО РИНКІВ**

- **Обмеження, введені в рамках боротьби з пандемією** створюють додаткові складнощі для виробників
- Регулювання в агросекторі є **складним**, призводить до **додаткових витрат** бізнесу та **зменшує його ефективність**

- **Зменшення регуляторного тиску та спрощення умов** ведення бізнесу

**РОЗУМНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

Високий	<p>Високий ефект і висока складність упровадження — другий пріоритет</p>	<p>Високий ефект і низька складність упровадження — перший пріоритет</p>	
	<p>Низький економічний ефект і висока складність упровадження — останній пріоритет</p>	<p>Низький економічний ефект і низька складність упровадження — другий пріоритет</p>	
Низький	Висока	СКЛАДНІСТЬ упровадження ініціатив	Низька

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

1 Запровадження програм по формуванню місцевої доданої вартості

2 Підвищення ефективності державних субсидійних програм

ДОСТУП ДО РИНКІВ

1 Стимулювання дистанційного збуту сільськогосподарської продукції

2 Налагодження каналів дистрибуції для малих фермерів

РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

1 Забезпечення надання адміністративних послуг

2 Звуження сфери застосування карантинних сертифікатів

3 Відмова від декларування «вільних ділянок»

4 Запровадження прозорих земельних відносин

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

2.3. Енергетика

Підготовлено за участі аналітичних центрів Центр Разумкова, Український інститут майбутнього, Інститут економіки та прогнозування НАН України, DIXI Group, Low Carbon Ukraine; компаній Енергоатом, KNESS, Теплоенерго груп, Укренерго, Донбасенерго, ДТЕК, Укргідроенерго, Нафтогаз, Полтавська нафтогазова компанія, Укрнафта, IME Consulting, NBT AS; асоціацій Європейсько-українське енергетичне агентство, Українська вітроенергетична асоціація, Асоціація газовидобувних компаній України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ СЕКТОРУ ТА АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ ДОЗВОЛЯТЬ МІНІМІЗУВАТИ НАСЛІДКИ КРИЗИ ЩО СКЛАЛАСЯ В СЕКТОРІ

КРИТИЧНО ВАЖЛИВИМ Є МІНІМІЗАЦІЯ ВПЛИВУ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ...

0

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДСУТНОСТІ ОБМЕЖЕНЬ НА ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поступове послаблення карантинних обмежень дозволить **відновити бізнес-активність** української економіки та збільшити споживання електроенергії, газу, нафти та нафтопродуктів. Збільшення споживання призведе до **збереження робочих місць** в енергетичному секторі та уникненню соціальної напруги

...ТА ДОДАТКОВІ ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ВИРІШЕННЯ КРИЗИ В СЕКТОРІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СИСТЕМИ

В умовах карантину сектор енергетики зазнає втрат, пов'язаних зі зменшенням споживання промисловістю та населенням. Ручне регулювання ринку призвело до падіння цін на ринку електроенергії та дефіциту коштів для покриття операційних витрат виробників електроенергії. Ці наслідки можна подолати за рахунок: **а) ліквідації заборгованостей між учасниками ринку**, що забезпечить уникнення зупинки підприємств енергетичної галузі та дефолту відновлювальних джерел енергії; **б) стабілізації оптових цін для забезпечення фінансової ліквідності всіх учасників ринку**, що дозволить забезпечити усіх учасників достатніми коштами для підтримки операційної діяльності; **в) поступового перегляду тарифів для домогосподарств**, що дозволить забезпечити фінансову стабільність на ринку

2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Вдосконалення регуляторної бази створить стимули для ефективного розвитку сектору. Заходи для досягнення цієї цілі спрямовані на:

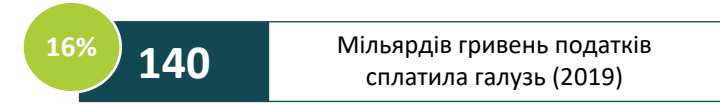
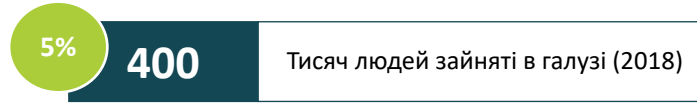
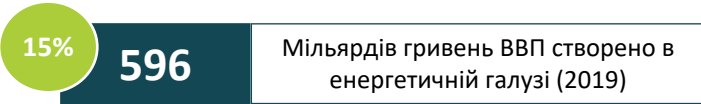
а) забезпечення сталого переходу до вільного ринку електроенергії та газу, що надасть можливість започаткувати розвиток ринкових відносин та конкуренцію на ринку; **б) створення передумов для модернізації основних фондів**, що забезпечить їх оновлення та мінімізацію втрат ресурсу при транспортуванні та розподілі

3

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Для довгострокового розвитку сектору, необхідним є створення сприятливого регуляторного середовища для учасників ринку. Для цього, розроблені антикризові заходи спрямовані на: **а) створення умов для нарощування видобутку**, що забезпечить скорочення обсягів імпорту енергоресурсів; **б) створення умов для сталого розвитку та модернізації електроенергетичних потужностей**, що дозволить оптимізувати роботу енергосистеми; **в) забезпечення нарощування державних резервів та диверсифікації імпорту ресурсів**, що забезпечить енергетичну незалежність країни

ЕНЕРГЕТИКА ВІДІГРАЄ КЛЮЧОВУ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ, ЗАБЕЗПЕЧУЮЧИ ЇЇ БЕЗПЕРЕРВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР ЗАБЕЗПЕЧУЄ РОБОТУ ВСІХ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ ТА ВПЛИВАЄ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА

- **Забезпечує функціонування інших секторів.** Потенціал енергетичної системи України є значно вищим за поточні обсяги виробництва та обумовлюється низхідним трендом попиту на внутрішньому ринку та може підтримати зростання економіки в майбутньому
- **Забезпечує конкурентоспроможність секторів.** Попри чималу кількість спекуляцій в українських ЗМІ, кінцева ціна на електроенергію для промисловості є нижчою за ціну в інших країнах, що є особливо критичним для металургії, в собівартості продукції якої електроенергія складає до 30%
- **Формує значний внесок в економіку.** Газо- та нафтовидобувні компанії є одними з найбільших платників податків. Сектор енергетики створює більше 400 тис. робочих місць та має високий непрямий ефект на економіку- кожна гривня валової доданої вартості видобувних галузей генерує 1,87 грн ВВП України, а кожен працівник – 3,35 робочих місць (на рівні IT галузі) в інших секторах економіки

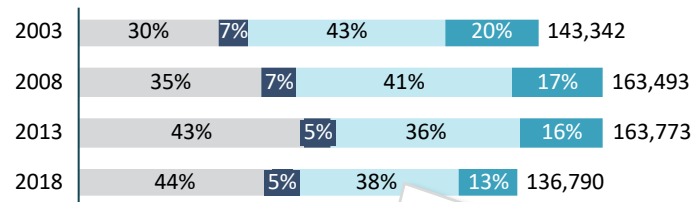
НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ КАРАНТИНУ

- **Падіння споживання енергетичних ресурсів.** Зупинка економіки внаслідок карантину призвела до скорочення споживання енергоресурсів. Споживання електроенергії у квітні скоротилося на 10% в порівнянні з попереднім місяцем
- **Падіння платежів на ринку електроенергії.** Внаслідок скорочення обсягів доходів населення відбулося зростання рівня неплатежів, що може досягти 30% за електроенергією у випадку негативних сценаріїв розвитку пандемії та продовження карантинних обмежень

СПОЖИВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЗА СЕКТОРАМИ

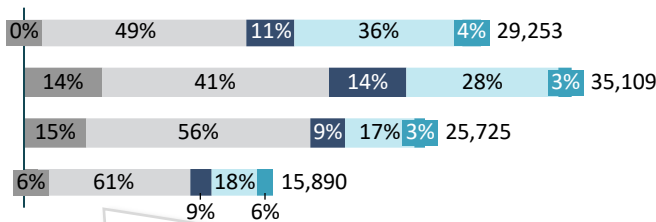
■ Неенергетичне використання ■ Незахищена категорія споживачів (населення, бюджетні та релігійні організації) ■ Транспорт ■ Промисловість ■ Власне споживання енергетичним сектором

Споживання електроенергії, ГВт/год

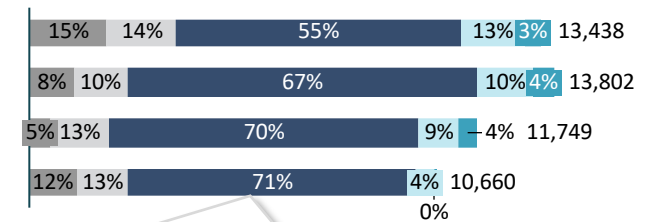
Після 2013 року падіння обсягів споживання електроенергії за рахунок промисловості йде на спад через окупацію окремих регіонів Донбасу та Криму

Споживання природного газу, тис.тонн нафтового еквіваленту

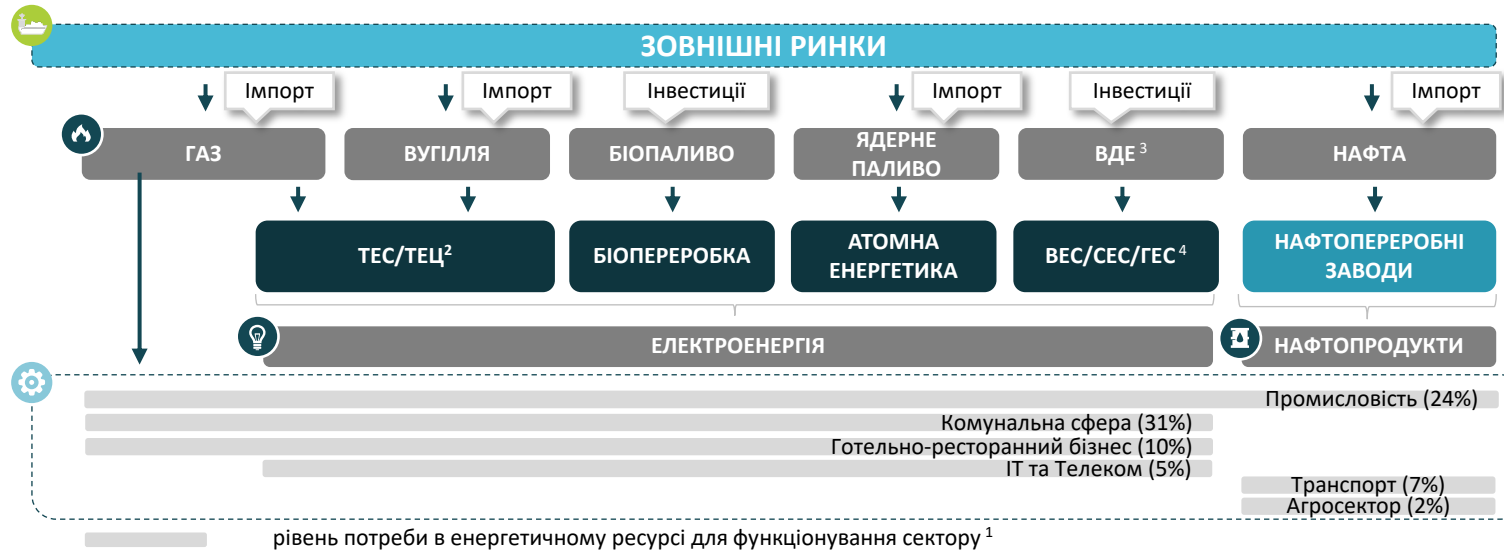
Через падіння темпів розвитку промисловості, з 2008 року відбувається зміна балансу споживання газу на користь незахищеної категорії споживачів (включаючи ТКЕ¹)

Споживання нафти та нафтопродуктів, тис.тонн нафтового еквіваленту

Лівову частку споживання займає транспортний сектор, для функціонування якого необхідне забезпечення паливом

ЗМІНИ В ГАЛУЗІ МОЖУТЬ ПОГЛИБИТИ КРИЗУ АБО СПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ ВСІЄЇ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ТІСНІ ЗВ'ЯЗКИ ЕНЕРГЕТИКИ З ІНШИМИ ГАЛУЗЯМИ ТА РИНКАМИ

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- Зміна структури генерації електроенергії.** Термін використання радянських атомних енергоблоків **закінчується**, а старі ТЕС **не можуть ефективно** виконувати функцію балансувальних потужностей на ринку. Побудова нових атомних енергоблоків та теплових електростанцій **в 4 та 3 рази дорожча** за побудову електростанцій на основі відновлювальних джерел енергії. Стимулювання ВДЕ дозволило **закласти фундамент для переходу** до використання нових джерел енергії, проте **нестабільність відновлювальних** джерел енергії внаслідок залежності від погодних умов ставить перед українською енергетикою завдання пошуку нового балансу електроенергетичної системи, яка зможе **забезпечити розвиток економіки**
- Україна має можливість стати енергетично незалежною.** Лише за останні 4 роки було **недоотримано 3,5 млрд м3 газу** з українських родових внаслідок обмеження видачі ліцензій на проведення розвідувальних робіт. Заходи спрямовані на скорочення імпортозалежності **виявилися ефективними**. Внаслідок переобладнання ТЕС під використання українського вугілля, вдалося **майже повністю замінити його імпортом**

- Зростання імпортозалежності за газом.** Обсяги транскордонних перетоків Бурштинського енергоострову залишилися без змін. Імпорт газу зріс на 59% за рахунок відкриття віртуального реверсу (взаємозаміщення ресурсу). Обсяги імпорту нафти та нафтопродуктів залишається без змін, але через падіння споживання нарощується обсяг комерційних запасів ресурсу. Імпорт вугілля поступово зменшується у зв'язку з перенасиченням запасів вугілля на складах
- Внаслідок перегляду домовленостей ОПЕК+ та пандемії COVID-19** український ринок відреагував зменшенням роздрібною вартості нафтопродуктів до 25%. Внаслідок падіння цін на газ на світовому та українському ринках, ціна для населення через механізм ПСО стала вищою ніж ринкова ціна
- Ринок електроенергії на межі кризи.** Відсутність інвестицій у модернізацію основних потужностей генерації електроенергії призвели до падіння ефективності теплової та атомної генерації. **Надмірні ринкові обмеження** та збереження принципів переважно ручного управління галуззю в умовах функціонування нової моделі ринку електроенергії призвели до формування низьких тарифів, що в свою чергу стало причиною **дефіциту коштів для покриття операційних витрат** виробників електроенергії, що може спричинити ризик нестабільної роботи енергосистеми. Нераціональна тарифна політика призвела до відсутності стимулів та фінансових можливостей для модернізації основних фондів компаній з розподілу та постачання, що в свою чергу збільшило **втрати при транспортуванні електроенергії до 15%**. Наявні потужності балансування ринку електроенергії є нестабільними: ГЕС – через значну залежність від погодних умов, ТЕС – через низьку маневреність внаслідок зношеності та застарілості основних фондів
- Виснаження родовищ та падіння видобутку.** Більшість родовищ газових компаній почали використовуватися ще в середині 20-го століття. Поточний стан їх виснаження на рівні **75-90%**, що призводить до скорочення обсягів видобутку. Високий рівень зарегульованості процедур, пов'язаних з експлуатацією родовищ та веденням геологорозвідувальних робіт спричиняє щорічне падіння видобутку і стагнацію галузі. Падіння цін на енергоресурси (газ та нафту) знижує інвестиційну привабливість видобувної галузі та підвищує ризик заморожки або згортання проєктів

Примітка: 1 - Питома вага витрат на енергоресурс до ВВП галузі; 2 - Теплова електростанція/ Теплоелектроцентрально; 3 - Відновлювані джерела енергії; 4 - Вітро- сонячна- гідроелектростанція

ТРИ ГРУПИ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНІЦІАТИВ БУДУТЬ СПРЯМОВАНІ НА ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ, ЩО СТОЯТЬ ПЕРЕД ЕНЕРГЕТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ

ВИКЛИКИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ

- **Падіння споживання енергетичних ресурсів** внаслідок запровадження карантинних заходів, спричинене значним падінням бізнес активності в країні
- **Криза розрахунків між учасниками ринку електроенергії**, внаслідок постійного адміністративного втручання в модель функціонування ринку
- **Падіння цін на енергоресурси**, внаслідок скорочення споживання промисловості та надлишку запасів

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

- Ліквідація заборгованостей між учасниками ринку
- Стабілізація оптових цін для забезпечення фінансової ліквідності усіх учасників ринку
- Зміна тарифу для домогосподарств, що дозволить підвищити обсяг доходів учасників ринку

РЕКОМЕНДОВАНИ ІНІЦІАТИВИ

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ
СТАБІЛЬНОСТІ
СЕКТОРУ**

- **Недосконалість ринкових механізмів та викривлення ринкової ціни ресурсів**, що спричинені незавершеною реформою ринку електроенергії та газу
- **Відсутність стимулів для нарощування видобутку нафти і газу**, що визначаються несприятливим інвестиційним кліматом, високою рентною ставкою, складністю отримання ліцензії та вилученням значної частки дивідендів з державних підприємств
- **Дефіцит стимулів для модернізації основних фондів**, що спричинений закладенням низької маржинальності при формуванні тарифів на всіх етапах виробництва/видобутку та генерації/переробки

- Забезпечення сталого переходу до вільного ринку електроенергії та газу
- Стимулювання модернізації основних фондів операторів системи розподілу та постачання електроенергії та газу
- Забезпечення збалансованого використання наявних енергетичних потужностей України

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОЗОРОСТІ
РИНКОВИХ
ВІДНОСИН**

- **Відсутність балансу на ринку електроенергії за видами генерації** внаслідок негнучкості електроенергетичної системи, що може призвести до екологічної шкоди та неоптимального використання потужностей
- **Високі втрати при розподілі та постачанні ресурсів (електроенергія, газ)** що спричинені застарілістю основних фондів, використання яких призводить до високих втрат та витрат при транспортуванні енергії
- **Виснаження діючих родовищ газу**, що призводить до падіння обсягів видобутку на внутрішньому ринку
- **Технологічна відсталість** нафто- та газопереробних заводів, що знижує їх конкурентоспроможність та призводить до їх зупинки

- Забезпечення гнучкості енергосистеми для сталого економічного розвитку країни
- Створення умов для сталого розвитку та модернізації всіх генераторів електроенергії, та умов для нарощування вітчизняного видобутку
- Забезпечення нарощування державних резервів та диверсифікації імпорту ресурсів

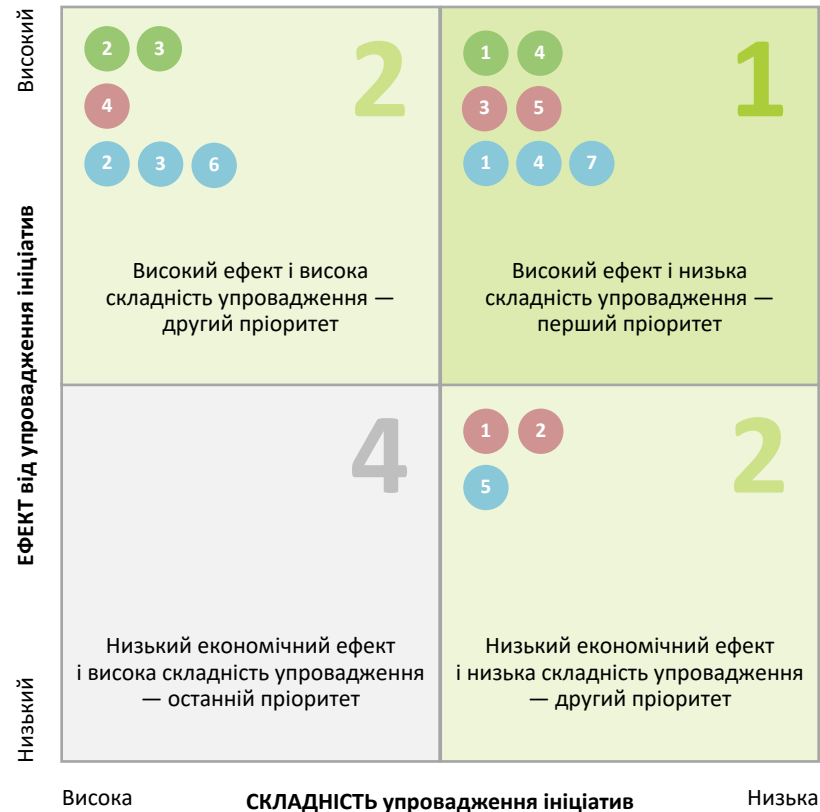

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
ТА СТАЛОГО
РОЗВИТКУ
ЕНЕРГЕТИЧНОЇ
СИСТЕМИ**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

- ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію
- СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ СИСТЕМИ УМОВАХ КРИЗИ

- 1 Врегулювання заборгованості між учасниками ринку електроенергії
- 2 Перегляд тарифів на електроенергію що відпускаються населенню
- 3 Врегулювання заборгованості Гарантованого покупця
- 4 Перегляд тарифів для відновлюваних джерел енергії та запровадження граничного строку реалізації проектів pre-PPA

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

- 1 Скасування покладання спеціальних обов'язків на ринку газу та формування конкурентного ринку в сегменті побутових споживачів та теплокомуненерго
- 2 Запровадження, після громадського обговорення, стимулюючого тарифоутворення для операторів системи розподілу (ОСР) електроенергії
- 3 Удосконалення механізму ПСО на ринку електроенергії
- 4 Удосконалення механізмів балансування ринку електроенергії шляхом запровадження відповідальності за небаланси та компенсацій за обмеження виробітку для ВДЕ
- 5 Удосконалення системи оформлення земельних сервітутів для проведення робіт з розвідки та видобування вуглеводнів
- 6 Удосконалення ринкових механізмів на ринку електроенергії та гармонізація регуляторної бази з ЄС
- 7 Перехід на розрахунки за природний газ та пов'язані послуги в розрахунку на одиницю енергії

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ

- 1 Перегляд енергетичної стратегії України
- 2 Удосконалення системи промислової безпеки в нафтогазовидобувній промисловості
- 3 Стимулювання видобутку нафти шляхом приведення рівня ставок на видобуток нафти та газового конденсату до рівня 6% та 12%
- 4 Встановлення стимулюючої рентної ставки на видобування вуглеводнів (газ, нафта, конденсат) протягом 5 років з дня початку буріння свердловини
- 5 Встановлення рентної ставки для видобутку нетрадиційних покладів вуглеводнів на рівні не вище 2%

2.4. Транспорт та інфраструктура

Підготовлено за участі Центру транспортної стратегії, Інфраструктурної ради, Українського інституту майбутнього, Американської торгової палати, Українського транспортного союзу, ТОВ «Авіаплан», А+С, експертів В. Работньова, О. Зарицького, О. Красноштана

ВІДНОВЛЕННЯ ТРАНСПОРТУ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ БУДЕ РЕАЛІЗОВАНЕ ЗА РАХУНОК АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ ТА ДОДАТКОВИХ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ З БОКУ УРЯДУ

РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ ОПТИМІЗУВАТИ КАРАНТИН...

0

ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ КАРАНТИНУ

Для нейтралізації негативних наслідків карантину необхідно впровадити **контрольоване відновлення пасажирських перевезень** з використанням **регулярної дезінфекції** рухомого складу та маркування для сприяння **соціальному дистанцюванню**

...ТА ПОСПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ І РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

1

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

Через карантинні обмеження пасажирські перевезення були практично припинені на залізниці й авіа та обмежені в автомобільній галузі; обсяги вантажних перевезень зменшуються через економічну кризу, що вразила ключових замовників – промисловість та агро. Рекомендовані заходи спрямовані на збереження коштів компаній за рахунок **зниження податкового тиску, тиску зобов'язань по орендних та лізингових платежах**, а також **фінансової підтримки**; заходи дозволять забезпечити життєздатність підприємств та зроблять можливим поступовий вихід з кризи

2

ЕФЕКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Для швидкого відновлення та розвитку транспорту і суміжних галузей рекомендоване **створення незалежного регулятора тарифів, перегляд розміру та використання портових зборів; оновлення регулювання ринку ОТК та закупівлі дорожніх робіт** сприятиме підсиленню конкуренції та підвищенню якості послуг; зміни до **режиму прапора та гармонізація вітчизняних норм безпеки з міжнародними** сприятимуть розвитку українського водного транспорту

3

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК

Кризовий час рекомендовано використати для підготовки передумов для зростання шляхом **проведення реформ залізниці та АМПУ, запуску річкової галузі**, забезпечення **ефективного використання ресурсів та інвестицій** для державних транспортних та інфраструктурних компаній

ПІДТРИМКА ТРАНСПОРТУ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ Є НЕОБХІДНОЮ ДЛЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

49%

149

млрд грн в експорті послуг (2018)

3%

29.4

млрд грн податків сплачено (2018)

3%

339

млрд грн обсягу реалізації (2018)

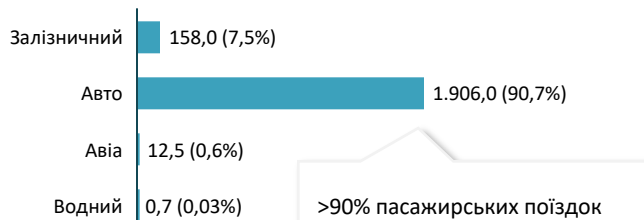
3%

484

тис зайнятих осіб (2018)

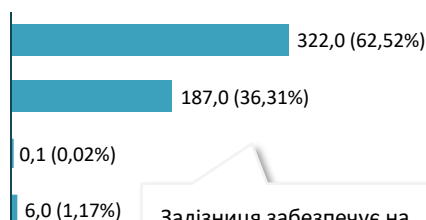
- 1 Транспорт та інфраструктура є необхідними для функціонування економіки.** Вантажні перевезення забезпечують пересування товарів (600 млн тон на рік), в тому числі уможливаючи експорт та імпорт; від безперервності, якості та вартості перевезень напряму залежать ГМК, агро, будівельна галузі. Пасажирські перевезення (2.1 млрд поїздок на рік) забезпечують безперервну роботу низки галузей – промисловість, агро, торгівля, будівництво – за рахунок мобільності робочої сили; та попит для інших галузей – туризм, HoReCa – за рахунок мобільності споживачів. З іншого боку, галузь є ключовим споживачем для машинобудівної, будівельної, ГМК та галузевих сервісних компаній на внутрішньому ринку.
- 2 Криза, пов'язана з пандемією COVID-19, вплине по-різному на різні види транспорту.** Найбільше будуть вражені авіа компанії, оскільки для них пасажирські перевезення посідають значне місце у структурі доходу (83%). Залізничні, водні та авто підприємства також зазнають удару через зниження попиту на вантажні перевезення, зумовлене сповільненням економіки та зменшенням обсягів виробництва й експорту основними замовниками.
- 3 Кризу можна використати для створення передумов зростання.** Кризові умови можуть стати поштовхом для проведення ключових реформ у портовій та залізничній галузях, запуску ринку внутрішніх перевезень, а також підготовки концесійних проектів, запровадження міжнародних норм безпеки, перегляду технологій інфраструктурного будівництва.

Обсяг пасажироперевезень, млн осіб, 2018

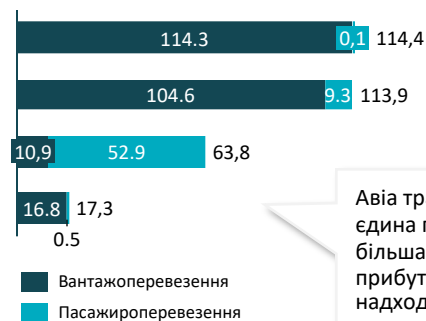
>90% пасажирських поїздок забезпечено авто транспортом, в першу чергу завдяки муніципальному транспорту, який використовують найчастіше

Обсяг вантажоперевезень, млн тон, 2018

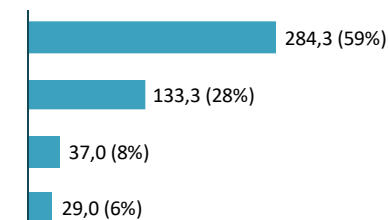
Залізниця забезпечує на 42% більше вантажоперевезень за обсягом, ніж авто; при цьому отримує тільки на 9% більше прибутку

Обсяг реалізації, млрд грн, 2018

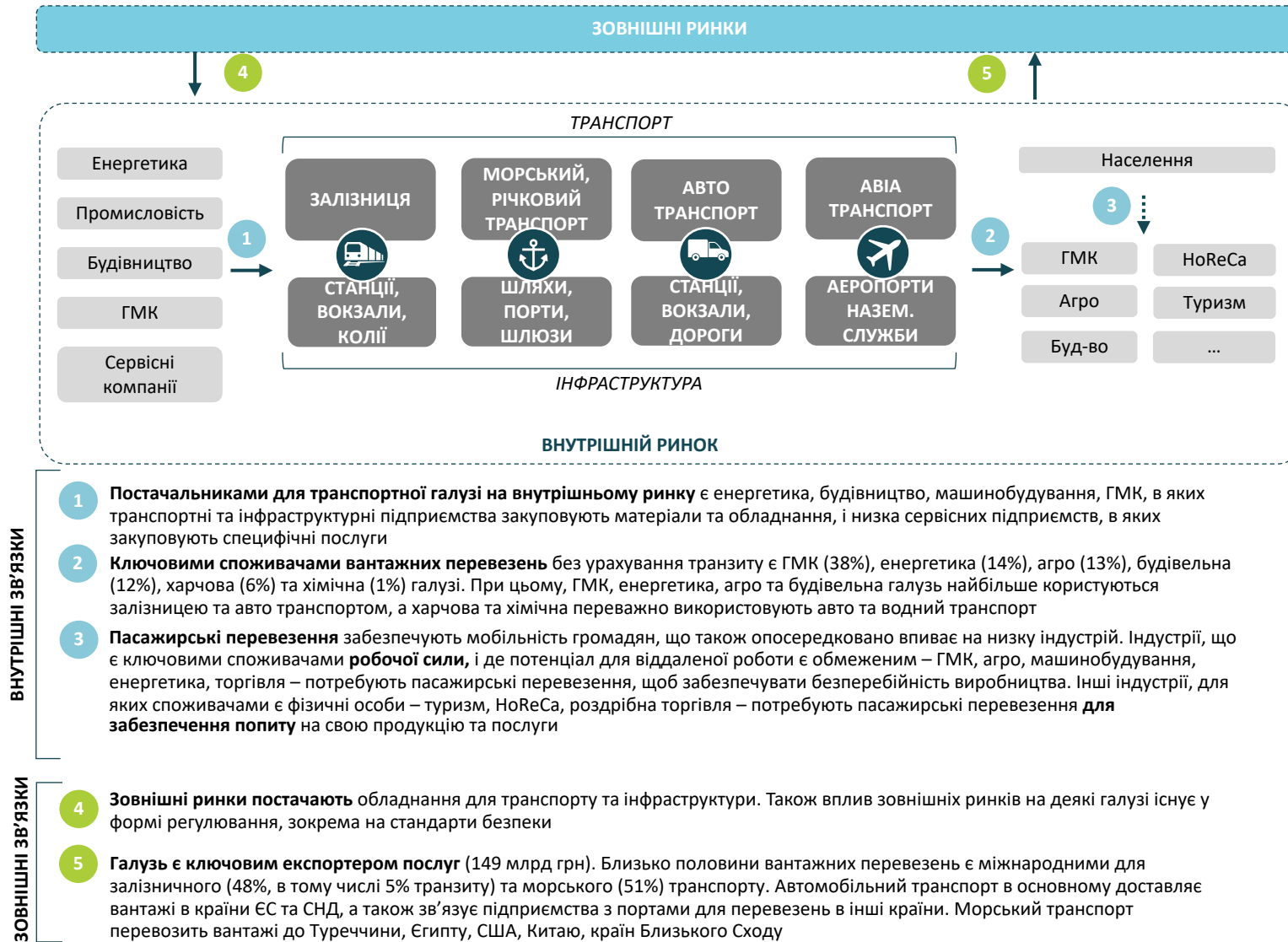

Авіа транспорт – єдина галузь, де більша частина прибутку надходить від пасажирських перевезень

Кількість зайнятих, тис осіб, 2018

ЗМІНИ В ГАЛУЗІ МОЖУТЬ ПОГЛИБИТИ КРИЗУ АБО СПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ ВСІЄЇ ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ТІСНІ ЗВ'ЯЗКИ З ІНШИМИ ГАЛУЗЯМИ ТА РИНКАМИ

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

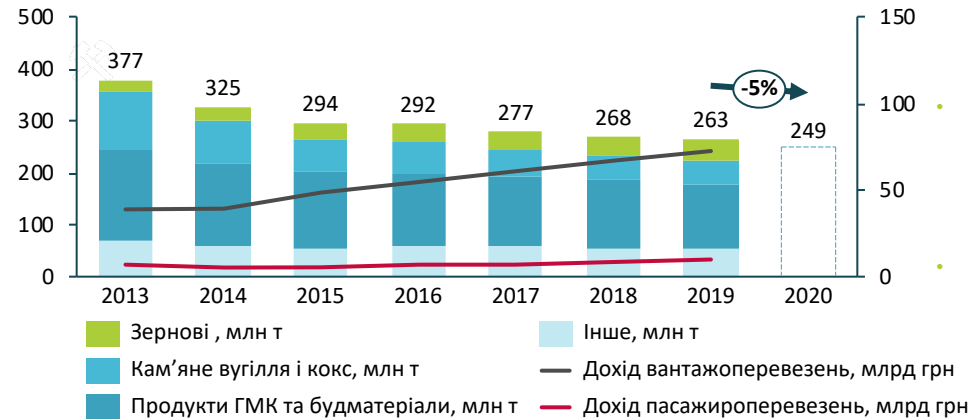
- **Транспорт та інфраструктура забезпечують функціонування всієї економіки.** Безперерйне функціонування вантажних перевезень є необхідним для нормальної роботи аграрного сектору та промисловості; пасажирські перевезення необхідні для транспортування працівників, що не мають змоги працювати віддалено, а також забезпечення попиту на продукцію роздрібної торгівлі, HoReCa, туризму
- **Транспорт та інфраструктура є залежними від решти галузей.** Низька платоспроможність та зниження попиту ключових замовників призведе до недоотримання доходів та відсутності необхідних ресурсів для оборотного капіталу та інвестицій
- **Україна інтегрована в міжнародні транспортні коридори.** Хоча це зумовлює більшу залежність від зовнішніх ринків, інтеграція створює можливості для України для перетворення на транспортний хаб

КРИЗА МОЖЕ ЗАВДАТИ НИЩІВНОГО УДАРУ ЗАЛІЗНИЧНОМУ СЕКТОРУ, ЯКИЙ БУВ У СКРУТНОМУ СТАНОВИЩІ ЩЕ ДО ПОЧАТКУ ПАНДЕМІЇ

ТРЕНДИ ДО КРИЗИ

СТРУКТУРА ВАНТАЖОВІДПРАВЛЕНЬ ЗАЛІЗНИЦЕЮ, 2013-2019

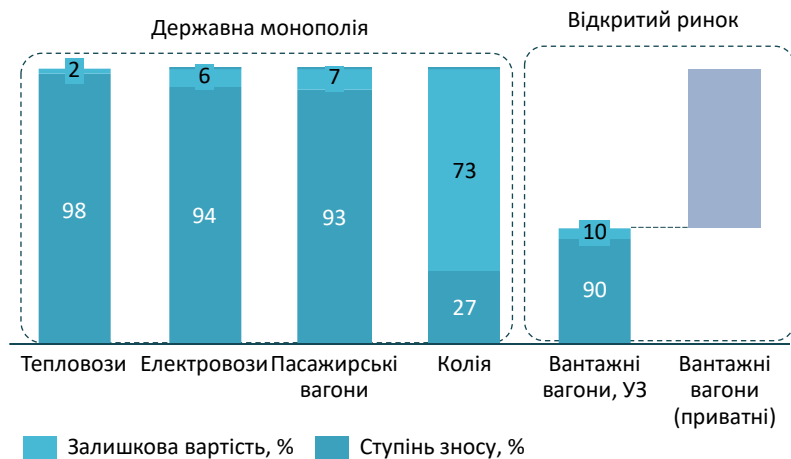

- Основу доходу залізниці формують вантажні перевезення (88% у 2019); з 2013 дохід від вантажних перевезень зріс майже вдвічі, незважаючи на поступове зниження обсягів, що обумовлено зростанням вартості перевезень
- Структура вантажних перевезень змінюється: обсяг перевезеного кам'яного вугілля зменшився у 2,5 рази з 2013, в той час як обсяг перевезеного зерна і продуктів перемолу зріс вдвічі; ці зміни обумовлені в першу чергу військовими діями на сході України та зростанням врожайності зернових культур
- Очікується падіння вантажоперевезень на 5% тільки у першому півріччі 2020 через сповільнення економіки

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

- Недоотримання доходів від вантажних перевезень через зниження попиту, зумовлене сповільненням економіки; від пасажирських перевезень – через їх зупинку на час карантину
- Відсутність ресурсів для інвестицій в умовах нестачі ліквідності унеможливить капіталовкладення у необхідну модернізацію
- Збільшення фінансового тиску та ризик дефолту внаслідок високих кредитних зобов'язань та зменшення інвестиційної привабливості

СТУПІНЬ ЗНОСУ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ЗАЛІЗНИЦІ, 2019

- Більшість активів залізниці є критично зношеними. Це негативно впливає на вартість, якість, швидкість та безпеку перевезень
- Проблема є настільки значною, що приватні підприємства намагаються вирішити її самотужки: частка приватних вантажних вагонів склала 58% у 2019; приватні вагони знаходяться у значно кращому стані: 41% з них було куплено у 2017-2019
- Відкриття ринку приватної тяги також допоможе модернізувати рухомий склад за допомогою приватного капіталу
- Для модернізації Укрзалізниці необхідно інвестувати 30-60 млрд доларів до 2030. У 2019 розмір капітальних інвестицій склав 15 млрд грн

ПАСАЖИРСЬКИЙ АВТОТРАНСПОРТ ПОСТРАЖДАЄ ВНАСЛІДОК ПРИПИНЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЧЕРЕЗ КАРАНТИННІ ЗАХОДИ

ТРЕНДИ ДО КРИЗИ

ДИНАМІКА ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОТРАНСПОРТОМ, 2013-2019

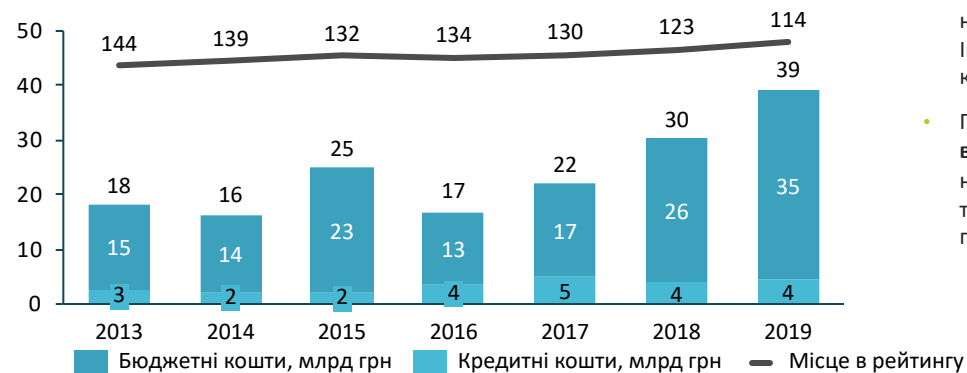

- Кількість пасажирів перевезених автомобільним транспортом **зменшилася майже вдвічі з 2013**
- Причиною падіння пасажирських перевезень стали **дешевші альтернативні засоби пересування та низька якість доріг**
- Карантин лише посилить цей тренд: внаслідок заборони на міжміські та міжобласні перевезення, **пасажиропотік впав на 16% у першому кварталі 2020**

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

- **Зменшення доходів** відбудеться через карантинні обмеження на пасажирські перевезення та падіння вантажних перевезень, спричинене сповільненням економіки
- **Ризик недостатнього фінансування** дорожніх робіт, внаслідок переспрямування бюджетних коштів на інші, більш нагальні потреби
- **Розриви в ланцюгах поставок** матеріалів необхідних для будівництва; можливий дефіцит імпортованих матеріалів

ВИДАТКИ НА ДОРОЖНІ РОБОТИ, 2013-2019

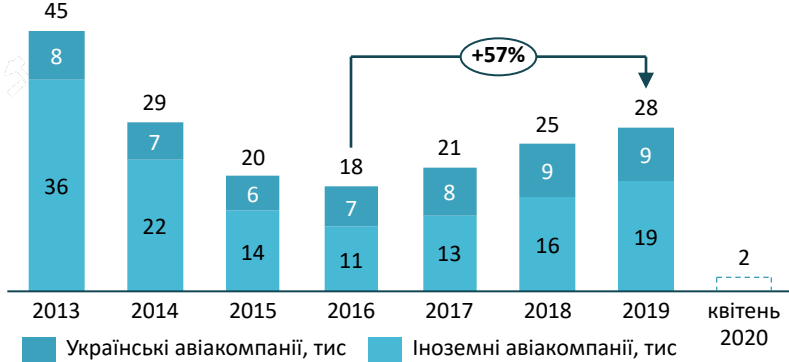
- Видатки з державного бюджету на ремонт та будівництво доріг зріс **більш ніж вдвічі з 2013**
- При цьому, якість дорожньої інфраструктури залишається низькою: за цим показником **Україна зайняла 114 місце в Індексі глобальної конкурентоспроможності** серед 141 країни, де нашими сусідами стали Ефіопія та Киргизстан
- Покращення відбувається повільно з огляду на **неефективне використання ресурсів** (вартість дорожніх робіт в Україні на 15-30% вища, ніж в Білорусі чи Литві) через недосконалі технології, корупцію, перенавантаження та недостатній габаритно-ваговий контроль

КАРАНТИН ЗАГРОЖУЄ ПРИПИНИТИ ТРЕНД ЗРОСТАННЯ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ, ЯКИЙ ДОМІНУВАВ ОСТАННІ ТРИ РОКИ

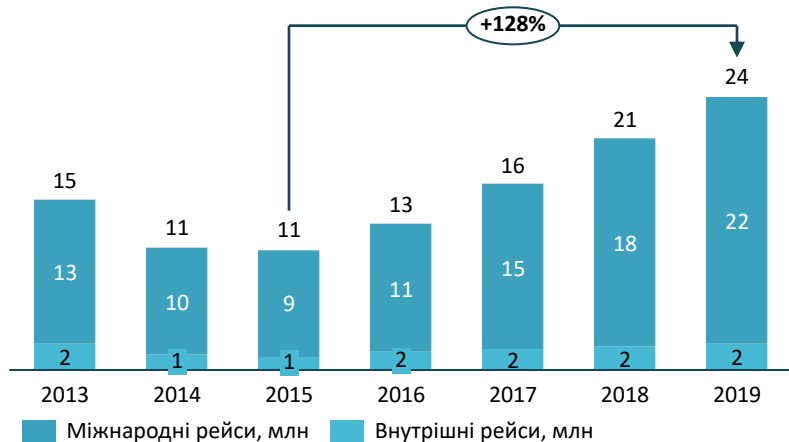
ТРЕНДИ ДО КРИЗИ

СЕРЕДНЬОМІСЯЧНА КІЛЬКІСТЬ РЕЙСІВ У ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ, 2013-2019

- **Авіаційна галузь переживала стрімке відновлення** після подій 2014-2015 років; при цьому кількість рейсів у авіаційному просторі України все ще **на 40% менша порівняно з показниками 2013**; 70% з них складають польоти іноземних авіаліній, які переважно і забезпечили зростання з 2016
- Відновлення авіаційної галузі **позитивно вплинуло на доходи аеропортів та провайдерів аеронавігаційного обслуговування**; наприклад, з 2014 у 2,5 рази зросли доходи «Борисполя» та у 1,5 рази – Украероруху
- Спалах COVID-19 **може зупинити тренд зростання**: кількість польотів у повітряному просторі України за квітень 2020 склала близько 10% від середньомісячного показника 2019

ПАСАЖИРОПОТІК АЕРОПОРТІВ УКРАЇНИ, 2013-2019

- **Пасажиropотік українських аеропортів зріс** більш ніж вдвічі за останні 5 років
- **Внутрішні авіаперевезення складають лише 10% від сукупного обсягу**, що спричинено високою вартістю квитків
- Задля задоволення зростаючого попиту, аеропорти **вкладають значні кошти у збільшення пропускної здатності**; державна цільова програма розвитку аеропортів передбачала **інвестиції у розмірі 8 млрд грн протягом 2016-2019 років**

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

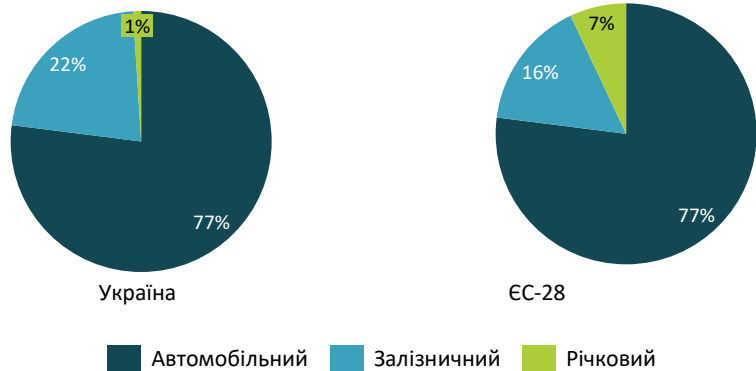
- **Збитки внаслідок припинення авіаційного сполучення** через введення карантину, при цьому утримання літаків та ліцензій для персоналу, а також продовження виплат заробітної плати
- **Зростання вартості вантажоперевезень** внаслідок припинення пасажирських рейсів, які також використовувалися для перевезення вантажів
- **Правові колізії**, пов'язані з відсутністю можливості дотримуватися регуляторних вимог від час карантину

ДЕШЕВІ ТРАНСПОРТНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ В УКРАЇНІ ЗАНЕПАДАЮТЬ, А ВИСОКІ ПОРТОВІ ЗБОРИ РОБЛЯТЬ УКРАЇНУ ДЕРЖАВОЮ З НАЙДОРОЖЧИМИ ПОРТАМИ У СВІТІ

ТРЕНДИ ДО КРИЗИ

СТРУКТУРА ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ ТА ЄС, %, 2018

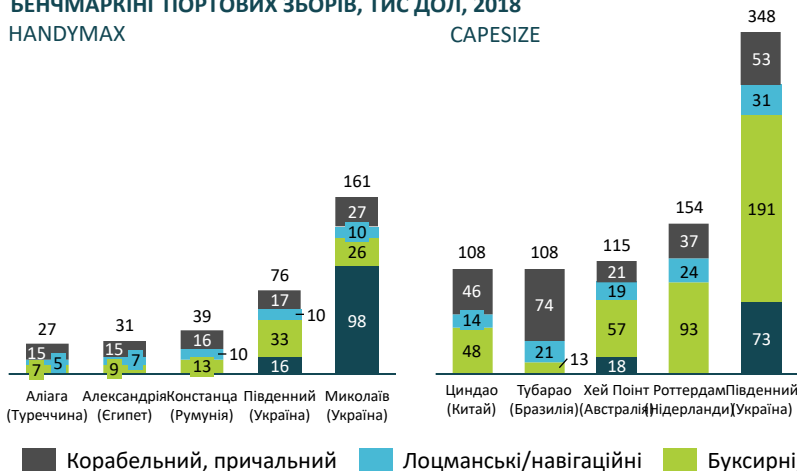

- В Україні недовикористовують річковий транспорт для внутрішніх перевезень, через те що він **дорожчий, ніж залізниця**
- Через це **залізничні перевезення перевантажені** та не можуть забезпечити українські компанії **достатньою пропускнуою спроможністю**
- Річковий транспорт через свою низьку швидкість має **бути дешевшим, ніж залізничний**, як це і є в Європейському союзі. Через недосконале законодавство в Україні **галузь внутрішніх перевезень річкою є неконкурентною**

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

- **Зменшення обсягів перевезень** через сповільнення економіки, зменшення експорту
- **Замороження концесійних проектів** через сповільнення економіки та погіршення ціновою кон'юнктури
- **Додаткові витрати для перевізників** через неможливість укомплектування екіпажів суден у зв'язку з карантинном
- **Зупинка діяльності компаній, що обслуговують сектор водних перевезень** – наприклад, компаній, що займаються пошуком та підбором екіпажів, передрейсового медичного огляду, тощо

БЕНЧМАРКІНГ ПОРТОВИХ ЗБОРІВ, ТИС ДОЛ, 2018
HANDYMAX CAPESIZE

- **Українські порти є одними з найдорожчих** як у регіоні Чорного моря, так і в порівнянні зі світовими аналогами. Наприклад, збори за найпоширеніші у світі та в українському морському вантажопотоці **суховантажні суди Handymax та Capesize** (якими перевозяться вугілля, руда, чорні та кольорові метали, зерно) перевищують світові аналоги більш, ніж вдвічі
- Даний рівень портових зборів є **економічно необґрунтованим**; при цьому збори **не забезпечують покращення водної інфраструктури/послуг** через їх нецільове використання (перерахування дивідендів до бюджету, адміністративні витрати)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ФІНАНСІВ, ЕФЕКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ДОЗВОЛИТЬ ВРЯТУВАТИ І ДАТИ ПОШТОВХ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

ВИКЛИКИ ДЛЯ ТРАНСПОРТУ

- **Дефіцит ліквідності** у компаній внаслідок припинення чи обмеження **пасажирських перевезень**
- **Зменшення доходів від вантажних перевезень** через економічну кризу та зменшення обсягів виробництва

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ РІШЕННЯ

- **Зниження податкового та адміністративного тиску**
- **Фінансування зарплатних витрат** за умови припинення діяльності підприємств
- **Підтримка для покриття постійних витрат** на експлуатацію, утримання та технічне обслуговування

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

**ДОСТУП
ДО ФІНАНСІВ**

- **Неефективне тарифне регулювання**, що не сприяє гармонійному розвитку транспорту та інфраструктури і суміжних галузей
- **Ризик правових колізій** внаслідок відсутності можливості дотримуватися певних регуляторних, в тому числі міжнародних, вимог
- **Застаріле законодавство**, що не відповідає міжнародним нормам

- **Покращення системи регулювання та зниження тарифів і зборів природних монополій**
- **Удосконалення регулювання ринків для посилення конкуренції**

**ЕФЕКТИВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ**

- **Необхідність модернізації**, яка не здійснюється через високу вартість інвестиційних ресурсів, у поєднанні з поточною несприятливою ринковою ситуацією
- **Гальмування розвитку** через недосконалість умов ринку, неефективне управління державними інфраструктурними компаніями

- **Заохочення капітальних інвестицій** для заміни зношених основних фондів та розвитку галузі
- **Лібералізація та забезпечення повноцінного функціонування ринків**

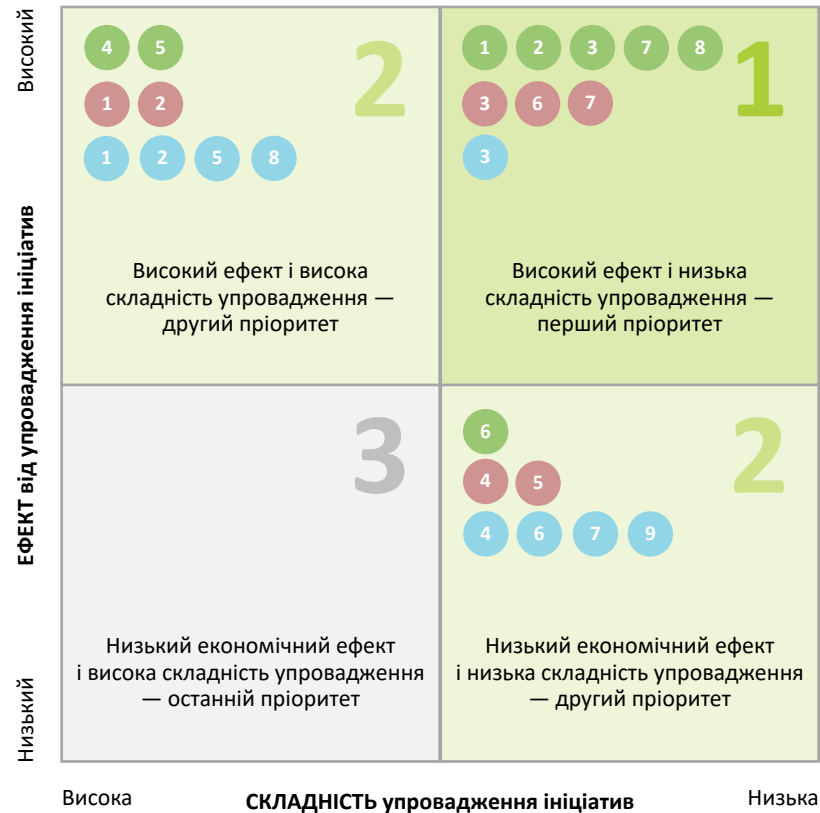

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА
РОЗВИТОК**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

- 1 Податкові канікули
- 2 Мораторій на сплату зобов'язань
- 3 Часткова відміна орендних та лізингових платежів
- 4 Пільгові кредити та фінансова підтримка
- 5 Імплементация регламенту ЄС 1370/2007
- 6 Державна підтримка виробників дорожньої техніки

- 7 Фінансова підтримка авіасектору
- 8 Нульова ставка ПДВ для внутрішніх перевезень

ЕФЕКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- 1 Створення НКРТ¹
- 2 Зміна методики встановлення портових зборів
- 3 Відтермінування нового договору УЗ² та обмеження тарифів
- 4 Спрощення системи підготовки та дипломування моряків
- 5 Допуск нових суб'єктів ОТК³
- 6 Прийняття нової методології здійснення закупівель дорожніх робіт

- 7 Збереження слотів та прав на експлуатацію повітряних ліній

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК

- 1 Розділення УЗ
- 2 Прийняття якісного закону про ВВТ⁴
- 3 Створення податкового та митного режиму для торг. флоту
- 4 Впровадження міжнародних норм безпеки мореплавства
- 5 Реорганізація АМПУ⁵
- 6 Спрощення умов доступу до дорожнього контролю

- 7 Використання альтернативних ресурсів для ремонту доріг
- 8 Створення ефективного ГВК⁶
- 9 Забезпечення безпечного мореплавства

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

Примітка: 1 – Національна комісія з питань регулювання транспорту; 2 – Укрзалізниця; 3 – обов'язковий технічний контроль; 4 – внутрішній водний транспорт; 5 – Адміністрація морських портів України; 6 – Габаритно-ваговий контроль

2.5. Інформаційно-комунікаційні технології

Підготовлено за участі аналітичного центру BRDO, асоціацій IT Ukraine, СУП, компаній Octava Capital та Baker Tilly

ВІДНОВЛЕННЯ СЕКТОРУ ІКТ БУДЕ РЕАЛІЗОВАНЕ ЗА РАХУНОК АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ ТА ДОДАТКОВИХ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ З БОКУ УРЯДУ

РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ ЗАБЕЗПЕЧИТИ БЕЗПЕРЕБІЙНУ РОБОТУ СЕКТОРУ...

0

МІНІМІЗАЦІЯ ВПЛИВУ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ

Пандемія COVID-19 ускладнила обслуговування телекомунікаційної інфраструктури, обмежила доступ до офісних приміщень та спровокувала зменшення попиту як на вітчизняному, так і на міжнародних ринках. Рекомендується **продовжити звільнення від сплати ЄСВ та податку на нерухомість, заборону на проведення державних перевірок та заборону на нарахування пені та штрафних санкцій** на період травня-червня 2020

... ТА СТВОРИТИ ФУНДАМЕНТ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО СТІМКОГО РОЗВИТКУ

1

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ДОСТУП ДО ІНФРАСТРУКТУРИ

Критичними для розвитку сектору є наявність відповідних інфраструктурних потужностей. Із цією метою рекомендується прийняти заходи для **збереження існуючої та спрощення будівництва та обслуговування нової телекомунікаційної інфраструктури**. Крім цього, варто **сприяти впровадженню нових радіотехнологій та послуг** насамперед у публічному секторі та вздовж транспортних мереж.

2

РОЗВИТОК ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ТАЛАНТІВ

Для довгострокового розвитку сектору важливо сфокусуватися на розвитку та реалізації талантів, які б задовольнили зростаючі потреби сектору, шляхом **розбудови освіти та розвитку підприємницької культури, налагодження зв'язку між бізнесом та наукою, полегшення працевлаштування українців та іноземців, а також підтримки стартапів**.

3

СТАБІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

В умовах погіршення кон'юнктури на внутрішніх та зовнішніх ринках варто закласти підвалини для подальшого розвитку сектору через **запровадження сприятливої податкової політики, обмеження державного регулювання, забезпечення дотримання та захисту прав та полегшення проведення торговельних операцій**

4

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТА ДОСТУП НА МІЖНАРОДНІ

Крім покращення ведення бізнесу, варто стимулювати внутрішнє споживання та покращувати доступ на міжнародні ринки, що включає ініціативи із **розвитку існуючих та нових суміжних індустрій** (криптовалюта, кібербезпека), **побудови цифрової економіки** (електронне управління, електронні послуги для бізнесу та населення) та **створення міжнародного іміджу України як ІТ держави**

НАЛАГОДЖЕНА РОБОТА СЕКТОРУ ІКТ Є ВИЗНАЧАЛЬНОЮ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

3.9% **138** Мільярдів гривень ВВП створено в секторі ІКТ (2019)

3.2% **510** Тисяч людей зайнятих в секторі ІКТ (на початок 2020)

3.8% **32** Мільярдів гривень податків сплатив сектор ІКТ (2019)

СТРУКТУРА СЕКТОРУ ІКТ (відповідно до КВЕД-2010):

- **Телекомунікації** (проводовий, безпроводовий та супутниковий електрозв'язок)
- **Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність**
- **Надання інформаційних послуг**

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНТЕРНЕТУ В УКРАЇНІ, 2008-2018

ЧАСТКА ПОСЛУГ ІКТ В СТРУКТУРІ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ, 2008-2018

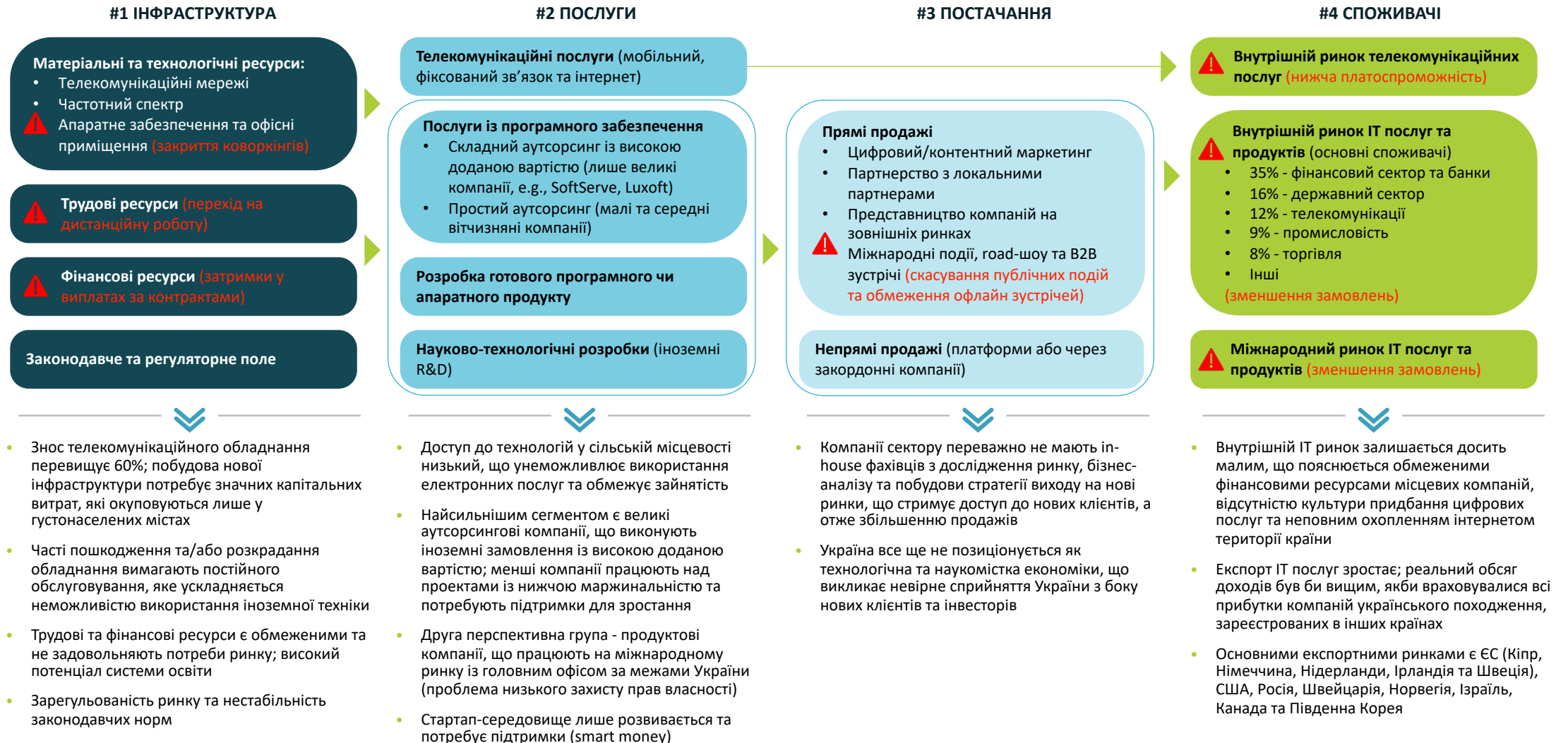
- Сектор ІКТ займає важливу роль в економіці України, забезпечуючи 3.9% ВВП, 3.2% зайнятості суб'єктів господарювання та 3.8% податкових надходжень
- **Сектор ІКТ входить до трійки головних категорій експорту послуг** (після трубопровідного транспорту та переробки товарів) та є важливим джерелом валютної виручки в країні. Факторами, що сприяють посиленню експортних позицій є високоякісна дешева робоча сила, низькі операційні витрати, вигідне оподаткування для ІТ (ФОП)
- **Внутрішній ринок ІТ послуг є наразі обмеженим, однак, активно розвивається вітчизняний ринок електронної комерції**, що займає 2 місце в Європі за темпами зростання
- **Внутрішній ринок телекомунікаційних послуг розвивається.** Зростає покриття мобільним зв'язком та інтернетом, проте все ще нерівномірно по території України через застаріле телекомунікаційне обладнання та зарегульованість ринку
- **Рівень кібербезпеки знаходиться на низькому рівні**, а саме Україна належить до десятки найменш захищених кібер-країн світу станом на 2019 рік.

ЕФЕКТ ВІД КРИЗИ

- **Економічна криза негативно вплинула на сегмент ІТ (комп'ютерне програмування та надання інформаційних послуг), а саме відбулося скорочення кількості проектів та затримка виплат за існуючими контрактами.** У результаті приблизно 63% компаній планують зменшити заробітну плату своїм працівникам, а також зменшити кількість відкритих вакансій
- Проте, порівнюючи із рештою секторів економіки, **сегмент ІТ виявився більш стійким до вимушених карантинних заходів** у зв'язку із можливістю віддаленої роботи

ЗМІНИ В СЕКТОРІ ІКТ МОЖУТЬ ПОГЛИБИТИ КРИЗУ АБО СПРИЯТИ ВІДНОВЛЕННЮ ВСІЄЇ ЕКОНОМІКИ ЗА РАХУНОК ЇЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ЛАНЦЮГ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ У СЕКТОРІ ІКТ

СЕКТОР ІКТ МАВ РЯД СИСТЕМНИХ ВИКЛИКІВ ЩЕ ДО ПОЧАТКУ КРИЗИ, ЯКА ТІЛЬКИ ПОСИЛИЛА ЇХ

ВИКЛИКИ У СЕКТОРІ ІКТ ЗА СТАДІЄЮ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ ТА ВИДОМ РЕСУРСУ

	#1 ІНФРАСТРУКТУРА	#2.1 ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІ ПОСЛУГИ	#2.2 ІТ ПОСЛУГИ	#3-4 ПОСТАЧАННЯ ТА СПОЖИВАЧІ
МАТЕРІАЛЬНІ/ ТЕХНОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ	<p>Існуюча інфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> Проблеми функціонування мереж на тимчасово окупованих територіях Створення радіозавад побутовими користувачами та нелегальним бізнесом <p>Нова інфраструктура</p> <ul style="list-style-type: none"> Потреба у значних капітальних витратах, що окупаються лише у густонаселених містах Ускладнена процедура сертифікації обладнання від міжнародних виробників 	<p>Доступ до ресурсу</p> <ul style="list-style-type: none"> Неконкурентні умови доступу до об'єктів інфраструктури Складне ліцензування на користування РЧР¹ Нестача та нерівномірний розподіл РЧР <p>Використання ресурсу</p> <ul style="list-style-type: none"> Відсутність технологічної нейтральності Невиконання вимог щодо мінімально гарантованої швидкості Неможливість спільного використання РЕЗ² або передачі прав користування Занижені допустимі норми випромінювання для базових станцій 	<ul style="list-style-type: none"> Втручання силових структур в діяльність ІТ-компаній (вилучення техніки) Недостатній захист прав інтелектуальної власності через необов'язковий характер виконання Неможливість роботи коворкінгів та хабів 	<p>Населення</p> <ul style="list-style-type: none"> Слабка культура придбання цифрових послуг Зменшення платоспроможності населення <p>Бізнес</p> <ul style="list-style-type: none"> Недостатня цифрова та управлінська грамотність Зменшення кількості вітчизняних та іноземних замовлень <p>Держава</p> <ul style="list-style-type: none"> Застаріле законодавство у сфері електронного врядування, політики відкритих даних тощо <p>Експорт</p> <ul style="list-style-type: none"> Недостатній маркетинг та позиціонування країни
ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ	<p>Українські працівники</p> <ul style="list-style-type: none"> Слабка координація між сектором та освітньою галуззю, зокрема через регуляторні вимоги щодо фінансування університетів Недостатня кількість українських висококваліфікованих розробників, зважаючи на зростаючий попит Непередбачуваність податкових умов роботи ІТ-компаній за ФОП-моделлю із українськими працівниками Складність швидкого прийняття студентів на стажування через застаріле трудове законодавство Зменшення продуктивності працівників після переходу на віддалену роботу Зниження якості освіти через перехід на дистанційну форму навчання <p>Іноземці (міграція)</p> <ul style="list-style-type: none"> Складність найму іноземних висококваліфікованих розробників, зокрема через неможливість використовувати ФОП-модель 			
ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ	<ul style="list-style-type: none"> Непрозорий механізм державних закупівель у сфері телекомунікацій 	<ul style="list-style-type: none"> Стрімке і непрогнозоване зростання рентної плати за користування РЧР Висока плата за радіочастотний моніторинг 	<ul style="list-style-type: none"> Затримки виплат за існуючими контрактами та призупинення інвестиційних проектів Обмежений функціонал PayPal 	
НАСЛІДКИ	<ul style="list-style-type: none"> Перебої у роботі мереж та уповільнення впровадження нових технологій 	<ul style="list-style-type: none"> Низький рівень проникнення швидкого мобільного зв'язку та інтернету 	<ul style="list-style-type: none"> Сповільнення зростання ринку ІТ послуг (нижчі доходи, вище безробіття, зменшення податкових надходжень) 	

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК СЕКТОРУ ІКТ СЛАДАЄТЬСЯ ІЗ 4 КОМПОНЕНТІВ: ІНФРАСТРУКТУРА, ТАЛАНТИ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА РИНКИ ЗБУТУ

ВИКЛИКИ СЕКТОРУ ІКТ

- **Застарілі основні засоби**, що є затратними в обслуговуванні через часті пошкодження та/або розкрадання компонентів, що поєднується із **неконкурентними умовами доступу** до інфраструктури та радіотехнологій

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

- Будівництво нової телеком інфраструктури та легкість обслуговування наявної
- Впровадження нових радіотехнологій та ефективне використання наявних

РЕКОМЕНДОВАНІ БЛОКИ ІНІЦІАТИВИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ДОСТУП ДО ІНФРАСТРУКТУРИ

- **Недостатня кількість кваліфікованих працівників** через недосконалість системи освіти та зарегульованість ринку праці, а також **обмежений розвиток підприємництва** через відсутність культури та програм підтримки

- Розбудова освіти та підприємницької культури
- Встановлення зв'язку між бізнесом та наукою
- Полегшення працевлаштування українців та іноземців
- Фінансова та нефінансова підтримка стартапів

РОЗВИТОК ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ТАЛАНТІВ

- **Нестабільність та непередбачуваність законодавства та регуляторної політики**, а також **слабкий захист прав** через низький рівень дотримання законодавства

- Запровадження сприятливої податкової політики та обмеження державного регулювання
- Забезпечення дотримання та захисту прав

СТАБІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- **Обмежене використання технологій на внутрішньому ринку** через відсутність культури та сприятливого законодавства, а також **ускладнений доступ на міжнародні ринки** у зв'язку із регуляторними обмеженнями та недостатнім брендингом країни

- Стимулювання існуючих та нових суміжних індустрій (криптовалюта, кібербезпека)
- Розвиток цифрової економіки (електронне управління, електронні послуги для бізнесу та населення)
- Побудова міжнародного іміджу України як ІТ держави

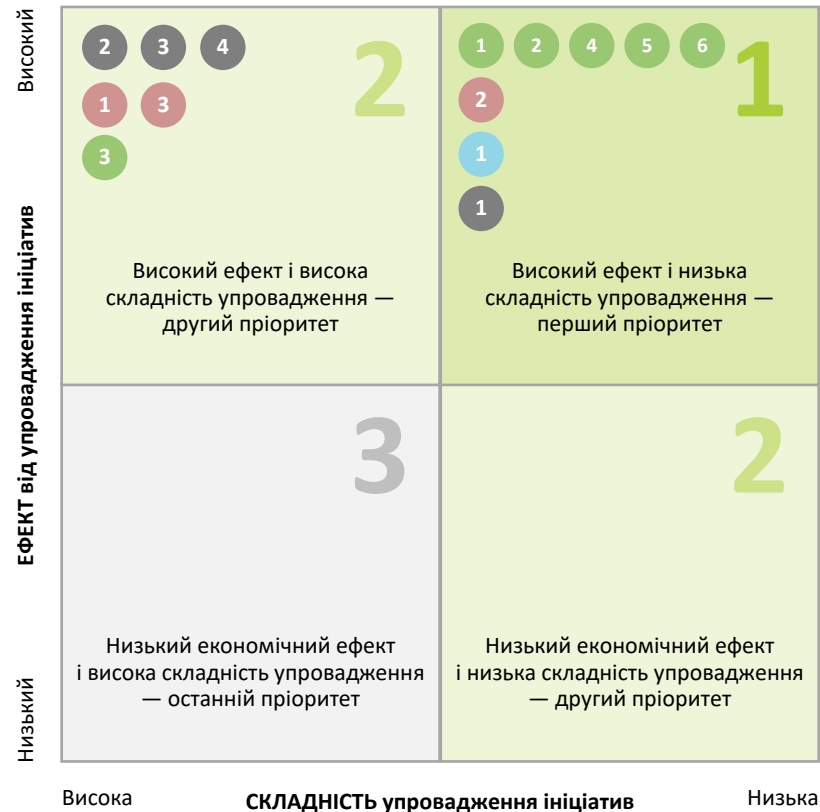

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТА ДОСТУП НА МІЖНАРОДНІ

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

- ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію
- СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ДОСТУП ДО ІНФРАСТРУКТУРИ

- Спрощення будівництва телекомунікаційної мережі (полегшення реєстрації декларацій про готовність об'єкта до експлуатації; автоматизація тендерів)
- Полегшення обслуговування інфраструктури (спрощення сертифікації міжнародного обладнання)
- Забезпечення повсюдного доступу до мережі інтернет у закладах публічного сектору та вздовж транспортних мереж
- Прискорення впровадження нових радіотехнологій та послуг (збільшення обсягу допустимих частот та запровадження принципу технейтральності)
- Полегшення доступу до інфраструктури (визначення та обґрунтування платні та умов доступу до елементів інфраструктури)
- Підвищення ефективності використання наявних радіотехнологій (створення конкурентних умов доступу до радіотехнологій)

РОЗВИТОК ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ТАЛАНТІВ

- Розбудова освіти та підприємницької культури (реформа вищої освіти, створення національних програм розвитку)
- Спрощення найму іноземних висококваліфікованих працівників (можливість використання ФОП-моделі)
- Фінансова та нефінансова підтримка стартапів

СТАБІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- Заохочення реєстрації компаній в Україні (покращення захисту прав власності та запровадження преференційного податкового режиму)

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТА ДОСТУП НА МІЖНАРОДНІ

- Покращення законодавчої бази у сфері криптовалют, кібербезпеки тощо
- Розвиток цифрової економіки (усунення адміністративних бар'єрів та побудова сервісів для електронного управління для бізнесу та населення)
- Побудова міжнародного іміджу України як ІТ держави (створення та імплементація єдиної стратегії)
- Полегшення проведення внутрішніх та міжнародних торговельних операцій (усунення обмежень для функціонування PayPal)

2.6. Сфера послуг

Підготовлено за участі асоціацій Клуб торговельних центрів України, ЄБА, Асоціація франчайзингу, СУП, Ініціативна група всеукраїнського об'єднання рестораторів і організаторів масових заходів, Асоціація власників сімейних компаній (FBN Ukraine), Асоціація Індустрії Іграшок, Українська Асоціація Меблевиків, Клуб готельєрів та рестораторів Hoteliero, Асоціація підприємців індустрії краси; аналітичного центру Big City Lab; компаній АТБ, Сільпо, Інтертоп, Варус, Коло, Антошка, Фокстрот, Аптеки ТАС, Червоний маркет, Молоко від фермера, Сім'я ресторанів Дмитра Борисова, Ресторани Гусовських, мережі ресторанів Салатейра та G-Group

\ ВІДНОВЛЕННЯ СФЕРИ ПОСЛУГ МОЖЕ БУТИ ДОСЯГНУТЕ ЧЕРЕЗ ОПТИМІЗАЦІЮ КАРАНТИНУ ТА ДЕРЖАВНУ ПІДТРИМКУ

ОПТИМІЗАЦІЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ...

0

ОПТИМІЗАЦІЯ КАРАНТИНУ

Карантин дав змогу виграти час для підготовки медичної системи та стабілізації поширення COVID-19. При цьому, карантинні заходи суттєво вплинули на здатність сектору надавати послуги населенню. Тому необхідно **полегшити існуючі обмеження** та забезпечити можливість представників сфери послуг вести свою діяльність з **дотриманням безпечних умов**.

...ТА ВПРОВАДЖЕННЯ РЯДУ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ ДЛЯ ШВИДКОГО ВІДНОВЛЕННЯ

1

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

В умовах пандемії представники сфери послуг стикаються з браком доступу до фінансів. Ініціативи в цій групі включають **розширення** існуючих державних **програм кредитування**, а також **грантову підтримку** суб'єктів, що ведуть діяльність у сфері культури

2

ДОСТУП ДО РИНКІВ

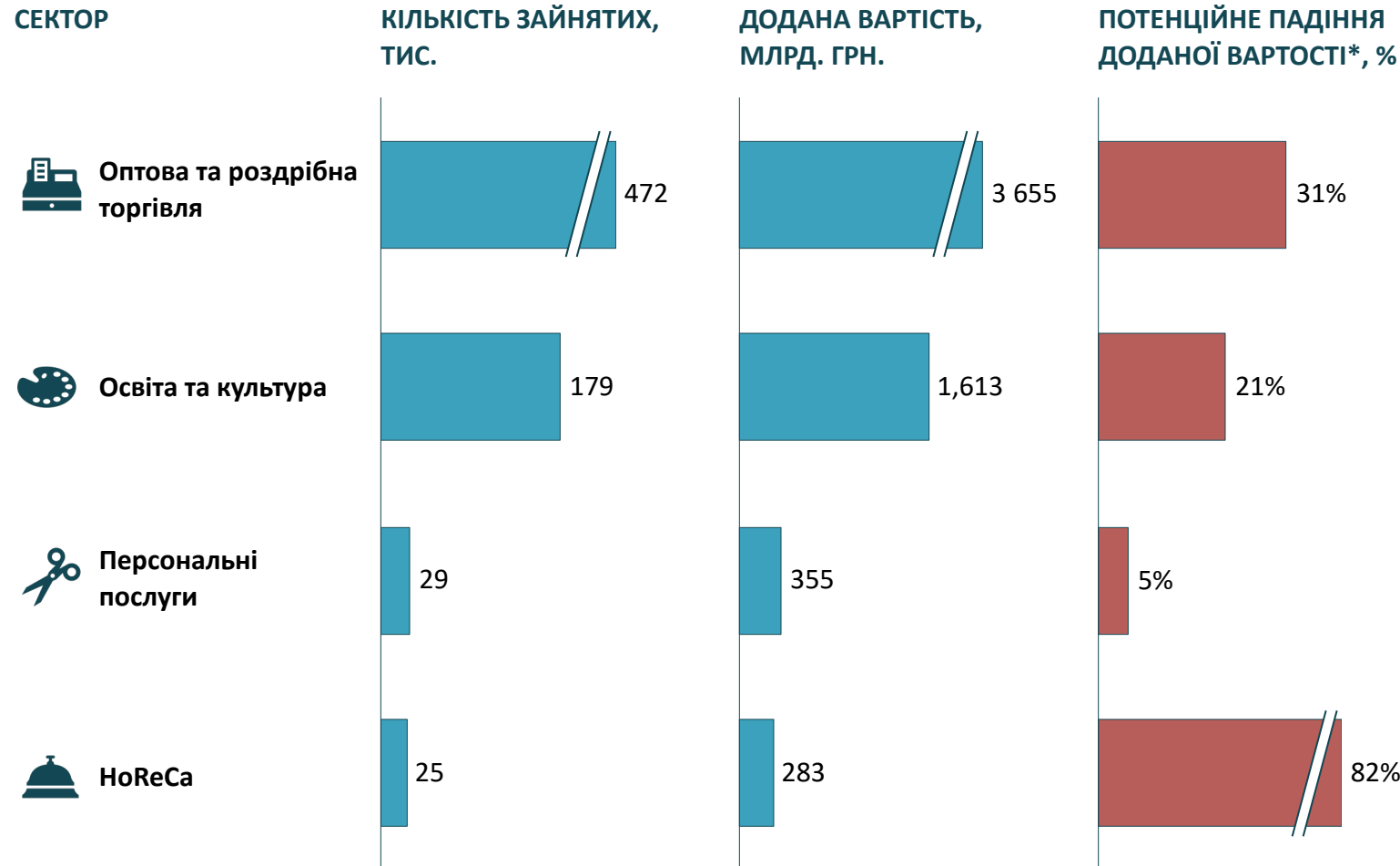
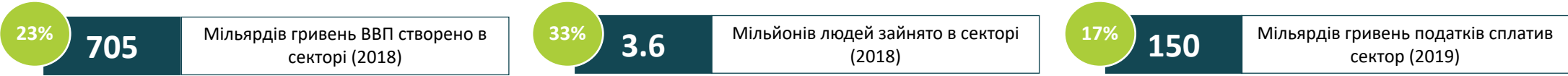
Зниження попиту, а також обмеження, пов'язані з боротьбою з пандемією COVID-19, зумовлюють падіння збуту. Для подолання цих викликів необхідно збільшити попит на послуги сектору через **державні закупівлі**, а також надати бізнесу **допомогу для трансформації** та адаптації до нових умов ведення діяльності

3

РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДТРИМКИ

Податковий тиск, зобов'язання перед постачальниками, нерегульованість деяких питань, пов'язаних з карантинном посилюють проблеми бізнесу. В рамках групи ініціатив пропонується **знижити податкові та інші зобов'язання** для представників найбільш постраждалих секторів, забезпечити **врегулювання** всіх аспектів **карантинних обмежень**, та забезпечити **довгострокове бачення розвитку** секторів

СФЕРА ПОСЛУГ ЗАБЕЗПЕЧУЄ НОРМАЛЬНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ТА ГРАЄ ВАЖЛИВУ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

КЛЮЧОВІ ІНСАЙТИ

- Послуги, що надаються населенню, займають важливе місце в економіці, адже не лише **забезпечують нормальну діяльність домогосподарств**, а й створюють близько **23% ВВП, 33% зайнятості та 17% податкових надходжень**
- Внаслідок пандемії **COVID-19** та вимушеного введення **обмежувальних заходів** суб'єкти в секторі були змушені **обмежити чи призупинити** свою діяльність, що може призвести до **значного падіння сфери послуг**
- Ключовим викликом для сектору є пристосування до **нових соціальних стандартів** в умовах пандемії, які дозволять їм, з одного боку, **надавати послуги населенню та отримувати прибуток**, а з іншого – **убезпечити своїх клієнтів від ризику бути інфікованими та мінімізувати поширення COVID-19**

ВНАСЛІДОК ПОШИРЕННЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19, ПРЕДСТАВНИКИ СФЕРИ ПОСЛУГ СТИКНУЛИСЯ З РЯДОМ ВИКЛИКІВ

ВИКЛИКИ

Низький доступ до фінансів

- Падіння попиту, спричинене карантинними обмеженнями та економічною кризою, зумовлює **касові розриви** та **неможливість залучати банківські позики** в сфері послуг
- Суб'єкти в сфері культури та освіти страждають **хронічним браком фінансування**, що заважає їм розвиватися, та посилюється внаслідок економічної кризи

Втрата доступу до ринків

- Через карантинні обмеження, впроваджені з метою подолання пандемії COVID-19, представники сектору **не можуть вести діяльність і втрачають клієнтів**
- Специфіка господарської діяльності багатьох підприємств **не дозволяє їм здійснити цифрову трансформацію** та надавати свої послуги онлайн

Складне регулювання та податковий тиск

- Підприємства в найбільш постраждалих секторах, що були змушені обмежити чи призупинити свою діяльність, все ще повинні сплачувати **значну кількість податків**
- Окрім податків, підприємства повинні виконувати **зобов'язання перед іншими суб'єктами** (орендна плата, комунальні платежі), на що у них, в умовах обмежень та падіння попиту, бракує ресурсів
- Частина аспектів, пов'язаних із карантинними обмеженнями, залишаються **неврегульованими або нероз'ясненими** (питання форс-мажору, режим самоізоляції, діяльність контролюючих та фіскальних органів тощо)
- В Україні відсутня централізована державна **стратегія розвитку** туристичного сектору

СЕКТОРИ

Оптова торгівля

Роздрібна торгівля

HoReCa та туризм

Персональні послуги

Освіта

Культура та спорт

ТРИ ГРУПИ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНІЦІАТИВ СПРЯМОВАНІ НА ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ, ЩО СТОЯТЬ ПЕРЕД СЕКТОРОМ

ВИКЛИКИ МСБ

- Падіння попиту і, як наслідок, касові розриви, що не можуть бути покриті банківським фінансуванням
- Хронічний **брак фінансування** у сфері культури

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

- **Збільшити доступу до фінансів** для підприємств, що надають послуги населенню
- **Забезпечити підтримку** представникам сфери культури

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

**ДОСТУП
ДО ФІНАНСІВ**

- **Втрата клієнтів та ринків** через обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19
- **Неможливість** бізнесу **трансформуватись** та перейти онлайн

- Допомога бізнесу в **адаптації до нових умов** ведення діяльності
- Стимулювання попиту через **державні закупівлі**

**ДОСТУП
ДО РИНКІВ**

- Значне **податкове навантаження** на найбільш постраждалих підприємств
- Необхідність виконувати **інші зобов'язання**
- **Неврегульованість** частини питань, пов'язаних з карантинном
- **Відсутність системного підходу** до розвитку туристичного сектору

- **Зниження податкового навантаження та інших зобов'язань** для найбільш постраждалих секторів
- **Врегулювання та роз'яснення** усіх питань, пов'язаних із карантинними заходами
- Формування **державної стратегії розвитку** туристичного сектору

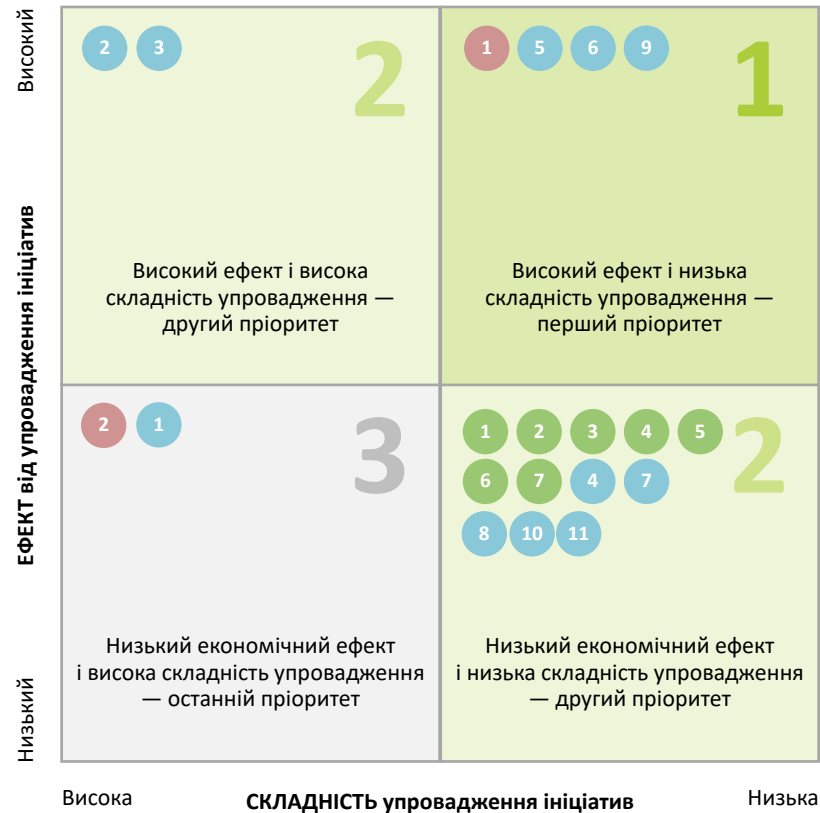

**РОЗУМНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ТА
ІНФРАСТРУКТУРА
ПІДТРИМКИ**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

- 1 Стипендії від УКФ самозайнятим в сфері освіти та культури
- 2 Гранти інституційної підтримки від УКФ
- 3 Гранти від Держкіно на проведення конкурсних відборів нових кінопроектів
- 4 Гранти на підтримку на розвиток кінопроектів через Держкіно
- 5 Гранти від Держкіно на відновлення конкурентоспроможності українського кіно
- 6 Гранти на переклад та видавництво іноземної літератури

- 7 Гранти на розвиток україномовного культурно-інформаційного простору

ДОСТУП ДО РИНКІВ

- 1 Державні закупівлі послуг
- 2 Ваучери на туристичні послуги

РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДТРИМКИ

- 1 Звільнення від оподаткування податком на прибуток
- 2 Виплата заробітніх плат без сплати ЄСВ для закладів культури та туристичної сфери
- 3 Зниження ставки ПДВ в сферах освіти та культури
- 4 Стандарт санітарної безпеки подорожей та туризму
- 5 Урегулювання питання форс-мажору
- 6 Врегулювання оплати комунальних послуг
- 7 Податкові векселі для імпортерів
- 8 Швидке реагування податкової на запити підприємств
- 9 Проектний офіс з розвитку дестинацій
- 10 Національна Рада з туризму та гостинності
- 11 Розвиток інформаційної турмережі

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

Частина 3: Підтримка економіки за функціональними напрямками

- Малий та середній бізнес
- Міжнародна торгівля, інвестиції та інновації
- Створення робочих місць та розвиток ринку праці
- Розумне регулювання економічної діяльності

3.1. Малий та середній бізнес

Підготовлено за участі аналітичних центрів Advanter Group, Українського Інституту майбутнього, EasyBusiness, Big City Lab, Центру Громадської Експертизи, BRDO, Центру економічної стратегії, Інституту Податкових Реформ, Інституту соціально- економічної трансформації, Палати податкових консультантів, CASE Ukraine, СУП та інших організацій

\ СТИМУЛЮВАННЯ МСБ БУДЕ РЕАЛІЗОВАНЕ ЗА РАХУНОК АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ ТА АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

КЛЮЧОВА ПЕРЕДУМОВА - СТВОРИТИ БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ПОСЛАБИТИ ОБМЕЖЕННЯ...

0

АДАПТИВНИЙ КАРАНТИН

Карантин дав змогу виграти час для підготовки медичної системи та стабілізації поширення COVID-19. Наразі потрібно створити **безпечні умови ведення бізнесу** в кожному із секторів і **перейти до адаптивного карантину**. При цьому важливо рухатися в напрямку оптимізації податкового та регуляторного впливу

...СТВОРИТИ УМОВИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ МСБ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

1

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ*

В умовах пандемії МСБ стикається з кризою ліквідності. Ініціативи включають три напрямки 1) **заходи спрямовані на збереження робочих місць**, 2) **спрощення доступу до фінансів** завдяки гарантуванню нових кредитів і запуску грантових програм, 3) **зменшення витрат бізнесу/збереження коштів** МСБ шляхом рефінансування кредитів та зменшення податкового навантаження

2

ДОСТУП ДО РИНКІВ

Зниження платоспроможного попиту в період економічної кризи та пандемії має негативний вплив на обсяги збуту МСБ. Для стимулювання діяльності МСБ необхідно підтримати наявні ринки та створити нові шляхом доступу до **публічних закупівель для МСБ** та **допомоги у виході на зовнішні ринки**

3

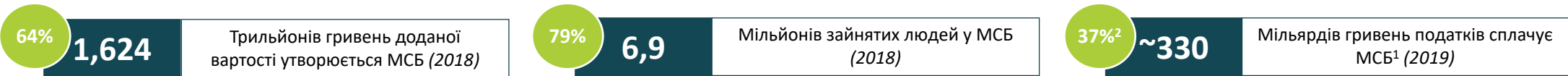
РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДТРИМКИ**

Адміністративний тиск на МСБ суттєво ускладнює його діяльність, натомість МСБ потребує спрощень для виходу з кризи. Для цього планується **оптимізація регулювання та полегшення адміністративних процедур**, що сприятиме фокусуванню підприємців на комерційно важливих аспектах діяльності. Напрямок передбачає також стимулювання розвитку МСБ шляхом створення потужної цифрової, освітньої, консультаційної та фізичної інфраструктури підтримки

*Заходи **фінансової підтримки** запропоновані винятково для **малого бізнесу**. Під **малим бізнесом** маються на увазі **фізичні особи**, зареєстровані у встановленому законом порядку як **суб'єкти підприємницької діяльності та юридичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності**, в яких **чисельність працюючих за звітний період не перевищує 50 осіб** та обсяг річного валового **доходу не перевищує 70 млн грн**.

**Ініціативи цього блоку можуть бути реалізовані в рамках «Регуляторної гільйотини».

МСБ ВІДІГРАЄ КЛЮЧОВУ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ, ПРИ ЦЬОМУ САМЕ ВІН НАЙБІЛЬШЕ СТРАЖДАЄ ВІД КРИЗИ

КРИЗА СЕКТОРА МСБ | Карантинні заходи мають суттєвий негативний вплив на діяльність МСБ, який може посилитись за умови відсутності державного втручання: **валова додана вартість** МСБ може впасти на 34%, **зайнятість** — на 27% (орієнтовно 1,8 млн осіб), а **податкові надходження** — на 29% (орієнтовно 102 млрд гривень, що становить ~30% дефіциту бюджету) за 2020 рік.

НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ КАРАНТИНУ | Встановлені обмеження мають як прямий, так і непрямий вплив на функціонування МСБ:

- частина секторів **не можуть нормально функціонувати** через заборону ведення діяльності;
- обмеження руху транспорту **ускладнює логістику працівників** на підприємствах;
- падіння доходів населення веде до **втрати платоспроможного попиту** на продукцію з боку споживачів;
- негативний вплив на одні сектори зумовлює **руйнування ланцюгів доданої вартості** і, як наслідок, негативно впливає на економіку загалом.

ГАЛУЗИ, ЯКІ НАЙБІЛЬШЕ ПОСТРАЖДАЮТЬ | Згідно з прогнозами, найбільше від кризи постраждають **освіта і культура** (до -93% доданої вартості), **готельно-ресторанний бізнес** (-91%), **оптова та роздрібна торгівля** (-45%), **професійні та адміністративні послуги** (-45%), **промисловість** (-43%), **транспорт** (-31%)

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА | Внаслідок падіння економіки в усьому світі український МСБ **має обмежені можливості збуту**, що вкрай негативно впливає на його діяльність.

1 Велика частка МСБ в секторі пояснюється специфікою діяльності агрохолдингів, більшість із яких зареєстровані як кілька ТОВ
2 Велика частка МСБ в секторі пояснюється тим, що переважна більшість відділень банків зареєстровані як окремі юридичні особи

■ Падіння ■ Приріст ■ Залишок

1 — враховує єдиний податок, ПДФО, податок на прибуток та ПДВ, що становить близько 70% усіх податкових надходжень; 2 — від усіх податків

ТРИ ГРУПИ РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНІЦІАТИВ СПРЯМОВАНІ НА ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ, ЩО СТОЯТЬ ПЕРЕД СЕКТОРОМ МСБ

ВИКЛИКИ МСБ

- **52%** підприємств не впевнені, що зможуть зберегти рівень зарплат своїх працівників довше ніж 2 місяці
- Чверть МСБ втрачає **40%** своїх доходів порівняно з 2019 роком
- Тільки **21%** МСБ використовує кредити для фінансування операційної діяльності

- **46%** МСБ очікують падіння доходів у 2020 році більш, ніж на **60%**

- На відміну від великого бізнесу, МСБ не захищений довгостроковими контрактами

- МСБ становить менше **30%** у сукупному експорті товарів і послуг

- **35%** МСБ не може репрофілюватися у зв'язку з особливостями бізнес-моделі
- Мікро бізнес втрачає суму співставну з **20%** середнього річного прибутку на адміністративні процедури

ЗАВДАННЯ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ВИРІШЕННЯ

- **Зберегти ділову активність та зайнятість** в МСБ в умовах кризи для подальшого розвитку після її подолання
- **Надати безумовну допомогу** МСБ у вигляді зменшення податкового навантаження

- Дати МСБ **доступ до ринків збуту** за рахунок стимулювання експорту та державних закупівель

- **Зекономити час і кошти** МСБ, а також дати можливість фокусуватися на розвитку бізнесу
- **Підвищити інституційну спроможність МСБ для роботи** на ринках
- **Цифровізувати діяльність МСБ** для пришвидшення росту в майбутньому

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

**ДОСТУП
ДО ФІНАНСІВ**

**ДОСТУП
ДО РИНКІВ**

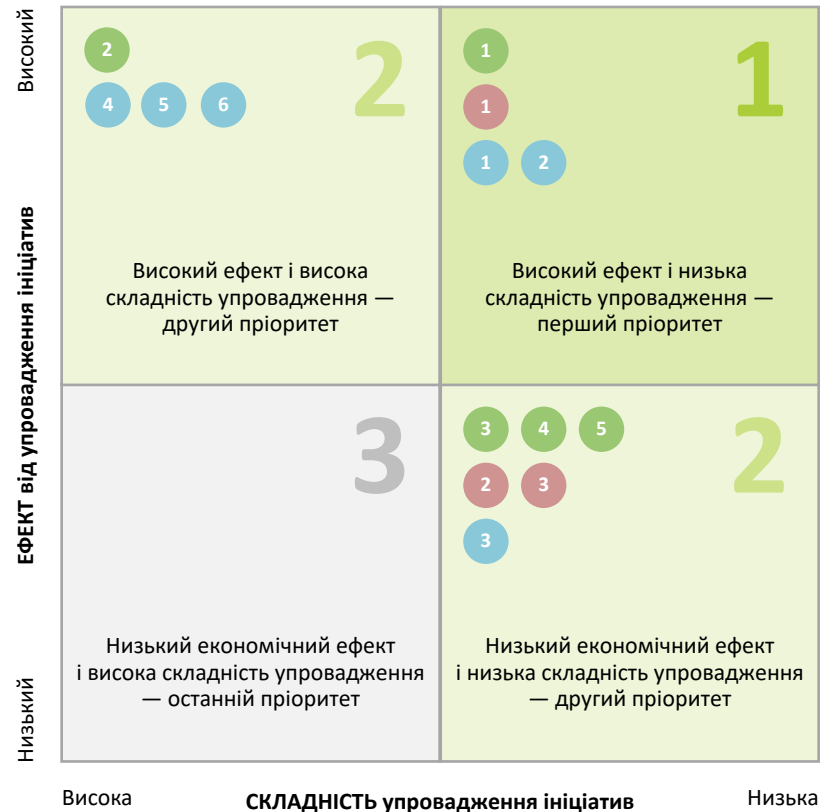

**РОЗУМНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ТА
ІНФРАСТРУКТУРА
ПІДТРИМКИ**

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ДОСТУП ДО ФІНАНСІВ

- 1 Модифікація програми 5-7-9, програма «Нові гроші»
- 2 Надання державних гарантій за кредитами
- 3 Надання можливості місцевим бюджетам надавати гарантії за кредитами

- 4 Обмеження розміру плати за еквайринг для МСБ
- 5 Часткова компенсація тіла кредиту

ДОСТУП ДО РИНКІВ

- 1 Підтримка вітчизняного виробника
- 2 Гранти потенційним експортерам

- 3 Онлайн-майданчик послуг із цифровізації бізнесу

РОЗУМНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ПІДТРИМКИ

- 1 Ризико-орієнтована фіскалізація
- 2 Стимулювання модернізації основних фондів виробничих підприємств
- 3 Оптимізація податкового адміністрування

- 4 Установлення критеріїв для виявлення пов'язаних суб'єктів господарювання
- 5 Офлайн-центри підтримки МСБ
- 6 Цифрові механізми підтримки МСБ

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

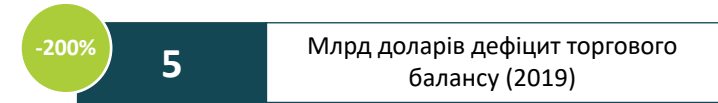
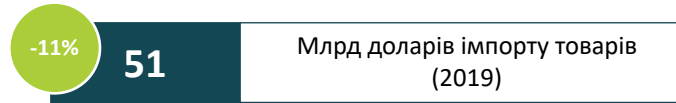
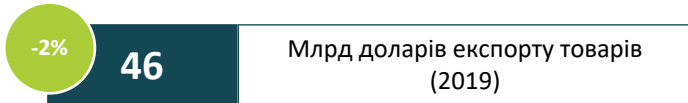
• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

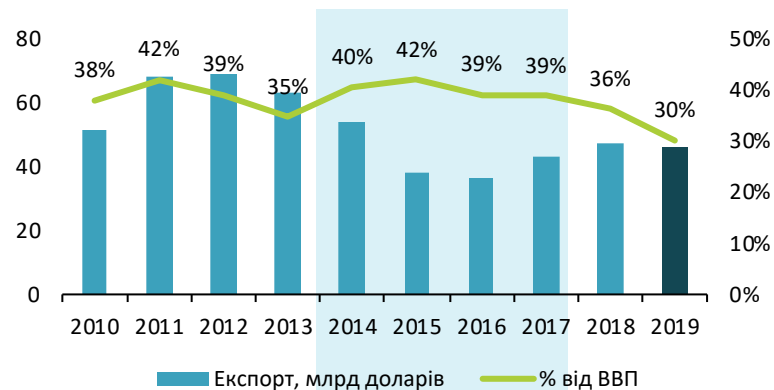
3.2. Міжнародна торгівля, інвестиції та інновації

Підготовлено за участі Офісу з просування експорту; асоціацій СУП, ЕВА;
аналітичних центрів EasyBusiness, Big City Lab, Центр громадської експертизи,
Advanter Group; компаній Civitta, RadarTech

МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛЯ ВІДІГРАЄ КЛЮЧОВУ РОЛЬ В РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

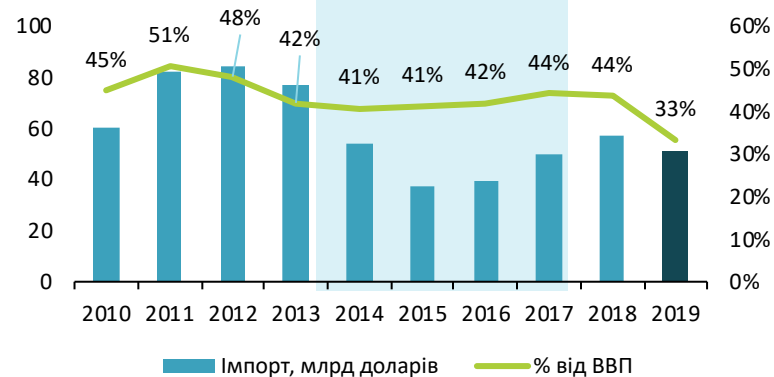

ДИНАМІКА УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ ТА ЧАСТКА У ВВП

- Основними категоріями експорту є **продукти рослинного походження** (13 млрд доларів, +31% у порівнянні із 2018 роком), **недорогоцінні метали та вироби з них** (10 млрд, -12%) та **мінеральні продукти** (5 млрд, +12%)
- Основними країнами експорту є **Китай** (3,6 млрд доларів, +63% у порівнянні із 2018 роком), **Польща** (3,3 млрд, +1.2%) та **Росія** (3,2 млрд, -11.2%)

ДИНАМІКА ІМПОРТУ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ ТА ЧАСТКА У ВВП

- Основними категоріями імпорту є **обладнання, механізми, машини та електротехнічне обладнання** (13,3 млрд доларів), **мінеральні палива, нафта та нафтопродукти** (13 млрд) та **хімічна продукція** (7,5 млрд)
- Основними країнами імпорту є **Китай** (9,2 млрд доларів, +21% у порівнянні із 2018 роком), **Росія** (7,0 млрд доларів, -14%) та **Німеччина** (6,0 млрд доларів, +0.1%)

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ |

- Український експорт становить понад 30% ВВП України, є одним з найважливіших джерел наповнення держбюджету, а також припливу валюти.
- Проте структура експорту з України має низькоякісний характер; частка сировинного експорту досягає 76%

ВПЛИВ КАРАНТИНУ |

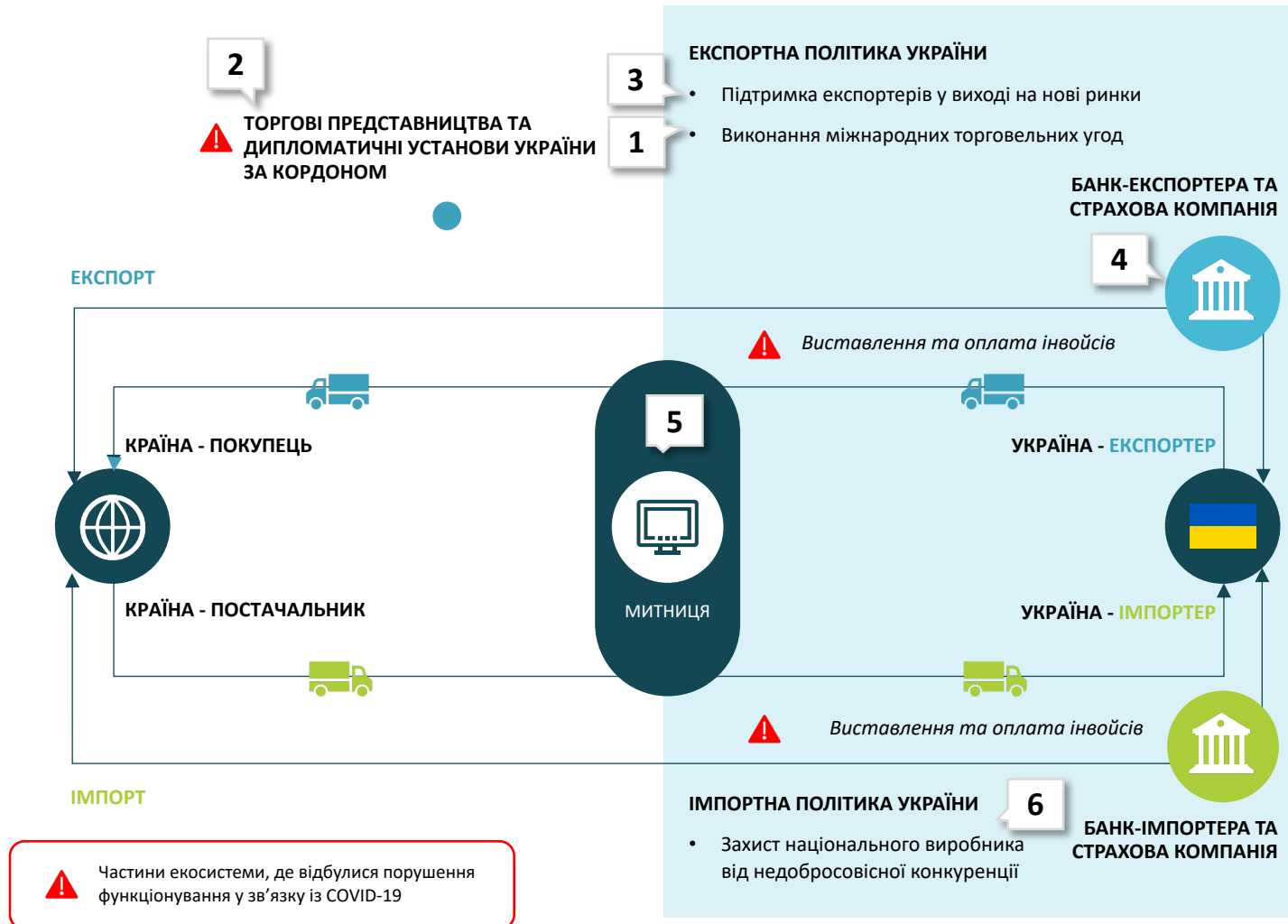
- Замороження економічної активності українських підприємств через карантинні заходи
- Падіння обсягів міжнародної торгівлі щонайменше на 13% у 2020
- Ризик для продовольчої безпеки України у частині постачання імпортованих продуктів

НОВІ МОЖЛИВОСТІ |

- Розширення ринків збуту** агропродукції шляхом укладання Угоди про вільну торгівлю із Великобританією, нарощування експорту до Китаю та перегляду умов угоди із ЄС
- Збільшення питомої ваги технологічного експорту** шляхом стимулювання припливу іноземних інвестицій в українську економіку та перегляду технічних умов торгівлі із ЄС
- Покращення нетарифного захисту** від неякісної імпортованої продукції та як результат **стимулювання імпортозаміщення**

РЯД ВИКЛИКІВ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ ОБМЕЖУЮТЬ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ДЛЯ УКРАЇНИ

ЕКОСИСТЕМА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

- МІЖНАРОДНІ ТОРГОВЕЛЬНІ УГОДИ** | Існування технічних бар'єрів для експорту промислової продукції до ЄС; недостатність експортних квот для безмитного постачання агропродукції на ринки ЄС
- ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ** | Дублювання функцій між МЗС та Мінекономрозвитку; відсутність ефективного механізму представництва зовнішньоекономічних інтересів України за кордоном
- ІНФОРМАЦІЙНА ТА НАВЧАЛЬНА ПІДТРИМКА ЕКСПОРТЕРІВ** | Низька обізнаність підприємців про наявні консультаційні та фінансові можливості
- ФІНАНСУВАННЯ** | Обмежені фінансові можливості для експортерів частково через неповноцінне функціонування Експортно-кредитного агентства (ЕКА); не всі товари зможуть скористатися фінансовою підтримкою ЕКА; діяльність ЕКА має ризики для стабільності державного бюджету та не відповідає вимогам СОТ
- ТРАНСПОРТНА ТА МИТНА ІНФРАСТРУКТУРА** | Недостатній рівень якості транспортної інфраструктури; складність визначення походження товару; безпідставне збільшення митної вартості товарів; тривале очікування оформлення експорту на митниці; складність електронної комунікації із державними органами
- ІМПОРТНА ПОЛІТИКА** | Відсутність системи нетарифного захисту від неякісної імпортованої продукції

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

Високий	<p>Високий ефект і висока складність упровадження — другий пріоритет</p>	<p>Високий ефект і низька складність упровадження — перший пріоритет</p>	
	<p>Низький економічний ефект і висока складність упровадження — останній пріоритет</p>	<p>Низький економічний ефект і низька складність упровадження — другий пріоритет</p>	
Низький	Висока	СКЛАДНІСТЬ упровадження ініціатив	Низька

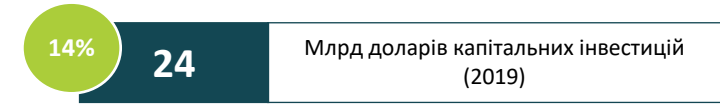
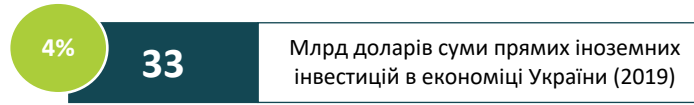
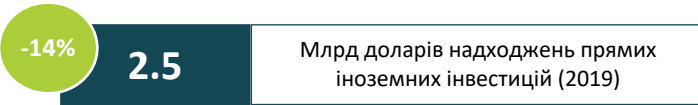
ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

- 1 Функціонування Експортно-кредитного агентства в Україні
- 2 Створення інституту торгового представництва
- 3 Збільшення ролі АТ "Укресімбанк" в просуванні українського експорту за рахунок кредитування
- 4 Підтримка та розвиток зовнішньоекономічних зв'язків на двосторонньому та багатосторонньому рівнях із стратегічними партнерами
- 5 Поглиблення торговельної лібералізації в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
- 6 Забезпечення підтримки експортерів при виході на нові ринки в умовах COVID-19
- 7 Підтримка експортного веб-порталу ДУ «Офіс з просування експорту»
- 8 Надання послуг із просування експорту для МСБ, зокрема: оцінка готовності до експорту, аналітика зовнішніх ринків тощо
- 9 Надання МСБ-потенційним експортерам фінансової підтримки в тому числі у вигляді грантів
- 10 Зменшення ризиків України в рамках ОЕСР (Country Risk Experts Group)

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НАПРЯМУ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ІНВЕСТИЦІЙ

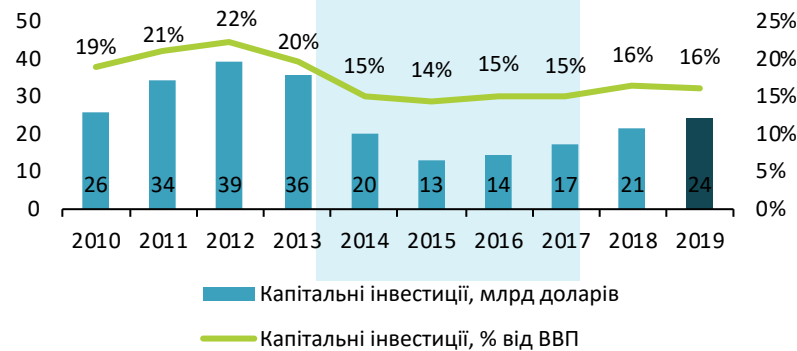

ДИНАМІКА ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ (АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ) В УКРАЇНІ

- Основними галузями економіки, куди направлялися прямі іноземні інвестиції у 2019, були професійна, наукова та технічна діяльність (95% від усіх надходжень), промисловість (1.7%) та фінансова та страхова діяльність (1.2%)
- Основними країнами надходження прямих іноземних інвестицій у 2019 році були Кіпр (94% від усіх надходжень), Росія (1.9%) та Латвія (1.2%)

ДИНАМІКА КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

- Основними галузями економіки із найвищими обсягами капітальних інвестицій у 2019 були промисловість (41% від суми інвестицій), будівництво (10%) та сільське господарство (9.5%)
- Основними джерелами капітальних інвестицій у 2019 були власні кошти підприємств (65%), кредити банків та інші позики (11%) та кошти місцевих бюджетів (9.1%)

ПРИВАТНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ |

- Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні є низькими (майже 3 млрд доларів у 2019 році, що майже у 5 разів менше, ніж у Польщі). ПІІ переважно не направляються в реальний сектор; діяльність із побудови нових виробничих потужностей є обмеженою
- Обсяги капітальних інвестицій поступово відновлюються після кризи 2014-2016 років, проте підприємства у переважній більшості використовують власні кошти; можливості залучення зовнішнього фінансування обмежені

ЗНАЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ |

- Компанії з іноземними інвестиціями є більш продуктивними, ніж вітчизняні компанії та пропонують вищі заробітні плати працівникам

ВПЛИВ КАРАНТИНУ |

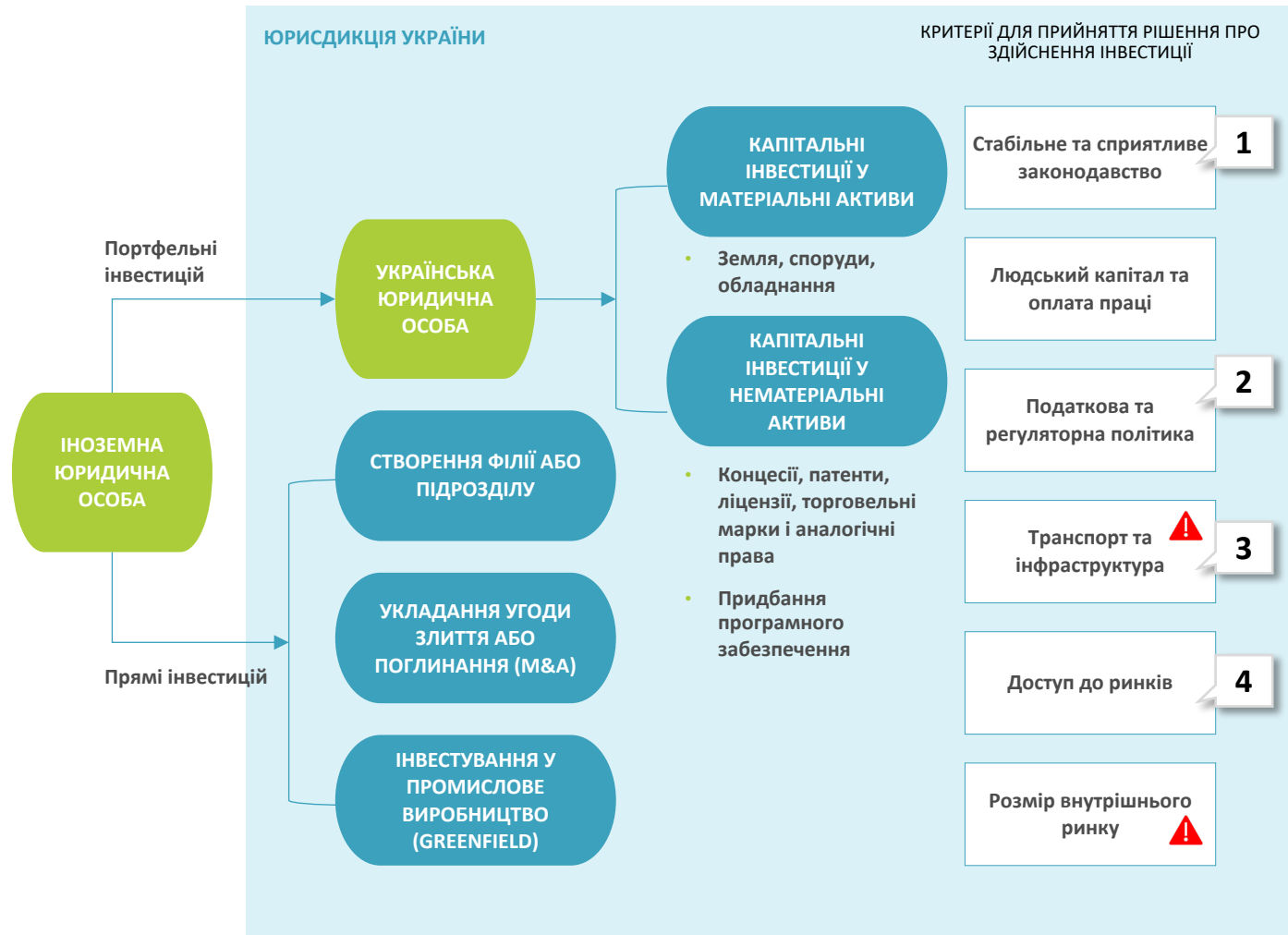
- Замороження економічної активності українських підприємств через карантинні заходи

НОВІ МОЖЛИВОСТІ |

- Залучення нових прямих іноземних інвестицій від міжнародних компаній, що приймають рішення щодо переносу виробничих потужностей із Китаю у Європу, за рахунок запровадження спеціальних умов для стратегічних інвесторів
- Стимулювання внутрішніх капітальних інвестицій за рахунок змін до податкового кодексу

НИЗЬКІ ОБСЯГИ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ТА КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПОЯСНЮЮТЬСЯ РЯДОМ ЗАКОНОДАВЧИХ РЕГУЛЯТОРНИХ ОБМЕЖЕНЬ

СИСТЕМА ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

- ЗАКОНОДАВСТВО** | Відсутність дієвих механізмів захисту іноземних інвестицій; мінливість політичних рішень
- ПОДАТКОВА ТА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА** | Адміністративні бар'єри, високі податки на працю; відсутність податкових стимулів для здійснення інвестицій
- ТРАНСПОРТ ТА ІНФРАСТРУКТУРА** | Недостатній рівень якості транспортної інфраструктури; обмежені можливості державно-приватного партнерства
- ДОСТУП ДО РИНКІВ** | Не розвинений ринок землі; обмежена приватизація

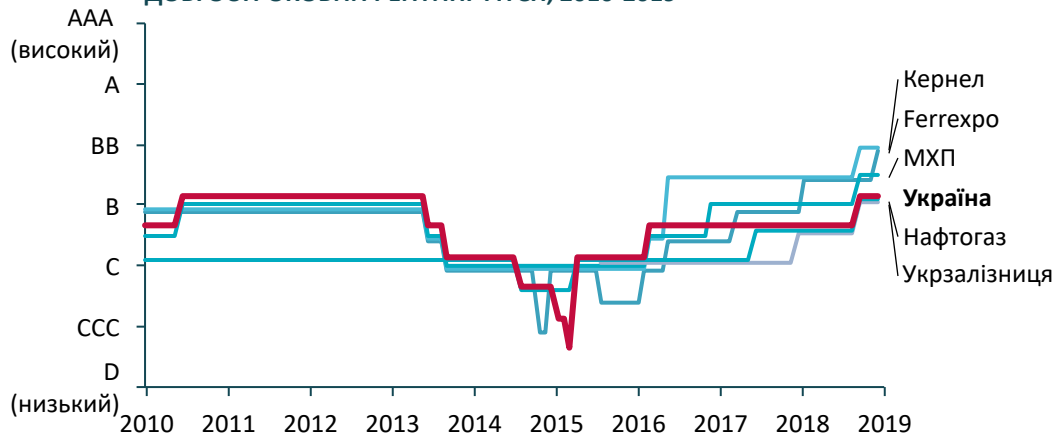

Частини екосистеми, де відбулися порушення функціонування у зв'язку із COVID-19

ПІДВИЩЕННЯ КРЕДИТНИХ РЕЙТИНГІВ УКРАЇНИ ДОПОМОЖЕ ЗАЛУЧАТИ ЗОВНІШНЄ ФІНАНСУВАННЯ НА БІЛЬШ ВИГІДНИХ УМОВАХ

ТРЕНДИ

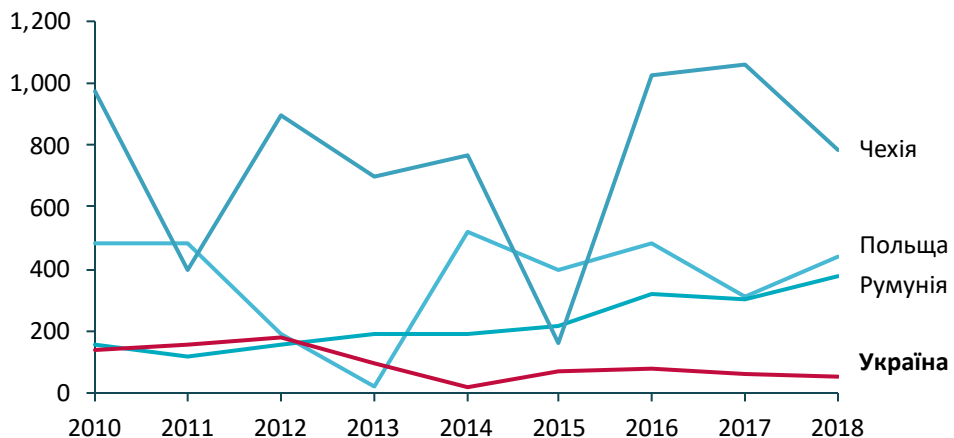
ДОВГОСТРОКОВИЙ РЕЙТИНГ FITCH, 2010-2019

ВИКЛИКИ

- Кредитний рейтинг є оцінкою рівня готовності держави чи компанії виконувати свої фінансові зобов'язання. Низький кредитний рейтинг держави призводить до погіршення інвестиційної привабливості
- Кредитний рейтинг держави прямо впливає на кредитні рейтинги компаній в державі; тобто, падіння державного рейтингу призводить до підняття вартості зовнішнього фінансування не тільки для держави, а і для приватних українських компаній
- Україна має невисокі кредитні рейтинги. Слабкі показники зовнішньої ліквідності та складна ситуація у фінансовому секторі були причинами низького рейтингу на початку 2010-х; у 2014-2015 політична нестабільність, економічна криза та бойові дії на Сході України спричинили різке падіння кредитного рейтингу до переддефолтного рівня (RD)

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ, ДОЛ. США, 2010-2018

Джерело: Fitch Rating, World Bank

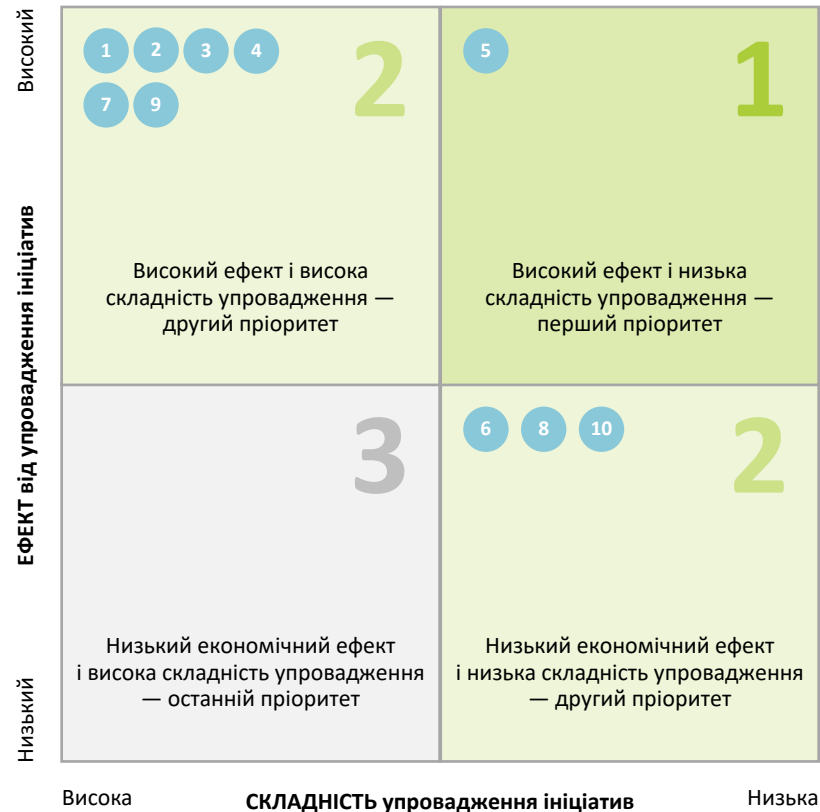
ОЧІКУВАНИЙ ЕФЕКТ

- Зменшення вартості зовнішнього фінансування та збільшення кредитних лімітів (перехід України до 6 місця в рейтингу OECD знизив премію ЕКА Hermes на 1.5-2% та підвищив термін кредитування з 5-8.5 до 10 років)
- Зменшення фінансового навантаження на українські підприємства
- Зростання інвестицій в реальний сектор економіки та, як результат, покращення економічного стану та збільшення експорту

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

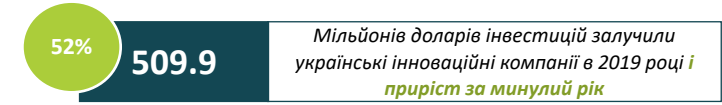
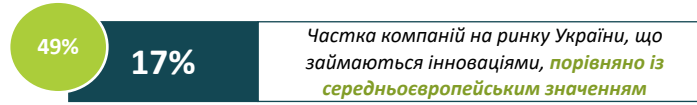
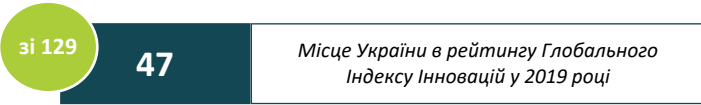
ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

- 1 Амністія капіталу, заміна податку на прибуток податком на виведений капітал
- 2 Залучення МФО для реалізації інвестиційних проектів, у тому числі на умовах ДПП
- 3 Врегулювання умов та особливостей взяття довгострокових бюджетних зобов'язань в рамках здійснення ДПП
- 4 Врегулювання особливостей оподаткування окремих операцій в умовах дії договорів, укладених в рамках ДПП
- 5 Формування переліку пріоритетних для держави інвестиційних проектів на 2020-2023 роки з визначенням механізму їх реалізації
- 6 Відбір державних інвестиційних проектів Міжвідомчою комісією з питань державних інвестиційних проектів
- 7 Облаштування індустріальних парків з метою залучення нових інвесторів
- 8 Застосування нефінансових заходів державної підтримки інвестиційної діяльності
- 9 Впровадження інструменту е-резиденства
- 10 Стимулювання розширення та створення регіональних кластерних програм; створення регіональних стратегій

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКА ЗНАЧНО МЕНШ ІННОВАЦІЙНА ПОРІВНЯНО З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ КРАЇНАМИ

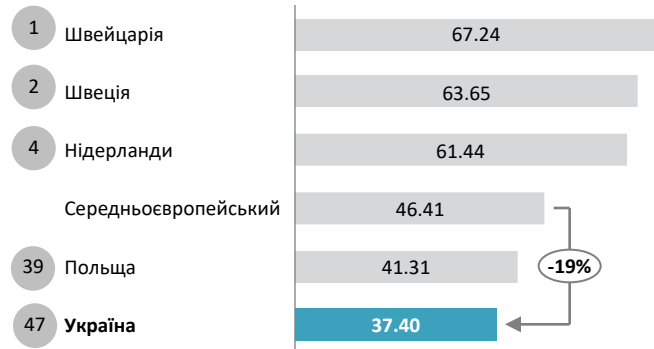

ВПРОВАДЖАННЯ ІННОВАЦІЙ ЗНАЧНО ПРИСКОРЮЄ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

- Революційні інновації окупляться в десятки разів і зроблять економіку конкурентоспроможною в довгостроковій перспективі. Наприклад, високотехнологічна робототехніка здатна знизити витрати на робочу силу у сфері виробництва на 6,3 трильйонів доларів США (19% від загально-світових витрат на робочу силу), а автоматизація інформаційної сфери та сфери знань здатна знизити витрати на робочу силу на 9 трильйонів доларів США (27% від світових витрат на оплату праці).
- Інновації тісно пов'язані зі зростанням продуктивності та лежать в основі покращення рівня життя в країні. В довгостроковій перспективі головним визначальним фактором економічного зростання та рівня життя в країні є її здатність створювати, адаптовувати та використовувати нові технології.
- За останні 25 років майже всі робочі місця у приватному секторі були створені підприємствами віком менше 5 років.

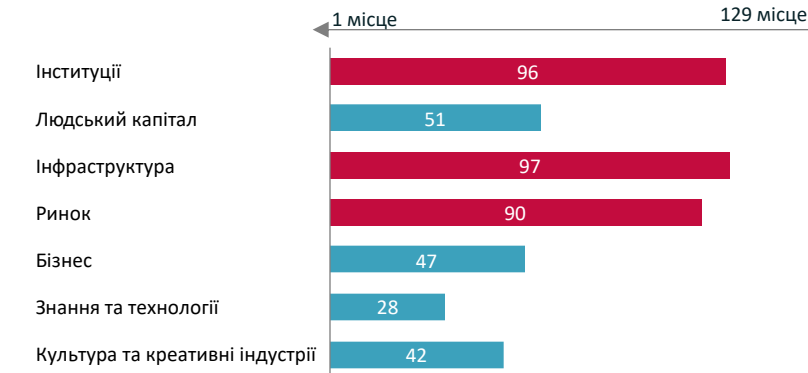
Місце країни в рейтингу ГІІ 2019

Значення Глобального Індексу Інновацій, 2019

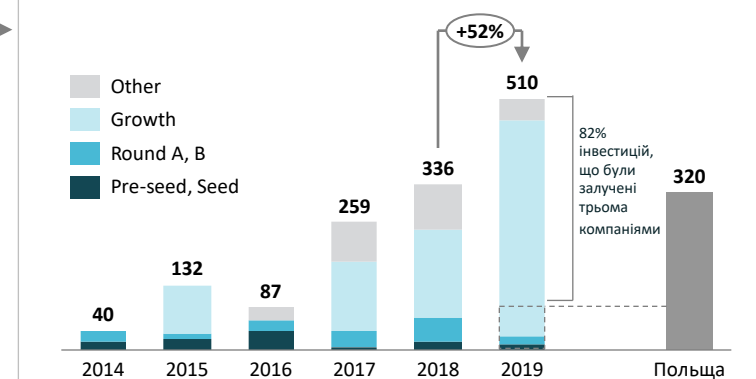
- Значення Глобального Індексу Інновацій України майже в **2 рази нижче** за значення Європейських лідерів та на **20% нижче** за середньоєвропейський рівень.
- Порівняно з 2018 роком, місце України в рейтингу Глобального Індексу Інновацій **опустилось на 4 позиції**.

Значення складників Глобального Індексу Інновацій за місцем України в світовому рейтингу

- Глобальний Індекс Інновацій складається із 7 складників, 3 з яких є надзвичайно важливими для України.
- 96 місце зі 129 країн світу посідає Україна за рівнем розвитку інституцій, в основному через **політичну невизначеність та слабке нормативно-правове регулювання**
- 97 місце посідає Україна за рівнем розвитку інфраструктури, за рахунок її **недорозвиненості та неефективного використання**
- 90 місце в рейтингу за рівнем розвитку ринку Україна посіла через **ускладнений доступ до мікрофінансування та інвестицій**

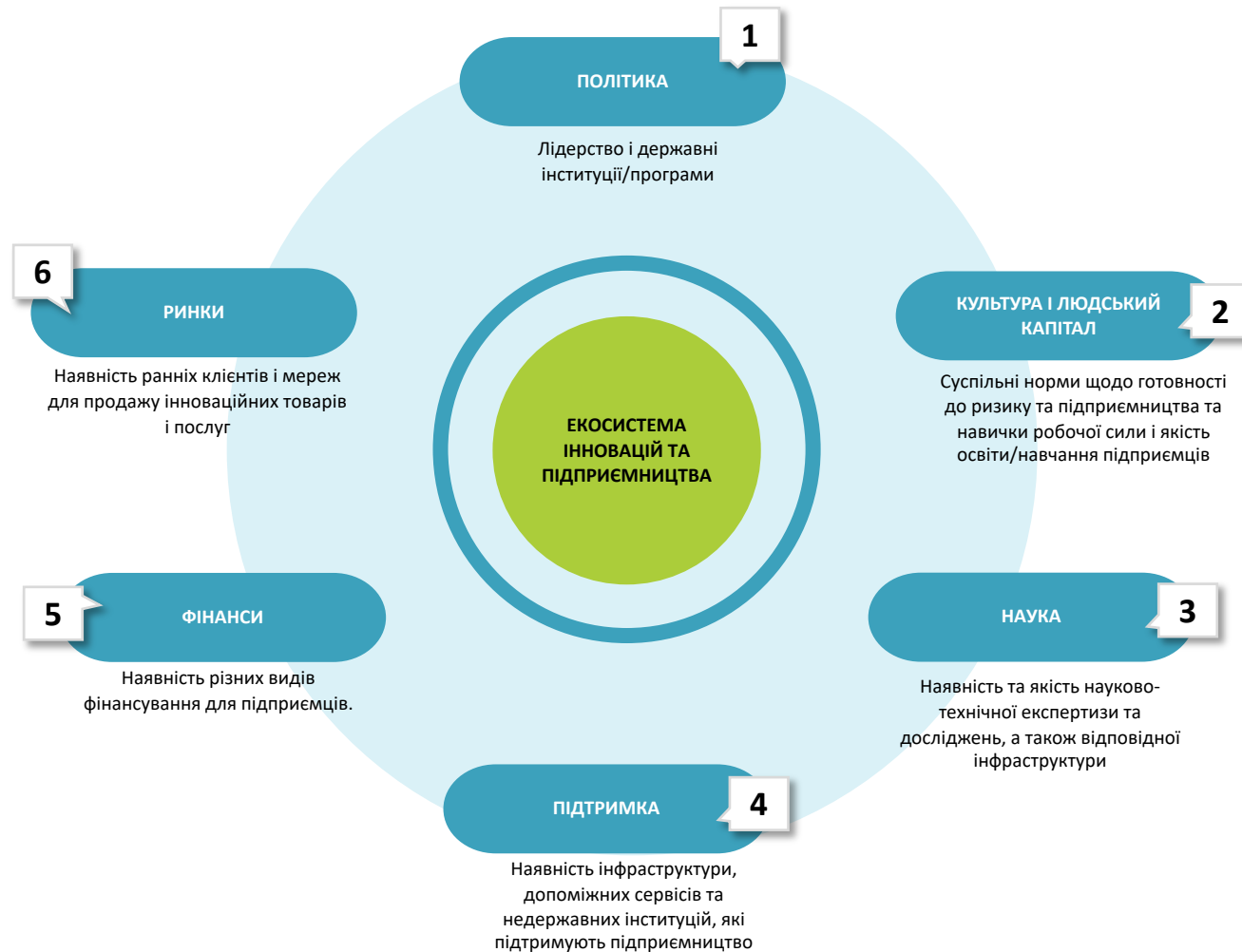
Загальний обсяг венчурних інвестицій в українські стартапи мільйони доларів США, 2014-2019 та польські стартапи, мільйони доларів США, 2019

- Загальний обсяг інвестицій в українські стартапи порівняно із 2018 роком зріс на 52%. Однак, **82%** із залученої суми отримали всього **три ІТ компанії** (GitLab, Grammarly та People.ai) – на стадії growth.
- Порівнюючи обсяг венчурних інвестицій із сусідньою Польщею, Україна демонструє вищі значення. Однак, враховуючи те, що 82% цієї суми були залучені технологічними стартапами, які мають лише R&D центри в Україні з головними офісами у Сан-Франциско, доцільним буде порівняти залишок, а саме 91,8 млн доларів США. Ця сума в 3,4 разів менша за показники країни-сусіда.
- **90%** інвестицій були залучені із **США**, всього 2,6% з Європи та лише **1,9%** від **локальних українських інвесторів**.

УКРАЇНЬКА ІННОВАЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА СТИКАЄТЬСЯ ЗІ ЗНАЧНИМИ ВИКЛИКАМИ

СКЛАДОВІ ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

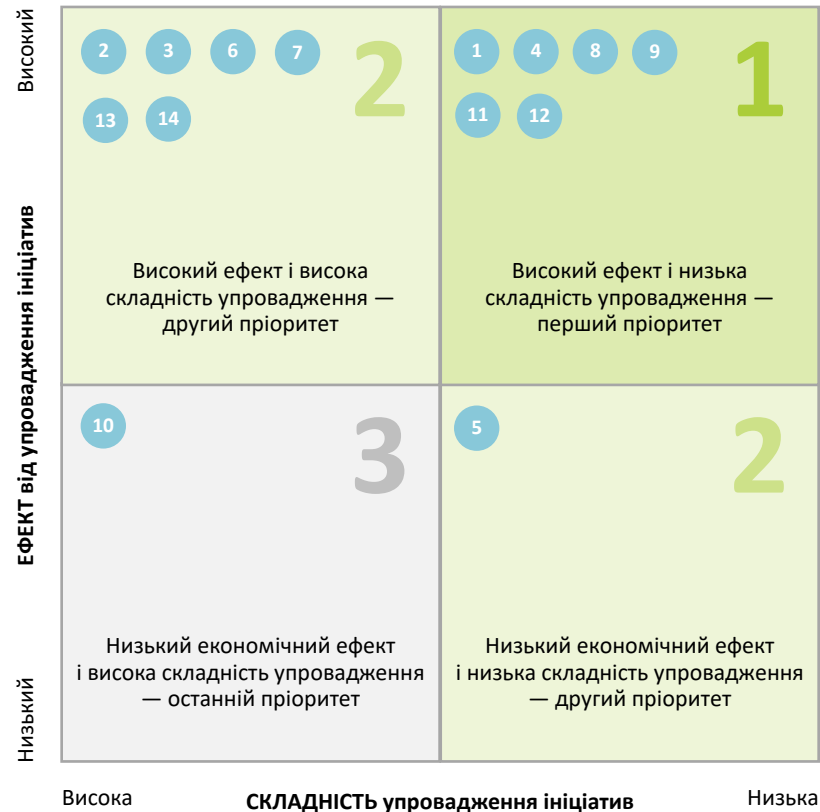
ОСНОВНІ ВИКЛИКИ

- ПОЛІТИКА** | Ускладнена нормативно-правова та регуляторна система в сфері започаткування та ведення інноваційної діяльності, слабе правове забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, низький рівень координації наявних ініціатив у сфері інноваційної політики
- КУЛЬТУРА І ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ** | Низький рівень підприємницької культури та розуміння ролі інновацій, освітні програми не відображають дійсних потреб бізнесу, слабка кооперація між університетами та бізнесом; низька якість підприємницької освіти, у підприємців недостатньо компетенцій для створення та масштабування бізнесу
- НАУКА** | Дослідження носять переважно теоретичний, а не прикладний характер, слабка спроможність науково-дослідницьких установ, недостатнє фінансування та відсутність належної науково-дослідницької інфраструктури
- ПІДТРИМКА** | Відсутність механізмів підтримки створення та розвитку стартапів, ускладнений доступ стартапів та інноваційних МСБ до знань та технологій, відсутність мережі для посилення співпраці між суб'єктами інноваційної екосистеми, відсутність повномасштабних інкубаторів та акселераторів в регіонах України, обмежена кількість партнерств; низький рівень інтернаціоналізації
- ФІНАНСУВАННЯ** | Недостатня кількість локальних інвесторів (напр. бізнес-ангели, венчурні фонди, краудфандинг) та експертизи у сфері інвестування, обмеженість фінансування для стартапів на ранніх стадіях та для технологічних стартапів, ускладненість входу іноземних інвесторів
- РИНОК** | Низький рівень конкуренції на ринку інновацій та слабкий попит на інноваційну продукцію, орієнтованість українських інноваційних продуктів на локальний ринок, низька інтеграція в західні ланцюги доданої вартості, які як правило є стимулом до створення нових технологій

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

- Стратегія цифрової трансформації (визначити роль держави, пріоритети, стимули)
- Підтримка інноваційної екосистеми та інклюзивний доступ до ліцензійних прав
- Підвищення ефективності та рівня комерціалізації науково-технічних розробок
- Залучення інформаційно-комунікаційних підприємств до впровадження електронних сервісів (напр. smart-міста)
- Врегулювання надходжень від використання інтелектуальної власності, створеної за рахунок державного бюджету
- Державні замовлення на спеціалістів в галузі IT
- Підтримка наукових установ, що займаються актуальними соціальними та економічними питаннями
- Розвиток дослідницької та інноваційної інфраструктури в ЗОВ та наукових установах
- Нова система оплати праці наукових працівників
- Фінансування наукових розробок з Національного Фонду досліджень
- Розвиток підприємницької культури (змагання, теле-шоу, конференції, поширення історій успіху)
- Стимулювання транскордонних та міжгалузевих досліджень
- Реформування НАН України
- Створення державно-приватних партнерств та партнерств університетів та бізнесу у сфері інновацій

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

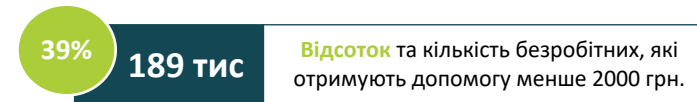
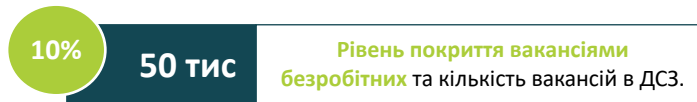
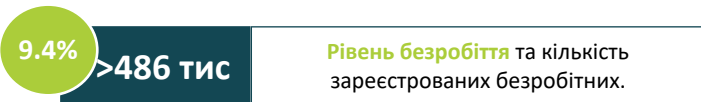
• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

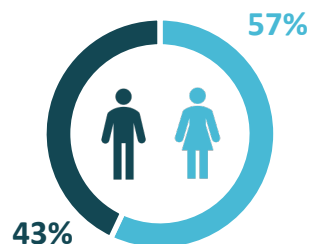
3.3. Створення робочих місць та розвиток ринку праці

Підготовлено за участі Державної служби зайнятості

ПАНДЕМІЯ COVID-19 ТА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА СПРИЧИНILI ЗНАЧНЕ ЗБІЛЬШЕННЯ КІЛЬКОСТІ БЕЗРОБІТНИХ НА РИНКУ ПРАЦІ

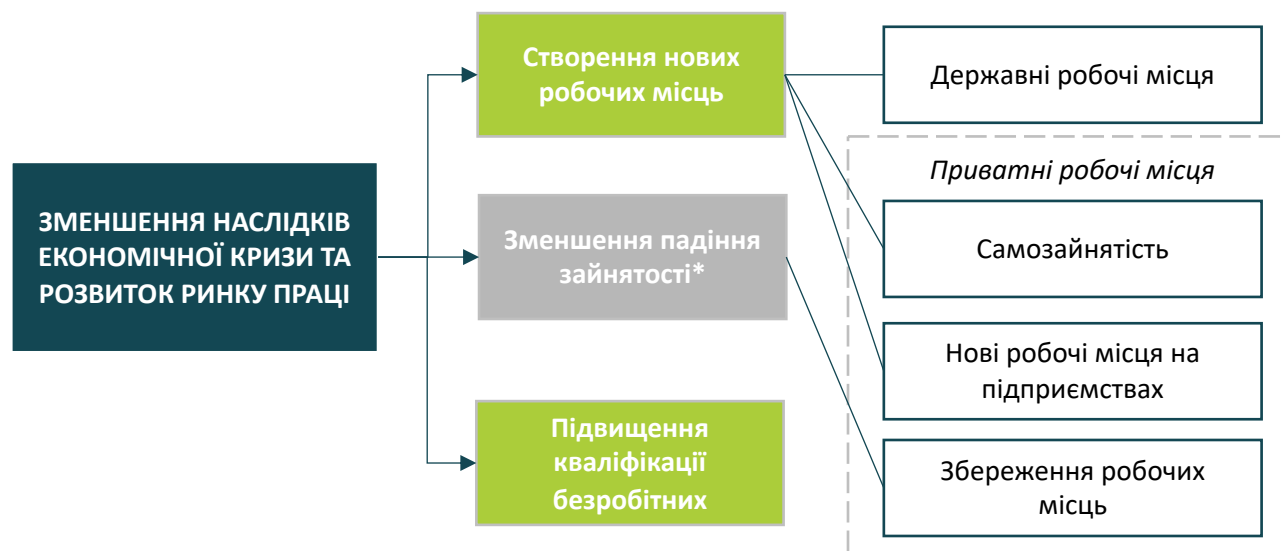

ПОРТРЕТ ТИПОВОГО БЕЗРОБІТНОГО

- Серед зареєстрованих безробітних **57% становлять жінки та 43% - чоловіки.**
- **Більше 50% серед** зареєстрованих безробітних працювали в сфері торгівлі та ремонту, сільського господарства та переробної промисловості.
- **За результатами опитування** платформи rabota.ua більше 58% опитаних працюють не за отриманим фахом, а за даними Служби Зайнятості майже 50% зареєстрованих безробітних мають вищу освіту.
- **Більше 42%** зареєстрованих безробітних старші за 45 років.

СТРУКТУРА ЗАПРОПОНОВАНИХ ІНІЦІАТИВ

СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ У СФЕРАХ:

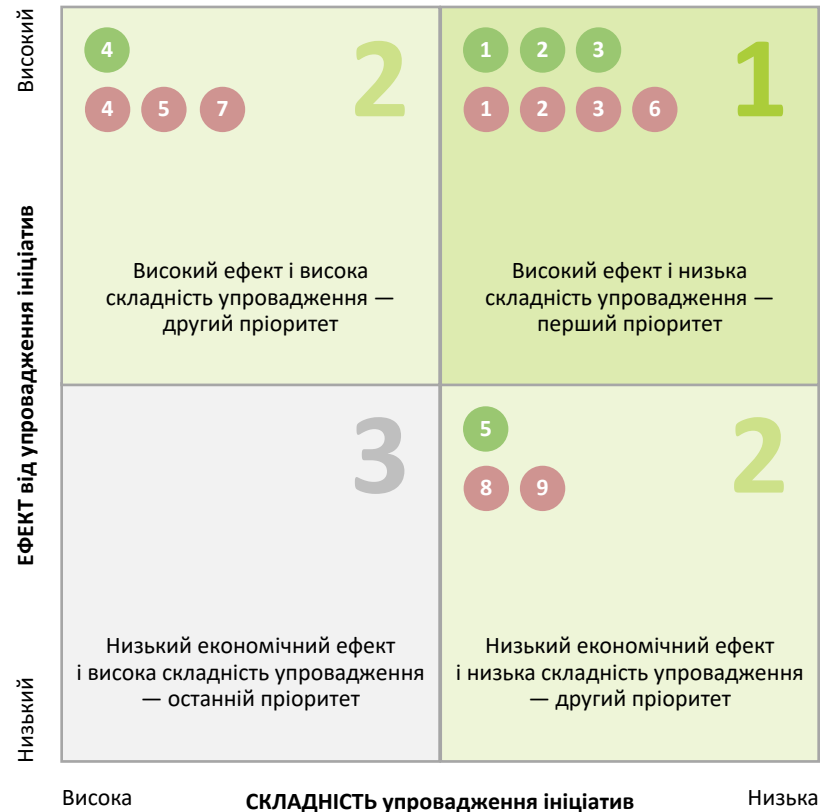

*Впроваджується за рахунок секторальних ініціатив, що зазначені окремо.

МАТРИЦЯ ІНДИКАТИВНОЇ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА СКЛАДНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

- 1 Застосування нових форм здобуття освіти у професійному навчанні безробітних
- 4 Реалізація навчальної програми IT Nation

- 2 Збільшення рівня активної підтримки безробітних
- 5 Зміна механізму встановлення розміру заробітної плати керівникам державних підприємств

- 3 Оновлення системи видачі ваучерів на навчання в ДСЗ

СТВОРЕННЯ НОВИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ

- 1 Створення робочих місць в рамках програми «Велике будівництво»

- 2 Створення робочих місць у сфері будівництва інфраструктурних об'єктів

- 3 Створення робочих місць у сфері будівництва доступного житла

- 4 Створення додаткових робочих місць для фахівців із соціальної роботи

- 5 Створення додаткових робочих місць у сфері лісового господарства

- 6 Створення робочих місць у сфері благоустрою

- 7 Створення додаткових робочих місць з оцифрування документів та архівів

- 8 Внесення до переліку громадських та суспільно корисних робіт кур'єрської доставки

- 9 Внесення до переліку громадських та суспільно корисних робіт виготовлення засобів індивідуального захисту

• **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію

• **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

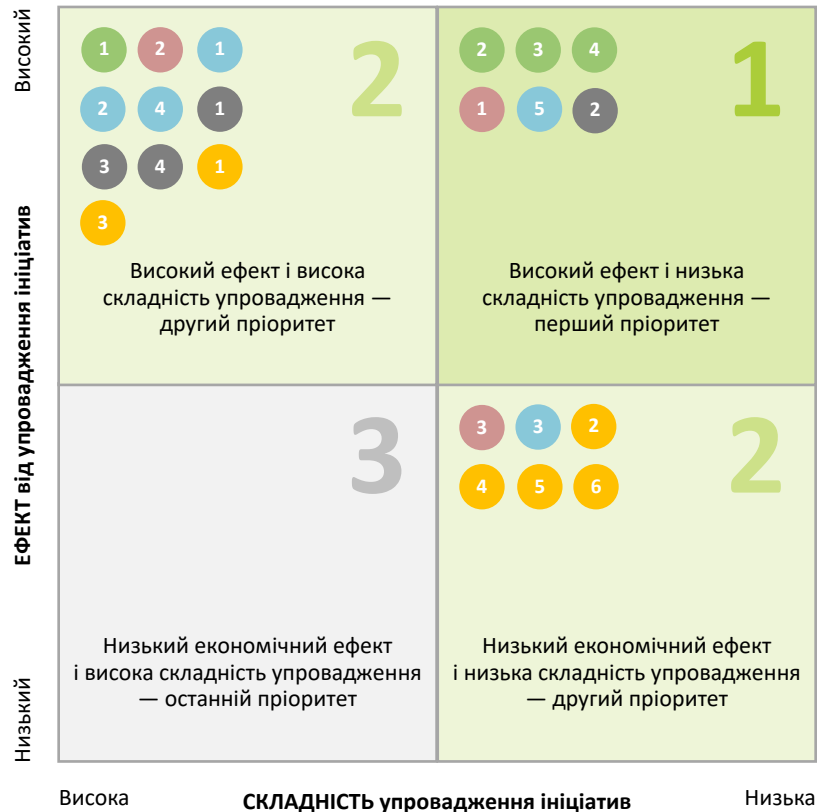
3.4. Розумне регулювання економічної діяльності

Підготовлено за участі аналітичних центрів BRDO, EasyBusiness, Big City Lab, Центр громадської експертизи, Економічна експертна платформа, Центр економічної стратегії, CASE Ukraine; асоціації СУП; компаній Civitta, Ковальська та партнери

ДЛЯ ПРІОРИТИЗАЦІЇ ІНІЦІАТИВ БУЛИ ОЦІНЕНІ ЕФЕКТ ВІД ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА СКЛАДНІСТЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ

ПРІОРИТИЗАЦІЯ ІНІЦІАТИВ

(ілюстративно, за попередніми експертними оцінками)

- **ЕФЕКТ** розраховується на основі зростання ВВП / зайнятості / надходжень до бюджету в майбутньому; при цьому враховуються необхідні витрати державного бюджету на реалізацію
- **СКЛАДНІСТЬ** оцінюється за тим, на якому рівні потрібно приймати зміни до нормативно-правових актів, скільки часу потрібно для реалізації ініціативи

ЗАПЛАНОВАНІ ІНІЦІАТИВИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ЗАХОДІВ

- 1 Створення служби фінансових розслідувань
- 4 Зменшення адміністративного тиску на бізнес

- 2 Автоматичне продовження строку дії ліцензій та дозволів

- 3 Усунення зайвих адміністративних бар'єрів

ВРЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

- 1 Скасування ведення роботодавцями неактуальних розпорядчих документів

- 2 Реформування Держпраці

- 3 Визначення понять щодо трудових відносин

ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

- 1 Оптимізація податкового адміністрування та статистичної звітності

- 2 Скасування звітності щодо сплати податків, які можуть бути обраховані за реєстрами

- 3 Відтермінування реєстрації податкових накладних до дати надходження оплати

- 4 Удосконалення податкового законодавства в питаннях BEPS

- 5 Встановлення тимчасової заборони планових податкових перевірок суб'єктів господарювання

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

- 1 Проведення до відповідності законодавства про контроль

- 2 Запобігання блокуванню господарської діяльності багатопрофільного бізнесу

- 3 Підвищення відповідальності посадових осіб за зловживання повноваженнями

- 4 Законодавче закріплення можливості заміни контролю добровільним страхуванням

ІНШІ ЗАХОДИ

- 1 Лібералізація ЗЕД законодавства

- 2 Прирівнювання ЕПЗ до безготівкових платежів

- 3 Збільшення максимального розміру допомоги бізнесу

- 4 Розроблення методики визначення вартості життєвого циклу для тендерних пропозицій

- 5 Затвердження порядку передачі технологій закордон

- 6 Вдосконалення системи поводження з відходами

www.kmu.gov.ua